

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

ANAYASA KOMİSYONU

TUTANAK DERGİSİ

7'nci Toplantı
28 Nisan 2016 Perşembe

(TBMM Tutanak Hizmetleri Başkanlığı tarafından hazırlanan bu Tutanak Dergisi'nde okunmuş bulunan her tür belge ile konuşmacılar tarafından ifade edilmiş ve tırnak içinde belirtilmiş alıntı sözler aslına uygun olarak yazılmıştır.)

İÇİNDEKİLER

I.- GÖRÜŞÜLEN KONULAR

II.- USUL HAKKINDA GÖRÜŞMELER

1.- Komisyonun çalışma usul ve düzeni hakkında görüşmeler

III.- KANUN TASARI VE TEKLİFLERİ

A) KANUN TASARI VE TEKLİFLERİ

1. Türkiye Cumhuriyeti Anayasasında Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi (2/1028)

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Anayasa

Tarih :28/04/2016

Saat :

Kayıt:Anayasa

Stenograf :

Uzman :

Sayfa : 2

28 Nisan 2016 Perşembe

BİRİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 11.00

BAŞKAN: Mustafa ŞENTOP (İstanbul)

BAŞKAN VEKİLİ: Reşat PETEK (Burdur)

SÖZCÜ: Abdurrahman ÖZ (Aydın)

KÂTİP: Muhammet Emin AKBAŞOĞLU (Çankırı)

BAŞKAN – Sayın Bakanım, Anayasa Komisyonumuzun değerli üyeleri, değerli milletvekillerimiz, ilgili kurumlarımızdan gelen değerli katılımcılar, teklifin ilk imza sahipleri, basınımızın değerli mensupları; hepinizi Komisyonumuzun Başkanlık Divanı adına saygıyla selamlıyorum.

Toplantı yeter sayımız vardır.

Anayasa Komisyonunun 26'ncı Yasama Dönemi Birinci Yasama Yılı 7'nci Toplantısını açıyorum.

Bu toplantımızın çağrı gündemini 25 Nisan 2015 Pazartesi günü sizlere yazılı olarak tebliğ ettik, ayrıca Türkiye Büyük Millet Meclisi uzantılı e-posta adreslerinize de gönderdik.

Bugünkü gündemimizde (2/1028) esas numaralı Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi yer almaktadır.

Anayasa değişikliği teklifini tarafınıza yazılı olarak bildirdiğimiz için genel gerekçeyi burada tekrar okutmaya gerek görmüyorum. Zaten uzmanlarımız metni ekranlara yansıtacaklar.

II.- USUL HAKKINDA GÖRÜŞMELER

1.- Komisyonun çalışma usul ve düzeni hakkında görüşmeler

BAŞKAN – Şimdi, başlamadan önce, burada görüntülü medyadaki arkadaşlar çekimlerini yapıp tamamlasınlar ve dışarı çıksınlar. Tabii, burada medya mensuplarımız için ayrılmış yer var, orada onlar devam edecek. Bizim çalışmalarımızı engellemek maksadıyla çünkü ben ekranı göremiyorum, arka taraf da görülüyor.

İşte, bu şey yapılsın, rahatlasın.

SIRRI SÜREYYA ÖNDER (Ankara) – Sayın Başkanım, ayakta milletvekilleri var, daha geniş bir salon... Şimdi, milletvekilleri hep ayakta duruyorlar. Bu kadar milletvekilini ilgilendiriyor, bu salon kifayetsiz.

İDRİS BALUKEN (Diyarbakır) – Komisyon üyemizin söz talebi var.

BAŞKAN – Sırrı Bey, salonlarla ilgili düşündük, mukayese ettik, en uygun, en büyük salon burası.

SIRRI SÜREYYA ÖNDER (Ankara) – Genel Kurulda yapalım.

BAŞKAN – Hayır, hayır, olmaz.

SIRRI SÜREYYA ÖNDER (Ankara) – Bundan daha hayati bir şey mi var? Milletvekilinin kendisiyle ilgili bir karar alınacak...

BAŞKAN – Sırrı Bey, önce basın mensupları bir açsın, bir görelim, uygun yer bulmaya çalışalım, daha sonra şey yapacağız.

SIRRI SÜREYYA ÖNDER (Ankara) – Basın mensuplarıyla alakasız bir şey, bir sürü milletvekili ayakta.

BAŞKAN - Arkadaşlar...

İDRİS BALUKEN (Diyarbakır) – Sayın Başkan, söz talebimiz var.

BAŞKAN – Mithat Bey, buyurun.

MİTHAT SANCAR (Mardin) – Sayın Başkan, Değerli Bakan, sevgili milletvekilleri ve basın emekçileri; hayırlı bir sonuç doğurması temennisiyle bu toplantıya başlamayı isterdik ama...

BAŞKAN – Mithat Bey...

MİTHAT SANCAR (Mardin) - Bir önerimiz var Sayın Başkan.

BAŞKAN – Tamam ama daha ben şey yapmadım, toplantıyla ilgili, teklifle ilgili bir şey söylemedim.

MİTHAT SANCAR (Mardin) – Usulle ilgili, tam da bu konuyla ilgili, basınla ilgili ve mekânla ilgili...

Yani bu konu herhangi bir yasa teklifinin görüşülmesi meselesi değil, Türkiye'nin gözü burada Sayın Başkan, biliyorsunuz. Aylardır kamuoyunun bütün kesimlerinde yoğun bir şekilde tartışılıyor, sert tartışmalara da konu oluyor. Şimdi, bu kadar önemli bir meseleyi görüşürken basının tam kadro burada olmasını talep ediyoruz biz Komisyon üyeleri olarak, üç arkadaşımızla birlikte bunu talep ediyoruz. Ayrıca bunu bir usul tartışması olarak da değerlendirmeniz için dikkatinize sunuyorum.

İkincisi, mekân, bu Mecliste siyasi tarihimizi çok önemli şekilde etkileyecek, gelişmeleri belirleyecek bu kadar kritik bir konuyu tartışırken isteyen milletvekillerinin tamamının katılabileceği daha geniş bir salon bulunmalıdır. Eğer Genel Kurul kullanılabilirse o bile kullanılabilir ama böyle dar bir salonda mekân sıkıntısı gerekçesiyle katılımı sınırlamayı konunun ehemmiyeti bakımından son derece basit bir gerekçe olarak gördüğümüzü belirtiyor, diğer Komisyon üyelerinin de bu konuda görüşlerinin alınması için bir usul tartışması başlatmayı öneriyoruz.

Basın tam kadro katılsın, başka bir mekâna taşıyalım toplantıyı. Bu iki konuda bizim usul tartışması teklifimiz var Sayın Başkan.

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Anayasa

Tarih :28/04/2016

Saat :

Kayıt:Anayasa

Stenograf :

Uzman :

Sayfa: 3

BAŞKAN – Şöyle cevap vereyim: Biliyorsunuz, toplantı zamanı ve yerle ilgili Komisyon Başkanı karar veriyor. Tabii, bu, keyfî, şahsi incelememize göre değil, bunu sorduk, Meclisteki, Plan ve Bütçe Komisyon Toplantı Salonu dâhil, oturarak milletvekillerinin en fazla ağırlanabileceği, bulunabileceği mekân olarak bu salonu söylediler arkadaşlar, bunun üzerine bu salonda karar kıldık. Yani o konuda ben böyle bir usul tartışması da olsa bununla ilgili cevabımı veriyorum, bu konuda karar verme yetkisi de Komisyon Başkanına ait.

Basınla ilgili olan...

SIRRI SÜREYYA ÖNDER (Ankara) – O zaman bana bir oturacak yer bulun.

BAŞKAN – Bir saniye, müsaade edin, daha ama işte...

SIRRI SÜREYYA ÖNDER (Ankara) – Ben böyle ayakta mı duracağım?

BAŞKAN – Sırrı Bey, bir dakika, onu sağlamaya çalışıyoruz ama başka bir yere, başka bir tartışmaya geldiniz.

HAKAN ÇAVUŞOĞLU (Bursa) – Erken geleceksin Sırrı Bey.

BAŞKAN – Bakın, burada, değerli arkadaşlar, 102... (Gürültüler)

Arkadaşlar, bir dakika... Söz vermeden konuşmayın kimse.

SIRRI SÜREYYA ÖNDER (Ankara) – Belediye otobüsü gibi yasama faaliyeti olmaz, ayakta gidilemez.

BAŞKAN – 102 kişinin oturabileceği yer var burada, 102. ("Herkes ayakta!" sesleri)

Komisyon çalışması yapacağız. Basın bu Komisyon çalışmasını kaydedecek, çekecek. Onun için, öncelik basının çalışması değil... (Gürültüler) (AK PARTİ ve HDP milletvekilleri arasında karşılıklı laf atmalar)

Ne oluyor arkadaşlar? (Gürültüler)

İDRİS BALUKEN (Diyarbakır) – Kime saldırıyor? Nedir ya?

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – Ne oluyor?

HALİL ETYEMEZ (Konya) – Saldırı falan yok!

AYŞE ACAR BAŞARAN (Batman) – Dün yaptığınız yetmedi mi? Yetmedi mi?

HAKAN ÇAVUŞOĞLU (Bursa) – Yapılmak istenilen bu, sakın olun!

GARO PAYLAN (İstanbul) – Haddini bil! Haddini bil!

İDRİS BALUKEN (Diyarbakır) – Oturun yerinize!

AYŞE ACAR BAŞARAN (Batman) – Yetmedi mi?

NURSEL AYDOĞAN (Diyarbakır) – Yeter be!

BAŞKAN – Arkadaşlar... Arkadaşlar... Arkadaşlar...

HAKAN ÇAVUŞOĞLU (Bursa) – Bu oyuna gelmeyelim!

BAŞKAN – Danışmanlar müdahil oluyor. Bakın, arkadaşlar... Zaten girme hakkı yok danışmanların. (Gürültüler)

Arkadaşlar, sakın olun! Sakın olun!

Sayın Baluken...

AYŞE ACAR BAŞARAN (Batman) – Bu ne ya! Oturacak yer mi var burada?

BAŞKAN – Arkadaşlar... (Gürültüler)

GARO PAYLAN (İstanbul) – Dün saldırdınız, yetmedi mi?

HAKAN ÇAVUŞOĞLU (Bursa) – Y apmak istediğiniz sizin bu!

BAŞKAN – Arkadaşlar... Bakın... (Gürültüler)

Arkadaşlar... Sakin olur musunuz!

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – Sayın Başkan, söz istiyoruz.

BAŞKAN – Yok, hayır, hayır, provokasyona müsaade etmeyeceğim arkadaşlar, kesinlikle provokasyona müsaade etmeyeceğim!

Herkes sakın olsun, yerine otursun herkes! Herkes yerine otursun! Herkes yerine otursun önce!

MİTHAT SANCAR (Mardin) – Sayın Başkan...

BAŞKAN – Arkadaşlar, burayı ben yöneteceğim, oturun! Bakın, bir provokasyon hazırlığı görüyorum, lütfen! Başlatalım, doğru düzgün bir konuşalım! Böyle şey olamaz ya! Herkes yerine otursun arkadaşlar, lütfen! (Gürültüler)

Arkadaşlar... Sakin olun! Sakinleştiririm! (Gürültüler)

Arkadaşlar... Arkadaşlar, öncelikle görüntülü basının dışarıya alınmasını istiyorum. Görüntülü basın dışarıya, yazılı basın burada kayıt yapacak, lütfen... (Gürültüler)

Görevli arkadaşlar görsel basının dışarıya çıkması için yardımcı olsunlar. (Gürültüler)

Arkadaşlar, kime söylüyoruz, bilmiyorum, lütfen. (HDP ve MHP milletvekilleri arasında karşılıklı laf atmalar)

Sakin olun! (Gürültüler)

Arkadaşlar...

Oktay Bey... (Gürültüler)

Oktay Bey... Oktay Bey... Sayın Öztürk... Oktay Bey, tamam, sakın olun! (HDP ve MHP milletvekilleri arasında karşılıklı laf atmalar)

Arkadaşlar...

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Anayasa

Tarih :28/04/2016

Saat :

Kayıt:Anayasa

Stenograf :

Uzman :

Sayfa : 4

Görüntülü basın...(Gürültüler)

Oktay Bey...

Murat Bey... Alparslan...

Oktay Bey, sakin olun!

Arkadaşlar... (Gürültüler)

Görüntülü basın dışarıya!

İDRİS BALUKEN (Diyarbakır) – Basın buradan çıkmıyor Sayın Başkan! Usul tartışması bitmedi burada! Nereye? Hayır, basınla ilgili talebimiz var! Neyi saklayacaksınız? (Gürültüler)

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – Sayın Başkan...

BAŞKAN - Duyamıyorum, duyamıyorum!

İDRİS BALUKEN (Diyarbakır) – Basını çıkaramazsınız, basını çıkaramazsınız Başkanım, usul tartışması açıldı! (Gürültüler)

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) - Biz "Usul tartışması açıyoruz." dedik, niye açmıyorsunuz?

İDRİS BALUKEN (Diyarbakır) – Sen basınla ilgili bir tartışmayı tükettin mi?

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – Basını çıkaramazsınız, karar mı aldınız? (Gürültüler)

BAŞKAN – Arkadaşlar, müsaade edin, ben idare edeyim burayı ya! Allah, Allah, her kafadan bir ses olmaz ki! (Gürültüler)

Görüntülü basını dışarıya alıyoruz!

GARO PAYLAN (İstanbul) – Başkan, basınla ilgili karar mı aldın?

BAŞKAN – Bir dakika... Sakin olalım.

Basın burada, görüntülü basını çıkarıyorum. (Gürültüler)

GARO PAYLAN (İstanbul) – Karar aldın da mı çıkarıyorsun?

BAŞKAN – Ben aldım, evet, görüntülü basın çıkıyor, görüntülü basın.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – Basını çıkaramazsınız, karar mı alındı?

BAŞKAN – Evet, aldım.

İDRİS BALUKEN (Diyarbakır) – "Basın dışarı çıkmasın." talebi var! Arkadaşlar, çıkmayın, usul tartışması bitmediği için çıkaramazlar sizi! Basın kalsın!

BAŞKAN – Hilmi Bey... (Gürültüler)

Arkadaşlar... Arkadaşlar...

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – Sayın Başkan, polislerin ne işi var burada? (Gürültüler)

BAŞKAN – Ben söyledim, görüntülü basın çıkacak. Bizim teamüllerimiz böyle, görüntülü basın çıkıyor, yazılı basın burada kalacak.

İDRİS BALUKEN (Diyarbakır) – Neyi saklıyorsunuz basından, basından sakladığınız bir şey mi var?

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – Biz talepte bulunduk. Karar alınmadı.

İDRİS BALUKEN (Diyarbakır) – Karar yok.

HAKAN ÇAVUŞOĞLU (Bursa) – Başkanın yetkisinde o kararı vermek.

BAŞKAN – Arkadaşlar, acele edelim, toplantı yapacağız.

İDRİS BALUKEN (Diyarbakır) – Usul tartışması...

BAŞKAN – Arkadaşlar, görüntülü basın dışarı çıkartılacak.

AYŞE ACAR BAŞARAN (Batman) – Niye çıkarıyorsunuz ya!

BAŞKAN – Eğer görüntüyü keserseniz nasıl olduğunu anlatacağım.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – Karar alınmadı arkadaşlar.

İDRİS BALUKEN (Diyarbakır) – Polisin işi yok Komisyonunda, dışarı çıksın.

GARO PAYLAN (İstanbul) – Usul tartışması bitti mi?

BAŞKAN – Yok öyle bir şey, ben çıkarıyorum, yetkim var.

MİTHAT SANCAR (Mardin) – Biz usul tartışması istedik. Kimse çıkmıyor. Burada bulunmanızı rica ediyoruz.

BAŞKAN – Yok öyle bir şey.

İDRİS BALUKEN (Diyarbakır) – Nasıl yok?

BAŞKAN – Bağırma keserseniz söyleyeceğim. (Gürültüler)

Arkadaşlar, sessiz olursanız izah edeyim meseleyi.

SIRRI SÜREYYA ÖNDER (Ankara) – Sayın Başkan...

BAŞKAN – Sırrı Bey, önce bir sükûnet olursa söz vereceğim, önce bir sessizlik sağlansın.

SIRRI SÜREYYA ÖNDER (Ankara) – Basının dışarı çıkarılmaması için Komisyon üyesi arkadaşlarımız usul tartışması açtılar.

BAŞKAN – Bir saniye, sessizlik olsun, herkes sussun söz vereceğim.

SIRRI SÜREYYA ÖNDER (Ankara) – Bu usul tartışması karara bağlanmadan polis memurlarının Komisyon salonuna girmesi...

Basının dışarı çıkarılması, onun için usul tartışması yapın, kararlaştırılm o zaman.

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Anayasa

Tarih :28/04/2016

Saat :

Kayıt:Anayasa

Stenograf :

Uzman :

Sayfa: 5

BAŞKAN – Sırrı Bey, bakın, İç Tüzük'ün 46'ncı maddesi komisyon toplantılarının düzeninin komisyon başkanı tarafından sağlanacağını söylüyor.

SIRRI SÜREYYA ÖNDER (Ankara) – Bu, düzenle ilgili bir şey değil; bu, basın özgürlüğüyle ilgili bir şey.

BAŞKAN – Bir dakika, bir dakika! Hepsini bitirmedim lafımın.

İDRİS BALUKEN (Diyarbakır) – Bir parti grubu talepte bulunuyor usul tartışması için.

BAŞKAN – Bir dakika.

Bu konudaki yetki komisyon başkanının, bir.

İkincisi, görüntülü basın dışarı çıkarma konusunda Komisyonumuzun teamülü var, komisyonların teamülü var, yazılı basın takip edebiliyor.

Usul tartışması da -ben arkadaşlarla da istişare ettim- komisyonlarda usul tartışması diye bir teamül yok.

MİTHAT SANCAR (Mardin) – Sayın Başkan, konuşalım.

BAŞKAN – Bir dakika, hâl olsun, ondan sonra; önce ben 46'ncı maddeye göre, düzenle ilgili yapacaklarımı yapacağım, ondan sonra.

Görüntülü basın çıksın.

SIRRI SÜREYYA ÖNDER (Ankara) – Burada polisin ne işi var? Polis niye burada? Şu polisleri çıkarın.

BAŞKAN – Polis yok, polis içeri girmeyecek.

GARO PAYLAN (İstanbul) – Polis var burada.

BAŞKAN – Arkadaşlar, Hilmi Bey, şimdi, bir dakika... (Gürültüler)

Arkadaşlar, lütfen sakin olur musunuz. Herkesi sükûnete davet ediyorum.

Görüntülü basın dışarıya, bir. (Gürültüler)

Arkadaşlar, bir dakika.

Arkadaşlar, birinci husus bu.

İkinci husus şu: Elinde olanlar bakabilir, İç Tüzük'ün 31'inci maddesi: "Komisyon toplantılarına girebilecek olanlar: Komisyon toplantıları Türkiye Büyük Millet Meclisi üyelerine, Bakanlar Kurulu üyelerine ve Hükümet temsilcilerine açıktır." Bu bakımdan, milletvekili olmayan, ayrıca, görevli olarak bizim davet ettiğimiz bürokrat arkadaşlar var. Onların dışındaki arkadaşların yani milletvekili danışmanları dâhil olmak üzere arkadaşların dışarı çıkmasını istiyorum. İç Tüzük 31'inci madde çok açık.

İDRİS BALUKEN (Diyarbakır) – Sayın Başkan...

BAŞKAN – Önce düzeni sağlayacağım, ondan sonra konuşmalar başlayacak, daha ben konuşmadım.

İDRİS BALUKEN (Diyarbakır) – Usul tartışması talebi oldu, ona cevap vermek zorundasınız.

BAŞKAN – Hayır Sayın Hocam, bir dakika, önce bunu sağlayalım.

Bakın, buradaki gerginlikte, milletvekili olmayan arkadaşların önemli bir etkisi var. Milletvekili olmayan, milletvekili danışmanları dâhil, 31'inci maddeye göre komisyon toplantısına girme yetkisi bulunmayan herkesin dışarı çıkmasını istiyorum. Bekliyorum.

Lütfen acele edelim.

Milletvekili olmayan arkadaşlar dışarıya.

İDRİS BALUKEN (Diyarbakır) – Danışmanlar olmadan nasıl çalışılacak?

ALİCAN ÖNLÜ (Tunceli) – Sen orada polisi çıkar...

BAŞKAN – Hepsi çıkacak, hepsi.

Polis molis yok burada.

Hepsi dışarı, milletvekili olmayanlar dışarı.

Arkadaşlar, görevliler yardımcı olsun.

AYŞE ACAR BAŞARAN (Batman) – Şu anda ayakta olanların hepsi milletvekili ya.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – Usul tartışması...

BAŞKAN – Meral Hanım, komisyonlarda usul tartışması yok.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – Danışmanlarımız olmadan...

BAŞKAN – İç Tüzük'te yazmışlar. Kime yazmışlar İç Tüzük'ü? Önce düzen.

Arkadaşlar, bakınız, ben daha konuşmaya başlamadan Sırrı Bey ne dedi, "Milletvekillerine oturacak yer yok." dedi. Bu kalabalığın, bu yığılmanın önemli bir sebebi, milletvekili olmayanların da burada bulunmasıdır. Zaten İç Tüzük gereği, kalabalık olmasa bile, milletvekili olmayanlar burada bulunamazlar, İç Tüzük'ün 31'inci maddesini uyguluyorum. Danışmanlar dışarı çıkacak arkadaşlar. (Gürültüler)

Arkadaşlar...

MİTHAT SANCAR (Mardin) – Sayın Başkan...

BAŞKAN – Mithat Hocam, bir saniye.

Danışmanlar dışarı çıksın, sonra rahat bir ortamda konuşalım. Farklı bir karar alabilirsek alırız ama öncelikle 31'e göre buranın düzenini sağlamak benim görevim.

Milletvekili olmayan arkadaşlar, dışarıya lütfen.

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Anayasa

Tarih :28/04/2016

Saat :

Kayıt:Anayasa

Stenograf :

Uzman :

Sayfa: 6

MİTHAT SANCAR (Mardin) – Sayın Başkan, bu tartışmayı da usul içinde ve sakinlikle yapma imkânı var.

BAŞKAN – Değerli Hocam, olmuyor işte, görüyorsunuz.

MİTHAT SANCAR (Mardin) – Sizin İç Tüzük sorumluluğunuza dair görüşümü belirtiyim, sonra da arkadaşlar görüşlerini belirtsinler.

HAKAN ÇAVUŞOĞLU (Bursa) – Danışman belirlesin bunu Sayın Sancar!

İDRİS BALUKEN (Diyarbakır) – Bütün komisyonlarda danışman var, sizin danışmanınız...

BAŞKAN – Milletvekili olmayanlar... (Gürültüler)

Bakın Hocam, Mithat Bey, dün dâhil olmak üzere, danışmanların alınmayacağını, İç Tüzük 31'e göre hareket edeceğimi söylemiş idim.

MİTHAT SANCAR (Mardin) – Söz talebimiz...

BAŞKAN – Hayır, önce toplantı düzenini sağlayacağız.

AYŞE ACAR BAŞARAN (Batman) – Nasıl sağlayacaksınız ya.

MİTHAT SANCAR (Mardin) – İzin verin...

BAŞKAN – Milletvekili olmayan arkadaşlar, dışarı, lütfen.

MİTHAT SANCAR (Mardin) – Ama bakın, durun bir dakika Başkanım. Komisyon üyesi söz alıyor, diğerleri müdahale ediyor Başkanım, yapmayın.

BAŞKAN – Bir dakika, kimseye söz vermedim ki. Mithat Bey, kimseye söz vermedim ben, siz de dâhil.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – Biz Komisyon üyesiyiz burada.

HAKAN ÇAVUŞOĞLU (Bursa) – Biz de milletvekiliyiz. (Gürültüler)

BAŞKAN – Arkadaşlar...

HAKAN ÇAVUŞOĞLU (Bursa) – Danışman milletvekili mi, danışman milletvekili mi? (Gürültüler)

BAŞKAN – Ama Meral Hanım, etrafınıza bakın, arkanıza bakın.

Hakan Bey, Meral Hanım, tamam.

Arkadaşlar, milletvekili olmayan arkadaşlar Komisyon salonundan dışarıya çıksınlar.

MİTHAT SANCAR (Mardin) – Sayın Başkan...

BAŞKAN – Hocam lütfen... (Gürültüler)

MİTHAT SANCAR (Mardin) – Herkes konuştu da Komisyon üyesi mi konuşmayacak?

BAŞKAN – Hocam, bugün çok konuşacağız, yormayalım kendimizi, birbirimizi yormayalım lütfen.

MİTHAT SANCAR (Mardin) – Birlikte karar verelim, düzeni birlikte sağlayalım.

BAŞKAN – İç Tüzük 31'e göre danışmanlar dışarı çıkacak.

Bekliyorum arkadaşlar.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – On beş dakikadır söz istiyoruz, söz vermiyorsunuz.

BAŞKAN – Arkadaşlar, danışmanlar dışarı çıkacak, toplantı ve konuşmalar sonra başlayacak.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – Bu kararı tek başınıza veremezsiniz.

MİTHAT SANCAR (Mardin) – Eğer izin verirsiniz, İç Tüzük'ün ne dediğini biz de bizim yorumumuzla aktaralım ve birlikte karar verelim Sayın Başkan.

HAKAN ÇAVUŞOĞLU (Bursa) – Danışmanlara ne gerek var bunun için? (Gürültüler)

BAŞKAN – Hakan, lütfen ya, yapmayın ya.

BURCU ÇELİK ÖZKAN (Muş) – İşte bu konuşmaların hepsi dün saldıranlar...

BAŞKAN – Siz Komisyon üyesi misiniz?

BURCU ÇELİK ÖZKAN (Muş) – Ben milletvekiliyim...

BAŞKAN – Tamam, o da milletvekili.

BURCU ÇELİK ÖZKAN (Muş) – ...ve dün saldırdı orada olanlardan biriyim.

BAŞKAN – Yani aynı şeyi söylüyorlar, "Komisyon üyeleri konuşsun." diyorlar.

MEHMET NACİ BOSTANCI (Amasya) – Sayın Başkan, madde 31'e göre, toplantının düzeni sağlandıktan sonra Sayın Baluken'in bir teklifi var Komisyon üyelerinin danışmanlarının kalmasına yönelik.

BAŞKAN – O ayrı.

MEHMET NACİ BOSTANCI (Amasya) – Bunu değerlendirelim.

BAŞKAN – Ama önce ben buranın 46'ya göre düzenini sağlayacağım, ondan sonra görüşmeler başlayacak. (Gürültüler)

Arkadaşlar...

Sayın Bostancı, oturun lütfen.

SIRRI SÜREYYA ÖNDER (Ankara) – Sayın Başkan...

BAŞKAN – Sırrı Bey, sen yabancı değilsin, söyle.

SIRRI SÜREYYA ÖNDER (Ankara) – Sayın ilk imza sahibi ve grup başkan vekili Sayın Meral Daniş Beştaş burada. Bakın, bizim Komisyon üyemiz ve Türkiye'de kamu hukuku konusunda sayılı otoritelerden olan bir bilim insanı.

BAŞKAN – Şüphesiz.

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Anayasa

Tarih :28/04/2016

Saat :

Kayıt:Anayasa

Stenograf :

Uzman :

Sayfa : 7

SIRRI SÜREYYA ÖNDER (Ankara) – Ki sabahdan beri, bir Komisyon üyesi olarak size derdini anlatmaya başladığında, siz diyorsunuz ki: “Durun, önce şu olsun.” Bir sürü şerâit sayıyorsunuz. Sonunda Naci Bey kalktı, derdini güzel güzel anlattı. Bu, sizin yaklaşımınızı tartışmaya açar.

Bırakın, bu usul tartışmasını açın, Komisyon üyeleriyle birlikte bunu tartışın...

BAŞKAN – Sırrı Bey...

SIRRI SÜREYYA ÖNDER (Ankara) – Bugüne kadar basın izlemediği bir tek komisyon toplantısı olmamıştır.

BAŞKAN – Sırrı Bey...

SIRRI SÜREYYA ÖNDER (Ankara) – Danışmanların alınmadığı bir tek komisyon toplantısı olmuş mudur, biliyor musunuz?

BAŞKAN – Sırrı Bey, teşekkür ederim açıklamalarınız için.

Değerli arkadaşlar...

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – Biz de konuşalım.

BAŞKAN – Bir saniye, bir dakika.

Bakın, İç Tüzük 46'ya göre benim öncelikli görevim burada toplantıyı başlatabilecek derecede bir sükûneti ve düzeni sağlamak; henüz onu sağlayamadık; bir. İkincisi; çok açık bir hüküm var. Ben milletvekillerinin yoğun katılımı olacağı için daha önceden arkadaşlara da söyledim, uzman arkadaşlarımızla da temas kuruldu. İç Tüzük madde 31'e göre bir uygulama yapacağımızı, sadece girmesi mümkün olanların, izin verilenlerin gireceğini, danışmanların alınmayacağını söyledim. Bunun üzerine, hatırlarsınız -detayı var- yani “En azından grup olarak 1 danışman bulduralım.” gibi bir şey de söyledi arkadaşlar ama bir taraftan, diyorsunuz ki: “Oturacak yer yok, kalabalık.” Bir taraftan, danışmanlar burada, kameralar burada. Nasıl yapacağız bu toplantıyı? Öncelikle bu düzeni sağlayalım. Ondan sonra konuşacağız, usulle konuşuruz, esasla konuşuruz.

SIRRI SÜREYYA ÖNDER (Ankara) – Zenon Paradoksu gibi, şu an burada -atıyorum- 100 tane oturma yeri var, 120 vekil var. Bütün danışmanları çıkarsan bu yine olmayacak.

İSMAİL AYDIN (Bursa) – Deneyelim.

BAŞKAN – Yok, onu bir görelim bakalım, bir görelim önce. Bakın burada yerler var.

SIRRI SÜREYYA ÖNDER (Ankara) – Oturan danışman yok başka, danışman ayağa kalkacak. Var mı oturan?

BAŞKAN – Sırrı Bey, yemin eder misin?

SIRRI SÜREYYA ÖNDER (Ankara) – Oturan danışmana mı?

BAŞKAN – Ayakta da istemiyoruz. Bakın, burada arka arkaya kaç sıra yapmışlar dışarı. “Danışman yok.” diyorsun, danışman kafa sallıyor.

SIRRI SÜREYYA ÖNDER (Ankara) – Oturan danışman yok.

GARO PAYLAN (İstanbul) – Sayın Başkan, oturan danışman yok.

BAŞKAN – Oturan da ayakta da istemiyoruz. “Oturun”ı duymadım, oturan da ayakta da istemiyoruz.

MİTHAT SANCAR (Mardin) – Sayın Başkan, İç Tüzük'le ilgili yoruma dair bir görüş söyleyeyim. Zaten sükûnet sağlandı. Bir adım ötesi konuşmalarla sağlanacaktır.

BAŞKAN – Hocam, lütfen...

MİTHAT SANCAR (Mardin) – O nedenle, izin verin...

BAŞKAN – Lütfen, önce danışmanlar dışarı çıkacak. Bu konuda, bakın, biz karar aldık. Komisyon toplantısı öncesinde de bunu söyledim ben. Lütfen...

MİTHAT SANCAR (Mardin) – Hayır Sayın Başkan.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – Burada bir teamül var, teamül.

MİTHAT SANCAR (Mardin) – Düzenin nasıl sağlanacağı konusunda bir öneri...

OSMAN BAYDEMİR (Şanlıurfa) – Neden uzmanlar var Komisyonunda?

BAŞKAN – İkinizi birden dinleyemiyorum. Osman Bey, oturun lütfen. Önce danışmanlar çıksın, konuşacağız.

MİTHAT SANCAR (Mardin) – Mikrofonu bir açın, bir öneride daha bulunacağım.

SIRRI SÜREYYA ÖNDER (Ankara) – Bir söz verin Sayın Başkan, ne olacak?

BAŞKAN – Önce düzeni sağladıktan sonra ilk sözü Mithat Bey'e vereceğim, danışmanlar dışarı çıktıktan sonra.

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Sayın Başkan, şimdi, başlangıçtaki tartışma görsel basının dışarı çıkarılması noktasında başladı. Bugüne kadarki uygulamada da Komisyon başlarken görsel basın görüntü alıyor...

BAŞKAN – Çekim yapıyor, çıkıyor.

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – ...ama yazılı basın kalıyor.

BAŞKAN – Kalıyor.

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Ama, bugün arkadaşlarımız -bir kısım milletvekili arkadaşımız- diyor ki: “Bu, Türkiye açısından önemli bir görüşme. Bu çerçevede, milletvekillerini doğrudan ilgilendirdiği için görsel basın da bulunsun.” Buna rağmen, siz Başkanlık Divanı olarak “Görsel basın öncelikle çıkmalı.” dediniz ve bu sağlandı; bu bir. Yani, şu anda görsel basın yok. Normal çalışma... (Gürültüler)

Arkadaşlar, bir saniye... (Gürültüler)

BAŞKAN – Arkadaşlar... Bir dakika arkadaşlar...

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Anayasa

Tarih :28/04/2016

Saat :

Kayıt:Anayasa

Stenograf :

Uzman :

Sayfa: 8

ERTUĞRUL KÜRKCÜ (İzmir) – Kayıttan kaçamazsın.

İDRİS BALUKEN (Diyarbakır) – Tarihe kaydolacak, tarihe. Tarih önünde hesap vereceksin.

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Arkadaşlar...

BAŞKAN – Bülent Bey, görüyorsunuz.

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Sayın Başkan, cep telefonlarıyla varsın görüntü alan alsın, burada kimseden saklayacak bir şeyim yok. Şunları anlatmaya çalışıyorum, bitireyim müsaade ederseniz.

BAŞKAN – Buyurun.

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Kayıtlara kapalı...

SİRRI SÜREYYA ÖNDER (Ankara) – Bülent Bey'e verdiğiniz süreyi Mithat Hocaya vermiyorsunuz.

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Ya, bir dinleyin.

BAŞKAN – Ana muhalefet olduğu için.

BURCU ÇELİK ÖZKAN (Muş) – Biz de gerçek muhalefetiz.

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Bu konuda şu tartışmayı bitirin. Söz isteyene söz verin, ondan sonra da karar alın; danışmanlar kalacaksa kalır, çıkacaksa çıkar. O zaman düşüncemizi söyleyelim, bizim de bir kanaatimiz var. Ama, bu tartışma tükensin. Tartışma yapabilecek ortama geldi salon şu anda. Bence onu yapıp bitirelim.

SİRRI SÜREYYA ÖNDER (Ankara) – Mithat Hocaya söz verin Sayın Başkan.

BAŞKAN – Mithat Hocaya söz veriyorum, peki.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – Ben de söz istiyorum.

BAŞKAN – Mithat Hocaya sadece.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – Ben de istiyorum yani rica etmiyorum, bu bizim hakkımız.

BAŞKAN – Mithat Hocam, buyurun.

MİTHAT SANCAR (Mardin) – Sayın Başkan... (Gürültüler)

BAŞKAN – Bari Mithat Hocayı dinleyin.

MİTHAT SANCAR (Mardin) – Sayın Başkan, değerli üyeler; aslında kolay çözebileceğimiz bir meseleyi, maalesef Komisyon Başkanından beklemediğim bir tavır dolayısıyla çok uzatmak zorunda kaldık. Mesele basit. 31'inci maddeye ilişkin bizim de yorumumuz var. Bu Komisyon İç Tüzük hükümlerine göre çalışır. İç Tüzük'te komisyonların çalışmalarına dair hüküm bulunmayan durumlarda diğer hükümler uygulanır. Tek tek her bir komisyon için ayrıntılı görüşme usulü belirlenmez.

Şimdi, sizin tek başınıza belirlemenizin de bir yanlışlığı var. Çok önemli bir konu olduğunu biliyorsunuz, Türkiye'nin gözünün burada olduğunu biliyorsunuz. Genel Kurul gündemi ve çalışma şekilleri her bir oturum için Danışma Kurulunda belirlenir. Bunu yapmadınız, yapmanızı beklerdik. Bizlerden birer kişiyi çağırıp nasıl çalışacağımız konusunda bir istişarede bulunabilirdiniz, bunu yapmadınız ve bana göre bugünkü düzensizliğin ilk sebebi bu oldu. Bizim tekliflerimiz vardı, çalışma usulüne ilişkin makul, alternatifli önerilerimiz vardı.

İkincisi: Eğer Danışma Kurulu gündemi belirlemişse, Genel Kurula gelmişse belli konularda usul tartışması açılır. Komisyonlar da bundan bağımsız değildir, aynı talep ve aynı hak komisyonlarda da üyelere tanınmıştır, bu benim talebim ve hakkımdır. Ayrıca, böyle bir öneri geldikten sonra diğer komisyon üyelerinin de görüş belirtme hakkı vardır. Birinci talebimiz, basının burada kalmasıydı. Şimdi bunu tartışabiliriz. Komisyonun ruhu Sayın Bakan, anlatırım size yani eğer sonra ihtiyaç olursa anlatırım.

İDRİS BALUKEN (Diyarbakır) – Darbe yapıyorsunuz.

ADEM YEŞİLDAL (Hatay) – Ne darbesi!

MİTHAT SANCAR (Mardin) – Devam ediyoruz Sayın Başkan.

BAŞKAN – 31'le ilgili yorumu bekliyorum.

MİTHAT SANCAR (Mardin) – 31'le ilgili yorum, zaten söyledim, siz sükûneti sağlarsınız ama...

BAŞKAN – Sükûnet değil Hocam, 31'i okuyayım mı?

MİTHAT SANCAR (Mardin) – Ben söylüyorum, oraya geliyorum.

BAŞKAN – Kimler katılacak?

MİTHAT SANCAR (Mardin) – 31'le ilgili yorum...

BAŞKAN – Danışmanlar var mı?

MİTHAT SANCAR (Mardin) – Siz çağırırsanız gelir; bir. Parlamento hukukunun en önemli kaynağı, evet, Anayasa ve İç Tüzük'tür, üçüncü derecede teamül hukukudur, Parlamento gelenekleridir. Bütün toplantılara danışmanların katılması yerleşmiş bir teamüldür Sayın Başkan.

YUSUF BAŞER (Yozgat) – Yok öyle bir şey.

BAŞKAN – Yok, öyle bir teamül yok.

MİTHAT SANCAR (Mardin) – Bizim bugüne kadar...

BAŞKAN – Hocam, bir izin verin.

MİTHAT SANCAR (Mardin) – Bugüne kadar...

BAŞKAN – Hocam, lütfen, bir söyleyeyim, soracağım.

Yazılı hukuk kuralı varken teamül uygulanabilir mi?

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Anayasa

Tarih :28/04/2016

Saat :

Kayıt:Anayasa

Stenograf :

Uzman :

Sayfa: 9

MİTHAT SANCAR (Mardin) – Şunu söylüyorum...

BAŞKAN – İç Tüzük' te açık hüküm var.

MİTHAT SANCAR (Mardin) – Bir izin verin, bunu halledelim. Tamam, karşılıklı konuşuyoruz, halledelim. Burada diyor ki: “Davet ettikleri...”

BAŞKAN – Etmedim, ben davet etmedim.

MİTHAT SANCAR (Mardin) – İşte ben de diyorum ki: “Davet etmenizi istiyoruz.” Şimdi, bu bir öneridir.

BAŞKAN – Tamam.

MİTHAT SANCAR (Mardin) – Kaldı ki “Davet edilecek kişiler.” ibaresi bürokratlarla sınırlı tutulmamıştır, böyle bir ifade yoktur. Siz ister uzman ister danışman ister bürokrat davet edebilirsiniz; bunu yapmadınız.

BAŞKAN – Yapmadım.

MİTHAT SANCAR (Mardin) – Şimdi öneriyoruz. Şimdi, bir; şunu önerdik yani İç Tüzük 31 bağlayıcı kesin bir ifade içermiyor. Kimlerin zorunlu olarak katılacağı, katılımı engellenemeyecek kişiler, katılma hakkı mutlak olan kişiler sayılmış; bunun dışında, kimlerin katılabileceğine ilişkin kararı sizin vereceğiniz belirtilmiş. Biz de diyoruz ki, bu belirlemeyi de keyfî yapma söz konusu olamaz. Anayasa Komisyonundayız ve temel ilke eşitlik, tutarlılık, istikrardır uygulamada.

SIRRI SÜREYYA ÖNDER (Ankara) – Çok doğru.

MİTHAT SANCAR (Mardin) – Yani, esas olan, eğer her uygulamayı eşitlik çerçevesinde istikrarlı bir çizgiye oturtacaksak, ben de diyorum ki bunun kaynağı teamül hukuktur. Yani, biz öyle anlatırız hakikaten, Sırrı Kardeşim böyle atıf yaptı diye söylüyorum.

SIRRI SÜREYYA ÖNDER (Ankara) – Anayasa Komisyonunda da öyle yaptık sizinle Sayın Şentop. Üç sene haftada beş gün böyle yaptık.

BAŞKAN – O İç Tüzük dışı bir komisyondur.

SIRRI SÜREYYA ÖNDER (Ankara) – İç Tüzük dışı komisyon olmaz.

MİTHAT SANCAR (Mardin) – Bakın, burada daha da açık hakkımız var. Anayasa metni, İç Tüzük kuralı, muğlaklıklar teamül hukukuyla doludur, net. Yani, bizim için Parlamento hukuku, bunda şimdi şöyle bir önerimiz var, öneriyi söylüyorum.

BAŞKAN – Hocam, ondan önce, lütfen...

MİTHAT SANCAR (Mardin) – Tabii, buyurun.

BAŞKAN – Bakın, karşılıklı mütalaa etmek için...

MİTHAT SANCAR (Mardin) – Tabii, tabii, yapalım.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – Sayın Başkan ben de söz istiyorum. Söz vermezsiniz bunu artık ciddiyle ele alacağım.

BAŞKAN – Yok, vereceğim. Olur mu, ne demek, Uzlaşma Komisyonundan o kadar hukukumuz var.

Hocam, madde 31. Burada arkadaşların çok büyük bir kısmı, kahir ekseriyeti hukukçu. Komisyon toplantıları Türkiye Büyük Millet Meclisi üyelerine, Bakanlar Kurulu üyelerine ve Hükümet temsilcilerine açıktır.

MİTHAT SANCAR (Mardin) – Bu doğru, bunları engelleyemezsiniz.

BAŞKAN – Sizin dediğiniz, Başkan çağırır, 30' da var. 30' a 2' yi okuyorum: “Komisyonlar...”

MİTHAT SANCAR (Mardin) – Hayır, sadece o değil Sayın Başkan.

BAŞKAN – Bir saniye, lütfen...

“Komisyonlar fikirlerini almak üzere uzmanlar çağırma yetkisine sahiptir.” Burada milletvekili danışmanlarının buraya girebileceğini ben düşünüyorum. Siz düşünüyorsanız buyurun.

MİTHAT SANCAR (Mardin) – Hayır, şimdi tam karışıyor, şöyle söyleyelim: Siz, uzmanlar dışında komisyona kimlerin davet edileceği konusunda yetki sahibisiniz. Bürokratları çağırabiliyorsunuz, onların otomatik katılma hakkı yok ancak siz çağırırsanız gelirler. Bu “uzmanlar” terimi geniş yorumlanmalı, biz öyle düşünüyoruz yani bu alanda çalışan akademisyenler olabilir, tecrübe sahibi insanlar olabilir ama ayrıca başka kişileri de buraya katabiliriz.

Sayın Başkan, önerimiz şudur yani basit bir öneride buluyoruz. Çok önemli bir konuyu görüşüyoruz, gerçekten öneminin farkındayız ve bunun gerilimle yürümesini asla istemiyoruz. Eğer başta bu konuşmayı yapma imkânı verseydiniz düzeni konuşarak sağlardık. Düzen otoriteyle sağlanamıyor, bunu biliyorsunuz. Daha fazla otoriterlik daha büyük kaos demektir. Şimdi bu küçücük bir örnekte gördüğünüz, oysa istişare etsek en fazla on dakika sürecek bir gürültüden sonra bu diyaloglar gelişecek, diğer arkadaşlar görüşlerini belirtecek ve sonra bir sonuca varacaktık. Burası Parlamento, hatırlatmama gerek yok, lütfen bağışlayın ama burada sınırsız, en olgun şekilde hatta bazen çok karmaşık, kalabalık, gürültülü şekilde de olsa sözle, “parlare”yle yani bu kurumu var eden unsurla sözle anlaşılacak, emirle değil. Şimdi, Parlamentonun kökü “parlare”dir, konuşmaktır. Burası, konuşma varsa vardır, konuşma yoksa yoktur.

BAŞKAN – Teklifiniz?

MİTHAT SANCAR (Mardin) – Teklifimi de söylüyorum: Evet, bütün danışmanların burada kalması sıkıntı yaratabilir, kabul, üyelerimizin bütün danışmanlarının gelmesi. İkincisi: Ama, bu kadar zor ve yoğun bir tartışmayı her bir milletvekilinin danışmanına ihtiyaç duymadan yürütmesi bana göre imkânsızdır, bize göre imkânsızdır. Bizim önerimiz, her birimizin 3 danışmanının -diğer değerli komisyon üyeleri de arzu ederlerse- komisyonunda bulunan her üyenin kendi danışmanıyla burada bulunması, diğer teknik malzeme ve işleri yürütmek üzere gruptan artı 3 danışmanın toplantıyı takip etmesini öneriyoruz ve bunu da arkadaşlarımızın tartışmasına, değerlendirmesine sunuyoruz.

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Anayasa

Tarih :28/04/2016

Saat :

Kayıt:Anayasa

Stenograf :

Uzman :

Sayfa: 10

SIRRI SÜREYYA ÖNDER (Ankara) – Biz ne diyorsak o.

MİTHAT SANCAR (Mardin) – Görsel basın çıkarıldı yani fiilen yapıldı o.

GARO PAYLAN (İstanbul) – 50 milletvekili ayakta şu anda.

İDRİS BALUKEN (Diyarbakır) – Daha gelecekler var. Bizde herkesin fezlekesi var, herkes katılacak yani burası yetmez ki.

BAŞKAN – Arkadaşlar, söz alarak konuşalım.

Meral Hanım'a söz veriyorum.

Buyurun Meral Hanım.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – Sayın Başkan, Mithat Hocanın söylediklerine tabii ki aynen katılıyorum yani İç Tüzük'ü okuyorsunuz ısrarla fakat bildiğiniz üzere, sonuçta Parlamentoda komisyon çalışmalarında İç Tüzük'ün açık düzenleme yapmadığı hâllerde uzun yıllara dayalı ve yayılan bir teamül vardır. Biz daha önce de Anayasa Uzlaşma Komisyonu dışında buraya da geldiğimizde... (Gürültüler)

BAŞKAN – Arkadaşlar, duyamıyoruz Meral Hanım'ı.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – Evet, lütfen...

BAŞKAN – İşte neden böyle onu saptamaya çalışıyoruz.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – İşte ona üçlü önerimiz var Sayın Başkan yani şu anda, geçen toplantılara -Etik Kanunu da dâhil- buradaki toplantılara danışmanlarımızla birlikte geldik, hiçbir engelleme olmadı. Yani, ben Anayasa Komisyonunda olabiliyim ama bütün milletvekili arkadaşlar bütün toplantılara, gittikleri bütün komisyon toplantılarına danışmanlarıyla beraber giderler ve bu konuda İç Tüzük'te bir hüküm arandığına hiç şahitlik etmedik yani Parlamento tarihinde de böyle bir durum yoktur; bu birincisi.

İkincisi; yer sıkıntısını en önemli gerekçe olarak ifade ediyorsunuz anladığım kadarıyla ama biz üçlü bir öneride bulunduk. Dedik ki: Bir; bu görüşme, dokunulmazlık meselesi şu anda Türkiye'nin en önemli gündem maddesidir çünkü bir tek geçici maddeyle milyonlarca insanın iradesine müdahale etme, yargılama izni verme ve tümüyle -deyim yerindeyse- korsan bir düzenleme. Yani hiçbir hukuka uyarlı bir yanı yok.

BAŞKAN – Bunun esası konuşulur.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – Ve doğal olarak halkın, toplumun, basının bunu izleme, kamuoyuna iletme gibi bir görevi var, halkın da haber alma hakkı var. Şimdi burada dokunulmazlık meselesi niye basın olmadan tartışılın? Basının mutlak surette bu tartışmayı Türkiye kamuoyuna iletmesi gerekiyor. Bizim talebimiz bu birincisi.

İkincisi, bunun için buranın yeterli mekân olmadığına biz de farkındayız. İkinci madde olarak da dedik ki basın mutlaka kalmalı ve basın kalmasa da şüphesiz bu tarihe kaydedilen bilgiler. Yani şu anda bir darbe sürecini yaşıyoruz gerçekten. Anayasa Komisyonu, Anayasa'ya uygun tek kelimesi olmayan bir teklifle karşımızda.

BAŞKAN – Onu konuşacağız ama oraya gelmedik daha.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – Ve biz Anayasa Komisyonu üyeleriyiz. Biz bu tartışmaların mutlak surette izlenmesini ve bunun uygun, geniş, rahat bir mekânda olmasını öneriyoruz. Bu mekânı Meclis Başkanlığımız, sizler temin edebilirsiniz. Burada idare amirlerimiz de var, birçok milletvekili arkadaş da var. Yani bu tartışma böyle aceleyle getirilecek, basına kapatılacak bir tartışma değil. Plan Bütçe Komisyonunu çok iyi biliyorsunuz, kapalı devre yayını var, danışmanlar giriyor, basın izliyor. Bizim talebimiz de birincisi, yeni bir mekân tespit edelim. Yani sizden talebimiz bu.

İkincisi, basın, sessizce tabii ki, yani görüşmeleri engellemeden bu toplantıları görüntülü olarak da -daha önceki şeylerde de talep etmiştik- izleyebilsin. Plan Bütçe ve Genel Kurul sürekli açık, yani herkes izleyebiliyor. Niye dokunulmazlık meselesi gibi bir mesele şeffaf olmasın. Neyi gizliyoruz? Halktan neyi gizliyoruz, neyi kaçırmaya çalışıyoruz. Yani burada gerçekten büyük bir kaygı ve korku var ve biz, bu korkunun bu şekilde asla çare bulamayacağını düşünüyoruz. Üçüncü talebimiz de danışmanlara ilişkin. Yani üçlü koyuyoruz talebimizi. Sizin gerekçeniz uygun, yani mekân uygun değil. Uygun bir mekân, basının içeri girmesi ve danışmanlarımızın. En kötü olasılıkla üçümüzün, yani her vekilin tabii danışmanı. Teknik işler, dosya alışverişi için de sağlıklı bir çalışma yürütmemiz için de grubumuzdan 3 danışmanın içeride kalmasını talep ediyoruz ve usul tartışması olmadan, talebimiz dikkate alınmadan, sizin emirlerinizle, talimatlarınızla...

BAŞKAN – Estağfurullah. Ne demek?

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – ...hele hele Adalet Bakanının olduğu bir ortama, yüzlerce milletvekilinin olduğu bir ortama, Emniyet müdür yardımcılarının ve polislerin gelip basını çıkarmasını da Parlamento tarihi açısından büyük bir talihsizlik ve utanç olarak görüyoruz. Biz gördük nasıl çıkardıklarını. Bizim talebimizin kararı verilmeden tümüyle fiilî bir durum yaratılarak milletvekillerinin, Bakanın olduğu bir ortamda, neredeyse arbedeyle basın mensupları çıkarıldı. Bu, basın yayın özgürlüğüne de bir müdahaledir. Biz bunu kabul etmiyoruz ve talebimizi değerlendirmenizi istiyoruz.

MİTHAT SANCAR (Mardin) – Sayın Başkan, sadece bir ekleme yapıyorum, izin verirseniz.

BAŞKAN – Buyurunuz.

MİTHAT SANCAR (Mardin) – Sayın Başkan, bir cümle...

CEYHUN İRGİL (Bursa) – Polis çıkaramaz buradan. Adalet Bakanının olduğu Komisyona polis geldi.

GARO PAYLAN (İstanbul) – Polis çıkardı, polis.

İDRİS BALUKEN (Diyarbakır) – Polis çıkardı.

BAŞKAN – Bir dakika, dinleyelim. Mithat Hocayı dinleyelim. Arkadaşlar, Mithat Hocayı dinlemiyorsunuz.

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Anayasa

Tarih :28/04/2016

Saat :

Kayıt:Anayasa

Stenograf :

Uzman :

Sayfa: 11

MİTHAT SANCAR (Mardin) – Şimdi, Komisyon çalışmalarıyla ilgili en temel, en rafine hükmü İç Tüzük 26'ncı maddede bulursunuz. Şimdi, İç Tüzük'ün 26'ncı maddesi "Komisyonlar kendi başkanlarınca toplantıya çağılır." diyor. Bu doğru. "Zorunluluk olmadıkça..." falan devam ediyor. "...bu çağrı, en az iki gün önce yapılır. Bu çağrıda komisyon başkanınca hazırlanan gündem de belirtilir." Bakın, gerçekten Parlamento hukukunun temel ilkelerinden biri. Belki bu kadar önemli olduğunun farkına varmamıştır İç Tüzük'ü yapanlar, belki ilk maddeye koymaları gereken bir yapısal hüküm.

BAŞKAN – Arkadaşlar, bu sabah okudum Meclis tartışmalarını. Çok önemli.

MİTHAT SANCAR (Mardin) – "Ancak, komisyon gündemine hâkimdir."

BAŞKAN – Gündeme hâkimdir, evet.

MİTHAT SANCAR (Mardin) – Yani siz ne belirlerseniz belirleyin, nihai olarak burada gündemle ilgili tartışma açıldığında Komisyon üyelerine söz hakkı, usul tartışmasıyla ilgili öneride bulunma hakkı tanımak zorundasınız. Bunları anlatmaya çalışıyordum. Basının burada kalması da bir gündem ve çalışma şekli önerisidir.

BAŞKAN – Gündem ve önerisi.

MİTHAT SANCAR (Mardin) – Gündem sadece maddeler değildir Sayın Başkan. Bunu biliyorsunuz. Sadece "Bu maddeyi tartışacağız." demek değildir. Komisyonun çalışma şekli, çalışma süresi de burada belirlenir. Yani Komisyonda ne olursa olsun "Komisyon üyeleri bu gündeme hâkimdirler." ilkesi, usulün de, esas gündemin de belirlenmesiyle ilgili bir istişare yapılmamışsa, bir uzlaşma önceden sağlanmamışsa burada yapılır.

Şimdi, biz, bunu gerçekten iyi niyetle önerdik ve hukuki temeli de var ama tekrar söylüyorum, bir daha yinelenmemesi dileği ve umuduyla söylüyorum. Bu talebimizi en başta dikkate alsaydınız, biraz önce yaşadığımız kargaşanın da vuku bulmayacağından kesinlikle eminim. Yani biz bunu konuşarak hallederiz demeye çalıştık size. Israrla sesimizi duyurduk ama "Komisyon üyelerinin gündeme hâkim olması" ilkesinin en basit gereği olan mikrofonu açmayı bile yapmadınız.

BAŞKAN – Önce düzeni sağladık, sonra konuşabiliyorsunuz. O zaman mümkün değil di konuşmanız.

MİTHAT SANCAR (Mardin) – Hayır, öyle. O düzeni de birlikte sağlayacaktık. Sağladık da gördüğünüz gibi.

BAŞKAN – Bir tahmin sizinki.

MİTHAT SANCAR (Mardin) – Konuştuğumuzda sağladık da Sayın Başkan. Yani konuşarak yapardık. Derdimiz buydu. Bu derdi anlatamamızın yarattığı bu tıkanıklık diğer gerilimleri de tetiklemiştir. Tekrar etmemesi dileğiyle diyorum, sözlerimi bitiriyorum Sayın Başkan.

BAŞKAN – Yani öneriniz danışmanlarla ilgili.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – Ve basın ve mekân.

İDRİS BALUKEN (Diyarbakır) – Hayır, üç ayrı öneri: Mekân, basın ve danışmanlar.

EROL DORA (Mardin) – Sayın Başkan, ben de söz istiyorum.

BAŞKAN – Bir dakika... Başka partilerden Komisyonda üye olan arkadaşlara da söz verelim.

EROL DORA (Mardin) – Şu anda ben konuşmak istiyorum Sayın Başkan. Bizim partimiz konuşuyordu. Talebimizi alıp ondan sonra diğer partilere.

BAŞKAN – Peki, tamam Erol Bey, buyurun.

EROL DORA (Mardin) – Sayın Başkan, Sayın Bakan, değerli milletvekilleri, değerli basın emekçileri; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Sayın Başkan, ben de arkadaşlarımızın düşüncelerine katılıyorum. Bu yapılan geçici anayasa değişikliği tamamen Anayasa'ya aykırıdır ve sizin gerekçenizde de belirtildiği gibi aslında bu usulle ilgili bir konudur. Yani işte sekiz ay sürecekmiş gibi bir zamana indirgeyerek insanların temel hak ve özgürlüklerini bu şekilde bertaraf etmeye yönelik böyle bir değişiklik, Türkiye'nin demokrasisi açısından, Türkiye'nin -şu anda Avrupa Birliğiyle müzakere eden bir ülkedir- tarihine bana göre kara bir leke olarak yazılacaktır. Dolayısıyla burada Türkiye kamuoyunun bu Komisyonu izlemesi gerektiğine inanıyorum. Burada şeffaflığın olması gerekir. Burada biraz önce de baktığımız gibi görsel basının da dışarıya çıkmasına yönelik güvenlik güçleri de işin içine konmuştur. Bunu kabul etmek mümkün değildir. Dolayısıyla burada tam tutanağın da tutulması gerektiğine inanıyoruz. Normal Anayasa'da dokunulmazlığın kaldırılma prosedürü varken şu anda bu Komisyon aynı zamanda Karma Komisyonun da görevine...

BAŞKAN – Arkadaşlar, lütfen...

EROL DORA (Mardin) – Yani sonuç olarak şunu söylüyorum: Burada, şu anda yanınızda bürokratlar var, siz nasıl kendilerinden yardım alıyorsanız bir Komisyon Başkanı olarak -Sayın Bakan ve diğer bürokratlar olmak üzere- öncelikle teknik bilgi alma noktasında bizim de danışmanlara ihtiyacımız vardır.

İkincisi tam tutanak tutulması gerekir. Bu Türkiye'nin tarihine...

BAŞKAN – Erol Bey, hemen bunu düzelt. Biz, biliyorsunuz ilk toplantımızda tam tutanak tutulma kararı aldık zaten. Tam tutanak tutuluyor.

Buyurun.

EROL DORA (Mardin) – Evet.

Dolayısıyla basın, mekân... Biliyorsunuz, örneğin biraz önce arkadaşlarımız da ifade ettiler. Komisyon toplantı salonu Plan ve Bütçe Komisyonu olabilir. Orada tam tutanak tutulmaktadır.

BAŞKAN – Orası daha küçük. Burada tutuluyor tam tutanak.

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Anayasa

Tarih :28/04/2016

Saat :

Kayıt:Anayasa

Stenograf :

Uzman :

Sayfa: 12

EROL DORA (Mardin) – Salon dışında da görüntülü yayın verilmektedir. Dolayısıyla Türkiye kamuoyu, bütün Avrupa şu anda bu Komisyonu... Türkiye'nin kaderini belirleyebilecek bir komisyondur bu. Dolayısıyla bu anlamda diğer komisyonlar gibi bir usule girmeniz gerektiğine inanıyorum. Bu, Türkiye'nin demokrasisiyle ilgilidir, insanların kaderiyle ilgilidir. Şu anda bizim vekillerimizin çoğu hakkında fezlekeler düzenlenmiş durumdadır. Her vekil gelip burada kendisini savunabilirdi, kendi sözlerini söyleyebilirdi. Bunu da belirtmek istiyorum. Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Erol Bey, teşekkür ediyorum.

Reşat Bey, buyurun.

REŞAT PETEK (Burdur) – Çok değerli milletvekili arkadaşlarım, değerli basın mensupları; henüz toplantı açılmadı esasen. Toplantının Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü hükümlerine göre başlatılması, az önce Sayın Başkanın ifade ettiği gibi İç Tüzük'ün 46'ncı maddesinin verdiği yetkiye dayalı olarak Başkana ait. Şimdi, ortada çıkarılan kargaşanın burada açılışın usulüne uygun yapılmamasından kaynaklanmadığının altını çizmek istiyorum. Sonra "usule ilişkin" diyerek söz alan Komisyon üyesi arkadaşlarımızın "Neyi kaçırıyorsunuz, neyi gizliyorsunuz?" şeklindeki itham edici cümlelerini yadırgadığımı ifade ediyorum çünkü bu toplantı, bakın, burada bütün milletvekillerine de açık, görsel basın dışında bütün medyaya da açık. Onun için konuşmalarımızda çarpıtıcı bir izaha girmenin doğru olmadığını altını çizmek istiyorum.

Şimdi, değerli arkadaşlar, sizlerin de tekliflerinizin görüşülebilmesi, konuşulabilmesi, eğer yazılı hukukta olmayan konularda Komisyon kararıyla yeni bir şey yapılacaksa bunun başlatılabilmesi bile öncelikle Komisyonun hukuka uygun biçimde toplanmasına bağlı. Şimdi sözü eğip bükmeden, her birimizin önünde Anayasa ve Türkiye Büyük Millet Meclisi İçtüzüğü var. 31'inci maddeyi az önce Mithat Hoca da okudu. Şimdi burada bir zorunlu olarak engellenemeyecekler var, doğrudur. Burada Komisyon üyeleri ve zaten milletvekilleri, Türkiye Büyük Millet Meclisi üyelerinin bu Komisyona katılmaları engellenemez. Burada ne Komisyona herhangi bir takdir hakkı verilmiştir ne Başkana.

Davet edilenler konusu da 30'uncu maddenin ikinci fıkrasında bellidir. Şimdi Komisyonumuzca davet edilmeyen, Başkanımızca davet edilmeyen, ister adına uzman deyin, ister danışman deyin veya başka bir görevlinin bu Komisyona gelmesinin mümkün olmadığını siz de biliyorsunuz. Şimdi, şöyle bir giriş oluyor.

ERTUĞRUL KÜRKCÜ (İzmir) – Hayır, bilmiyoruz.

REŞAT PETEK (Burdur) – Müsaade edin, tamamlayayım.

Efendim biz önce defakto bir durum ortaya çıkaralım, ondan sonra Komisyon Başkanı buna uysun demeye kimsenin hakkı yok. Öyleyse sizin önerilerinizin de başka arkadaşlarımızınki de -şu anda HDP milletvekilleri ve üyeleri dışında arkadaşlarımız konuşmadı diğerlerinin de bu Komisyonda konuşup, dinlenip önerilerinin görüşülebilmesi için hukuka uygun biçimde burada Komisyonun çalışmaya başlaması lazım. Bunun için de Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri ve Komisyonun davet etmiş olduğu kişiler -ki onlar bellidir- dışındakilerin hukuka saygı, Anayasa'ya saygı, İç Tüzük hükümlerine uyma doğrultusunda -Başkan kaçınıcı defa söyledi, artık tekrar söylemeden-grup üyesi arkadaşlarımızın hemen yanında milletvekili olmayanların, buradaki Komisyonun gözüne bakmadan -defaatle söylüyoruz- "Ben milletvekili değilim, Tüzük hükümleri gereğince Başkanın uyarılarına uyuyorum ve dışarı çıkıyorum." demesi lazım. Ondandır sonra Komisyonumuzda Hükümet temsilcisi, Komisyon üyeleri ve milletvekilleri. Elbette ki Başkanımız az önce açık yapmadığı hâlde söz verdi. Burada söz alma yetkisi zaten hem üyelerin hem milletvekillerinin var arkadaşlar, bu bizim de tekelimizde değil. Zaten İç Tüzük belirlenmiş. Onun için lütfen, ben bütün arkadaşlarımızı ellerinde bulundurdukları Türkiye Büyük Millet Meclisi İç Tüzük'ü hükümlerine uymaya, saygılı davranmaya davet ediyorum. Usulüne uygun, 31'inci maddeye uygun olarak bu toplantıyı başlatalım, ondan sonra önerileriniz varsa bu öneriler Komisyonda görüşülüp kabul edilerek elbette değerlendirilebilir.

Şimdi, Mithat Hoca diyorsunuz ki: "Efendim, şu sayıda danışman bulunabilsin, yardımcı bulunabilsin." Bunlar birer öneridir. Saygı duyarız böyle bir öneriye ama bunun görüşülebilmesi için önce Komisyonun usule uygun başlaması lazım. Şimdi bunun vuzuha kavuşması için bir cümle söyleyeceğim: "Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurulunda, efendim, biz de yalnız çalışmıyoruz, her milletvekilinin bir danışmanı bulsun." diyebiliyor musunuz?

İDRİS BALUKEN (Diyarbakır) – Ne alakası var Komisyonla?

MİTHAT SANCAR (Mardin) – Bu başka bir şey.

REŞAT PETEK (Burdur) – Başka bir şey değil.

BAŞKAN – Bir dakika... Hatibin sözünü kesmeyin.

REŞAT PETEK (Burdur) – O salona da Türkiye Büyük Millet Meclisi üye olmayan kimse giremez.

İDRİS BALUKEN (Diyarbakır) – Komisyon çalışma usulleri ayrı düzenlenmiş Genel Kurulun çalışma usulleri ayrı düzenlenmiş. Siz İç Tüzük'ü okudunuz mu?

BAŞKAN – İç Tüzük düzenlenmiş.

REŞAT PETEK (Burdur) – Sayın Baluken, örnek veriyorum.

İDRİS BALUKEN (Diyarbakır) – Ama örnek veremezsiniz. İç Tüzük'te Komisyon ve Genel Kurul çalışma düzenleri ayrı ayrı düzenlenmiş.

REŞAT PETEK (Burdur) – Dinleyin.

BAŞKAN – O da düzenlenmiş, bu da düzenlenmiş.

REŞAT PETEK (Burdur) – O da düzenlenmiş, bu da düzenlenmiş.

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Anayasa

Tarih :28/04/2016

Saat :

Kayıt:Anayasa

Stenograf :

Uzman :

Sayfa: 13

Şimdi, bunu en iyi hukuk hocalarımızın bilmesi lazım. Hocalığınıza saygı olarak burada size söz de verildi ama lütfen, kural gereği...

BAŞKAN – Komisyon üyesi.

GARO PAYLAN (İstanbul) – Üye, üye o dediğin. Ne saygısından bahsediyorsun?

REŞAT PETEK (Burdur) – Hayır, burada Sayın Önder de söyledi ve toplantı açılmadan söz de verildi.

GARO PAYLAN (İstanbul) – Hoca olmasa söz vermeyecek misiniz?

REŞAT PETEK (Burdur) – Ama şunu ihlal etmeyelim değerli arkadaşlar: Eğer bir konuda yazılı hukuk kurallarında düzenleme varsa orada teamül öne çıkarılamaz. Böyle bir şey yoktur.

AYŞE ACAR BAŞARAN (Batman) – Kıyas da yapılamaz.

İDRİS BALUKEN (Diyarbakır) – Düzenleme nerede var? “Danışman katılamaz.” diye yazıyor mu?

REŞAT PETEK (Burdur) – Şimdi, yeniden hukuk kuralı koymuyoruz. 31’inci madde açıktır. Şimdi, benim de sizden... Bu komisyonda elbette ki çok önemli bir konuyu konuşuyoruz. (Gürültüler)

İDRİS BALUKEN (Diyarbakır) – Danışmanın katılmadığı bir tek komisyon toplantısı örneği verebilir misiniz?

BAŞKAN – Lütfen, Reşat Bey sözünü tamamlasın. Bir dakika... Konuşacağız, vaktimiz var. Ne demek!

İDRİS BALUKEN (Diyarbakır) – Bariz yanlış bilgi veriyor.

REŞAT PETEK (Burdur) – Lütfen... Çok önemli bir konuyu görüşüyoruz, bu doğrudur. Sayın Baluken, lütfen bir dinleyin. Çok önemli bir konuyu görüşüyoruz. O zaman önce bu konunun görüşüleceği Komisyonun toplanma usul ve esaslarını düzenleyen 30’uncu maddeye, 31’inci maddeye, 46’ncı maddedeki yetkilere -26’ncı madde de dâhil- bütün arkadaşlarımız riayet etsin. Burada sadece Komisyona katılma hakkı olanlar bulunsunlar, diğerleri lütfen dışarıya kendileri çıksın. Ondan sonra, toplantı başlarsa...

Şimdi, Sayın Dora, bu kanunun esasıyla ilgili konuşmaya başlıyor. Esasıyla ilgili elbette ki söylenecek değerli fikirler vardır burada dile getirilecek ama esasa girmeden şu toplantıyı İç Tüzük hükümlerine göre lütfen başlatalım. Bunda herkes -bize demiyoruz- hukuka, Anayasa’ya ve İç Tüzük’e, hukukun üstünlüğüne saygı gösterebilir. Bu toplantı o zaman başlar.

Hepinize saygılar sunuyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum.

İDRİS BALUKEN (Diyarbakır) – Sayın Başkan...

BAŞKAN – Bir saniye, söz talepleri var.

İDRİS BALUKEN (Diyarbakır) – Sayın Başkan, Reşat Bey’e ben bir soru sorabilir miyim?

BAŞKAN – Sayın Baluken, bir dakika...

İDRİS BALUKEN (Diyarbakır) – Hayır, hayır...

BAŞKAN – Ama bekliyor arkadaşımız...

Mehmet Bey, buyurun.

Konuşacağız, vaktimiz var, merak etmeyin, telaş etmeyin.

MEHMET PARSAK (Afyonkarahisar) – Sayın Başkan, Sayın Bakan, saygıdeğer milletvekilleri, değerli katılımcılar; ben de usulle ilgili yaşanmakta olan tartışmalar bağlamında Milliyetçi Hareket Partisi olarak yaklaşımımızı ifade etmek istiyorum sadece usulle ilgili.

Şimdi, bir defa, son söylenenden hareketle başladığımızda zaten konu da kendi kendini çözmüş de oluyor. Sayın Baluken “Genel Kurul çalışmaları ayrı, komisyon çalışmaları ayrı usuller çerçevesinde düzenlenmiştir.” demiştir. Ben de tam olarak onu söyleyeceğim. Usul hakkında tartışma 63’üncü maddede yani 49’uncu maddeden itibaren Genel Kurul çalışmaları kısmında düzenlenmiştir. Dolayısıyla, burada bir usul tartışması yürütmek doğru değildir, mümkün değildir.

Diğer taraftan, bunu, biraz önce Sayın Sancar’ın da söylediği gibi, İç Tüzük’ün 26’ncı maddesindeki “Komisyon gündemine hâkimdir, üyeleri tarafından gündeme alınması teklif edilen işler hakkında karar verir.”in sizin tarafınızdan dar yorumlanmasını da o çerçevede doğru bulmuyorum. Bu işler kapsamında değerlendirilebilir. Örneğin, basın, görüntülü basının da burada olması ya da danışmanların burada bulunup bulunmaması. O takdirde de bu bir teklif olarak değerlendirilir, bir karara bağlanır, kararla birlikte de neticeye ulaşabilir.

Öbür taraftan, hakikaten, biz, Türk siyaset tarihi içerisinde şu anda belki de en önemli günlerden bir tanesini yaşıyoruz. Milletvekili dokunulmazlıklarının kaldırılması son derece önemli ve böyle bir çerçevede şeffaflık önemli bir ilke olarak karşımıza çıkmakta. Denilebilir ki şeffaflığı sağlamayı teminen bir kere komisyondaki tutanaklar var. Buradaki her nokta, her virgül kayıtlara geçmesi itibarıyla, o yönüyle bir şeffaflık var ya da yazılı basın bu noktada “Haber için veri topluyorlar.” da denilebilir ama ülke gündeminde sıcak yer alması itibarıyla şeffaflığı teminen bir görüntülü basının da burada olması ayrıca tartışılabilir. Ne yönde karar verilir, onu bilemiyoruz ama özellikle danışmanlarla alakalı şu hususu da tefrik etmek gerektiğini düşünüyorum.

Şimdi, danışmanların bizlerle görev yapıp yapamayacağı noktasında hem başka komisyonlarla mukayese edildi, Anayasa Uzlaşma Komisyonuyla mukayese edildi, “O, İç Tüzük kapsamında bir komisyon değildir.” denildi. Ama örneğin Plan ve Bütçe Komisyonunda da gene görüntülü basına referans olması bakımından mukayese edilebilir bir uygulama söz konusu ama şunu kabul edebilmek hiç mümkün değil. Şimdi, danışman bize teknik olarak bir bilgi verecekse burada olmasının anlamı var ama biraz önce bizim esefle takip ettiğimiz, üzüntüyle izlediğimiz kargaşa ortamında kimi danışmanların milletvekillerine fiilî tecavüze varan mahiyette birtakım girişimlerini de milletvekili olarak üzümlenerek takip ettim. Böyle şeylere de bu yüce...

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Anayasa

Tarih :28/04/2016

Saat :

Kayıt:Anayasa

Stenograf :

Uzman :

Sayfa: 14

İDRİS BALUKEN (Diyarbakır) – Ne alakası var?
MEHMET PARSAK (Afyonkarahisar) – Biz izledik. Bu görüntülerde var yani. Bakın, karşılıklı konuşma olması bakımından değil, usulle alakalı...
İDRİS BALUKEN (Diyarbakır) – Kime yapıldı?
İSMAİL EMRAH KARAYEL (Kayseri) – Bana yapıldı... Bana yapıldı...
BAŞKAN – Arkadaşlar, lütfen... Lütfen...
İSMAİL EMRAH KARAYEL (Kayseri) – Danışmanlardan biri beni itti. Bana yapıldı.
İDRİS BALUKEN (Diyarbakır) – Hangi danışman yaptı?
İSMAİL EMRAH KARAYEL (Kayseri) – Göstereyim arkadaş...
BAŞKAN - Arkadaşlar, Anayasa Komisyonundayız arkadaşlar...
Herkes iddiasını ispata muktedirdir. “Yapıldı” diyen ispat eder, “Yapılmadı” diyen de ispat edebilirse eder.
ÇAĞLAR DEMİREL (Diyarbakır) – Ama darp vardı.
İDRİS BALUKEN (Diyarbakır) – Siz 5 katı darbettiniz. 100 vekille siz 5 katı darbettiniz. Yok öyle bir şey ya! (Gürültüler)
BAŞKAN – İsmail Bey... Arkadaşlar...
İSMAİL EMRAH KARAYEL (Kayseri) – Sizin durum şıracı bozacı ilişkisi...
BAŞKAN – Sayın Karayel... İsmail Bey, arkadaşımız konuşuyor, Mehmet Bey’i dinleyelim.
Sayın Parsak, devam edelim.
MEHMET PARSAK (Afyonkarahisar) – Yani şimdi, bir de, bir şeyi de Anayasa Komisyonunun bir üyesi olarak...
NURSEL AYDOĞAN (Diyarbakır) – Dün gece Mecliste danışmanlar mı vardı? Dün gece hepimiz saldırdınız.
BAŞKAN – Arkadaşlar...
MEHMET PARSAK (Afyonkarahisar) – Gazi Meclisin çatısı altında Meclisin mehabetine uygun olarak davranmak durumundayız.
NURSEL AYDOĞAN (Diyarbakır) – Nasıl darbettiğinizi gördük. Kamera görüntüleri var.
BAŞKAN – Arkadaşlar... Bakın, bu Komisyon gayet sükûnetle çalışıyordu burayı provoke eden arkadaşlar gelmeden önce, değil mi? Siyasi etiği ne güzel gördük. Bu bağırarak arkadaşlar yoktu o zaman. Lütfen, Komisyon çalışmalarına saygı gösterelim.
BURCU ÇELİK ÖZKAN (Muş) - Bağırarak arkadaşın AKP’li olduğu...
İSMAİL EMRAH KARAYEL (Kayseri) – Sen bağırıyor musun şu an?
BURCU ÇELİK ÖZKAN (Muş) – Ben Başkana şu anda sesi mi iletmeye çalışıyorum.
BAŞKAN – Arkadaşlar, Komisyon üyemiz konuşuyor. Misafirler dinleyebilir mi lütfen.
Mehmet Bey, buyurun.
MEHMET PARSAK (Afyonkarahisar) – Yüce Meclisin çatısı altında, hem de en önemli bir komisyonda Anayasa Komisyonunda, Anayasa Komisyonunun şimdiye kadarki yerleşmiş uygulamalarına ve geleneklerine de uygun davranmak hepimiz için bir yükümlülüktür. Her komisyon kıymetlidir, önemlidir ama en fazla da Anayasa Komisyonunda özellikle bu usulle ilgili tartışmalar, vesaireler yürütülmüştür. Bunları da geliştiren hep Anayasa Komisyonu olmuştur öteden beri. Dolayısıyla Anayasa Komisyonunun herkesten ve her komisyondan önce bu işin mehabetine uygun davranmak gibi bir yükümlülüğü vardır.
Biraz önce söylediklerime ek olarak şunu da ifade etmek istiyorum: Konu son derece önemli ve şeffaflığı sağlamayı teminen görüntülü basının yer alması bir öneri olarak 26’ncı madde kapsamında işler kavramı içerisinde değerlendirilebilir, bir karara bağlanır ama diğer yaklaşım itibarıyla da biraz önce mukayese edildi, İç Tüzük’ün 31’inci ve 32’nci maddesini de birlikte değerlendirmek lazım. Ona hiç bakılmadı mesela. 30 ve 31 birlikte değerlendirildi de, 31 ve 32’ye birlikte baktığımızda da 32’de “Komisyonlarda kapalı oturum” diye bir düzenleme var. Yani kapalı oturumun durumu ve ona bağlanan hükümler belli. Bunun dışında olan oturumların açık oturum olduğu da kabul edilir ondan hareketle.
Dolayısıyla bunları da nazara almak suretiyle ama bir an önce bu usul tartışmalarını nihayete erdirerek bu son derece önemli konuda Komisyonun çalışmalarını başlatması gerektiğini düşünüyorum, hepinizi saygıyla selamlıyorum.
BAŞKAN – Teşekkür ederim.
Bülent Bey’e söz vereceğim ama 32’ye atıf yapıldığı için...
MİTHAT SANCAR (Mardin) – Sayın Başkan...
BAŞKAN – Sırayla, geliyoruz yavaş yavaş... 32 malum kapalı oturumla ilgili. “Bir komisyonda kapalı oturum yapılmasını ilgili bakan yahut komisyon üyelerinin üçte biri isteyebilir.” diyor. Böyle bir durumda komisyon üyeleri dışında ve davetliler dışında diğer milletvekillerinin de katılmaması gerekir. Ona gerek yok burada.
MEHMET PARSAK (Afyonkarahisar) - İşte, öyle olmadığına göre açık olarak değerlendirmeyi ifade etme kabiliinden söyledim bunu.
BAŞKAN – Evet.
Bülent Bey, buyurun.
BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Anayasa

Tarih :28/04/2016

Saat :

Kayıt:Anayasa

Stenograf :

Uzman :

Sayfa: 15

Değerli Komisyon üyeleri, değerli milletvekili arkadaşlarım; bugün Türkiye'nin en önemli meselelerinden birini konuşuyoruz. Uzun zamandan bu yana gündemde olan dokunulmazlıklarla ilgili Anayasa'da bir geçici maddeyle değişiklik yapmak ya da Anayasa'ya geçici madde eklenmesine ilişkin bir görüşme yapıyoruz.

Şimdi, daha görüşmelerin içeriğine geçemedik, esasına geçemedik. Bu çerçevede usule ilişkin sorunları ön sorun olarak çözmek gibi bir noktadayız. Bir kere Komisyon toplantılarının kamuoyunun bilgisine açık olduğu konusunda bir tereddüt yok. Bütün Komisyon üyeleri, hem tutanakların okunması hem de basının bunu izlemesi konusunda mutabık. Tartışma konusu olan şey görsel basın bulunsun mu, bulunmasın mı sorunu. Şimdi, bu zamana kadar ki komisyon toplantılarında görsel basın önce görüntü alıp sonra çıkmıştır, yazılı basın kalmıştır ve basına açıklık, aleniyet böyle sağlanmıştır. Bu, bir yoldur ama bugünkü gündemin özelliğine baktığımızda bu yol yeterli ve geçerli bir yol mudur diye sormamız gerekir düşüncesindeyim. Bu, konuştuğumuz, görüştüğümüz konuya baktığımızda bize bu yeterli bir aleniyet unsuru değil. Çünkü her siyasi partinin, her milletvekilinin -sadece siyasi partiler değil, çünkü dokunulmazlıklarla ilgili grup kararı alınamayacağına ilişkin hüküm var Anayasa'da- ne söylediğinin arzu eden kanallardan anında canlı, Türkiye tarafından duyulmasında yarar var bu konuda. Şundan dolayı: Getirilen geçici madde önerisinde milletvekilinin normal prosedürdeki savunma hakkı -bu tartışılıyor değildir, bu savunma hakkıdır, ceza hukuku anlamında mı, değil mi diye, oraya girmiyorum ama milletvekilinin savunma hakkı, kendini ifade etme hakkının dahi tanınmadan topluca bütün dosyaların sevk edileceği bir geçici madde önerisini görüşüyoruz. Son gelen rakamlara göre 135 milletvekilini doğrudan ilgilendiren bir konu yani fezlekesi var.

BAŞKAN – Onları ben söyleyecektim ya.

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Hayır, söyleyin yine. Belki sizdeki daha günceldir, bu bizim alabildiğimiz, daha değişmiştir, 600'e göre bu.

550 milletvekilini dolaylı ilgilendiren ve milleti doğrudan ilgilendiren bir konu.

Onun için, bizim önerimiz –uzatmayacağım, net- mekânın uygun hâle getirilerek görsel basının da izlemesine açık hâle getirilmesi gerekir. Biz bu görüşüyoruz. Nasıl yazılı basın yazıyorsa anında söylediklerimizi bütün Türkiye duysun, anında duysun ve açıklıkla konuşalım. Bu, bir.

İkinci konu, danışmanların bulundurulması konusu. Evet, İç Tüzük'ün 31'inci maddesi kimlerin toplantıya katılabileceğini yazıyor birinci fıkrasında. 31'inci maddenin ikinci fıkrasında da kimlerin önerge verebileceği, kimlerin söz alabileceği yazıyor. Bu iki fıkrayı birlikte ele aldığımızda 31'inci madde toplantıya aktif olarak çalışmaya katılabilecekleri ifade eden bir madde. Milletvekili danışmanları ise çalışmaya katılacak milletvekillerinin, tabiri caizse, burada mütemmim cüzüdür yani ona yardımcı olacak, o konuda destek olacak, çalışmalarda onlara...

BAŞKAN – Tevzi edelim danışmanları.

MUSTAFA KÖSE (Antalya) – Mütemmim cüz yaptınız.

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Hayır, hayır, bunda anormal bir şey yok, hepimiz hukukçuyuz. Tamamlayıcı parçasıdır bu çerçevede, anormal bir şey değil. Arkadaşlar, teferruat değildir. Siz "teferruat" diye ifade edeceksiniz herhâlde, onun diğeri teferruat.

Değerli arkadaşlar, tamamlayayım isterseniz.

BAŞKAN – "Mütemmim cüz" deyince hakaret kabul edebilirsiniz.

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Hayır, tam tersi "teferruat" demek hakaret olur. Biz, beraber arkadaşlarımızın emeklerinden ve birikimlerinden yararlanıyoruz.

Ha, şu mekân itibarıyla belki sorun olabilir. O zaman önerimiz Anayasa Komisyonu üyesi olan milletvekillerimizin danışmanlarının bulunmasına izin verilebilir. Şunun için söylüyorum: Bugüne kadarki komisyon çalışmalarında böyle bir tartışma gündeme hiç gelmedi. Neden gelmedi? Çünkü böyle bir sorun yaşanmadı. Milletvekili danışmanları geliyordu, giriyordu, çıkıyordu, işte, evrak gerektiğinde getiriyordu, çağırıldığımızda çalışmalara katılıyordu. Şimdi, bugün yerleşmiş olan bu uygulamayı değiştirmek için özel bir gerekçe olduğunu düşünmüyorum. Ha, uygun davranmayan danışman varsa gereğini hep beraber burada yaparız, o başka bir şey.

Üçüncü mesele, son konu, üçüncü tartışılan konu da mekân meselesi. Gerçekten mekân olarak, tabii Genel Kurul salonu olmaz, uygun bir şey değildir ama Plan ve Bütçe Komisyonu salonu olabilir, daha geniş bir salon...

BAŞKAN – Orası daha küçük...

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Daha önce çünkü bunu bir başka konuda da görüştük. 24'üncü Dönemde 4+4+4 görüşülürken aynı sıkıntılar yaşandı.

BAŞKAN – Ama bu salon yoktu o zaman.

ADEM YEŞİLDAL (Hatay) – Burası yoktu o zaman.

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Biliyorum, öbür tarafta Millî Eğitim Komisyonu salonları küçüktü.

SIRRI SÜREYYA ÖNDER (Ankara) – Konferans salonu var Sayın Başkan, konferans salonu bu binada, çok büyük.

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Yani buna ilişkin salonun numarası ve ismi İç Tüzük'te yazmıyor, Başkanlık tarafından belirleneceği söyleniyor. Sayın Başkan, uygun bir salonu da temin ederse bu çalışmayı sağlıklı olarak yürütürüz diye düşünüyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Evet.

MİTHAT SANCAR (Mardin) – Evet, teşekkür ederim.

Böylece, tartışmanın nasıl sakin bir zemine taşındığını bir kez daha gördük. Bunu üçüncü kere hatırlatmayacağım.

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Anayasa

Tarih :28/04/2016

Saat :

Kayıt:Anayasa

Stenograf :

Uzman :

Sayfa: 16

BAŞKAN – Ama düzeni sağladıktan sonra...

MİTHAT SANCAR (Mardin) – Bunu konuşarak sağladığımızı da bundan sonra tekrar hatırlatmak zorunda hissediyorum kendimi. Bunun da artık bir teamül olarak tartışılmaz bir yere oturtulmasını temenni ediyorum, bunu umuyorum.

Sevgili Mehmet Parsak'ın söylediği "Usul tartışmaları sadece Genel Kurulla sınırlıdır." fikri doğru değil çünkü komisyon çalışmalarında hüküm bulunmayan hâllerde Genel Kurulun çalışma esasları uygulanır. Şimdi, gördüğünüz gibi bir usul tartışması ihtiyaçmış. Bugüne kadar böyle bir şeyin yapılmamış olması ya da az yapılmış olması bunun bir ihtiyaç ve bunun bir gereklilik olduğu gerçeğini değiştiriyor. Bu birincisi. Dolayısıyla, usul tartışması komisyonların da hakkıdır. Kaldı ki öyle bir komisyon toplantısında ki neredeyse Genel Kurul bileşimiyle yürüyoruz, belki ilerleyen saatlerde daha fazla milletvekili gelecek, o zaman da bir Genel Kurul havasında yürüyen bir komisyon tartışmasından söz ediyoruz.

İkincisi, Sayın Petek'in söylediği... Çok dar yorumluyorsunuz Sayın Petek, bana göre. Bu yorum kaldı ki lafza göre de dar yani lafzı da daraltıyor. Komisyon Başkanının kimleri engelleyemeyeceği açık belirtilmiş, kimlerin katılacağını belirlemek konusunda iki hüküm var, iki kaynak var bunu açık ve net söylüyorum: İç Tüzük ve teamül hukuku.

Sayın Petek, kaç toplantı yaptık biz burada? Bir tekinde bile danışmanların bulunması tartışması açıldı mı? Tamamında danışmanlarımız bulundu mu? Bulundu.

Genel Kurulla burası ayrı. Şüphesiz ayrı. Burası ihtisas komisyonu ve her konuyu her milletvekili ihtisas alanı gibi bilemeyebilir, sürekli ihtisas gerektiren teknik desteğe ihtiyaç duyabilir. Bu, olgun ve gelişmiş bir parlamento çalışma tecrübesinin fotoğrafıdır. Dönersiniz danışmanınızdan o evrak neredeydi -şimdi gördüğünüz gibi buraya yığıldık- diye istersiniz, şu not neredeydi diye istersiniz. Bu ihtisas komisyonudur. Hoşunuza gitmeyebilir fakat Parlamento sadece sizin yaşadığınız tecrübeden ibaret bir kurum ve bir olgu değildir. Parlamente sistem aşağı yukarı üç yüz elli yıllık bir geçmişe ve bizim de katkıda bulunduğumuz, tarihimizde oluşmuş teamüllerle yürüyen bir işleyişe sahiptir. Bütün bunları hem evrensel hem bizim yerel tecrübelerimizle dile getirmek için anlattık. Dolayısıyla, danışmanların bulunması hususu önemlidir. Bunda ısrarlıyız.

Mekân konusunda zaten diğer arkadaşlar da katıldılar.

Yeniden bir istişare yapmak için bir ara vermeyi öneriyorum ama o aradan önce kamuya açıklığı mutlaka sağlamamız gerekiyor Sayın Başkan.

Kameraları çıkardınız, tamam ama başka yollarımız var. Tartışalım dememizin, söz verin anlatalım ısrarımızın sebebi buydu Sayın Başkan. Plan ve Bütçe Komisyonu kapalı devre yayın sistemiyle isteyen erişebileceği bir şekilde çalışıyor. Türkiye'de Genel Kurul kadar kalabalık ve tarihî açıdan en önemli konuyu tartışmakta olan bu Komisyonun sadece yazılı basın mensuplarının not alması suretiyle kamuya aktarılmasını düşünmek büyük bir haksızlık olur, tarihî bir vebal olur. Buradaki her tartışmayı kapalı devre sistemiyle mutlaka bütün Türkiye'nin bilgisine sunmak zorundayız. Hepimiz bu toplum tarafından seçildik. Bu topluma karşı hesap vermek zorunluluğumuz var. Bu kadar önemli, hayati bir konuda söylediğimiz her sözün hesabını da kamuoyunun vicdanına yazma gibi bir ihtiyacımız, sorumluluğumuz ve yükümlülüğümüz var.

Kapalı devre yayın sistemini öneriyoruz. Daha geniş bir salon için yeniden bir değerlendirme yapmayı öneriyoruz. Danışmanlarımızın kalmasını öneriyoruz. Her bir milletvekilinin danışmanının kalmasını öneriyoruz. Bunları değerlendirmek için de bir ara vermeyi teklif ediyoruz.

BAŞKAN – Teşekkür ederim.

Sayın Birkan, buyurun.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – Sayın Başkan...

BAŞKAN – Sıra burada gözüktüyor onun için...

ZEKERİYA BİRKAN (Bursa) – Çok Değerli Komisyon Başkanım, Değerli Bakanım, siyasi partilerimizin değerli milletvekilleri, değerli basın mensupları; Komisyonumuzun toplantısına hoş geldiniz, ben de hepimizi saygıyla selamlıyorum.

Tabii, burada birçok konuşmacı daha biz usul tartışması yaparken konunun gündemiyle ilgili birçok söz söyledi. Tabii, bu, önemli bir konu. Sadece bir parti için ya da bir milletvekili için değil, burada dokunulmazlıkla alakalı olarak birçok partiden ve birçok milletvekili arkadaş açısından da önemli. Çoğumuz hukukçuyuz burada ve yıllardır da hukuk fakültelerinden sonra da doktora yapmış profesör olan Mithat Hocam gibi, Mustafa Hocam gibi aramızda hocalarımız var. Hepimiz biliyoruz ki usul olmadan şey yürümez. Biz önce ceza usulü okuduk sonra ceza özel hükümleri okuduk, medeni usul ondan sonra medeni hukuk.

Şimdi, bir odada hem milletvekilleri hem danışmanlar hem hiç tanımadığımız kişiler hem basın, kameralar, hakikaten bir kargaşa görüntüsü var. Bu bize yakışmayan bir görüntü. Dolayısıyla İç Tüzük açık Değerli Başkanım. Başkanın İç Tüzük'e göre düzeni sağlaması lazım.

Tabii, bu danışmanlık müessesesi de böyle bir gelenek de değil zaten son on beş yirmi senenin bir uygulaması. Yani bundan önce cumhuriyetimizin ilk yıllarında ve sonraki dönemlerinde bir danışman yoktu. Yanılmıyorsam 87'de sekreterle başladı, sonradan danışmana geldi.

Ha, şu olabilir mi Sayın Sancar'ın belirttiği noktada? Bir uzman çağırılabilir mi Komisyon Başkanı tarafından? Ama İç Tüzük açık. Önce düzeni sağlayalım, İç Tüzük'te konuşmamıza başlayalım, esasa geçelim eğer gerekirse, talep olursa uzman ya da başka teknik yardımcı olacak olan Komisyon Başkanımız tarafından çağırılır diye düşünüyorum.

Teşekkür ediyorum Başkanım.

Bir an önce de esasa geçelim.

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Anayasa

Tarih :28/04/2016

Saat :

Kayıt:Anayasa

Stenograf :

Uzman :

Sayfa: 17

BAŞKAN – Ben teşekkür ederim.

Reşat Bey, buyurun.

Yalnız karşılıklı konuşma olmasın.

REŞAT PETEK (Burdur) – Yok, karşılıklı atışma değil. Ama, tabii, taleplerimiz, temennilerimiz ilerisinde usul hükümlerinin veya İç Tüzük'ün nasıl olması gerektiği noktasında her arkadaşımızın farklı görüşü de olabilir, temennisi de olabilir, ona saygı duyarız. Ama benim söylemek istediğim şu: Şimdi, hangi otobüsle yola çıkacağımızı bilmemiz lazım. Efendim, bir toplantı yapıyorsak onun var olan kuralları çerçevesinde o toplantıyı yapıp daha sonra kurallarda bir değişiklik yapacaksak önce var olan o kurulun uyması gereken esaslara göre yola devam etmek gerekiyor.

Şimdi, temenni edilebilir, şunlar da bulursa iyi olur... Bunların doğrudan reddi veyahut da kabul edilemez, yanlış görüş, sakat görüş gibi bir şey söylemiyorum ben ama söylediğim şu: Biz, yazılı hukuk kuralları önümüzde, masamızda duruyor, bunu tatbik ediyoruz. Bu kurallar çerçevesinde de Sayın Başkanın burada sükûneti sağlayıp toplantıya katılması gerekenlerin katılmasını, katılmaması gerekenlerin de dışarı çıkmasını temin etmesine bütün arkadaşlarımızın -hukuka saygı çerçevesinde- önce uyması en önemli vazifedir.

Bu, şu anda gizli de değildir, medya mensuplarımız da burada, sonra teknoloji geliştiren zaten -dediğiniz gibi- bir cep telefonu ile herkes kayıt da alabiliyor, bunu engelleyen bir durum da yok ama mademki hepimiz millete hesap vereceğiz, biz milletimiz adına çıkarılmış olan yasa, Anayasa, İç Tüzük hükümlerine uymadan “Gelin, bu toplantı da çok önemli. Öyleyse diğerlerinden farklı olarak şöyle yapalım.” deme hak ve yetkisini kimden alıyoruz?

Anayasa ne diyor? Anayasa'nın vermediği, kanunların vermediği bir yetkiyi hiçbir kişi ve kurul kullanamaz. Burası bir Anayasa Komisyonu, çok önemli, çok değerli bir komisyon. Elbette ki burada konuşulanlar, teamüle dönüşen uygulamalar fevkalade önemlidir ama bunlara giden yolda var olan ve milletin bize verdiği yetkilerle, Anayasa ve kanunlar çerçevesinde, İç Tüzük çerçevesinde... “Bunları bugün çığneyelim de sonra düzeltiriz.” gibi mantığı ben doğrusu hangi kaynaktan, hangi yetkiye dayanarak söylendiğini anlamakta zorlanıyorum.

Bizim elimizde şu anda İç Tüzük'ümüz var, Komisyonun teşkiliyle ilgili kurallar belli, kimlerin katılıp katılmayacağı da - efendim, dar yorummuş, geniş yorum- yoruma müsaade etmeyecek şekilde yer alıyor.

Şimdi, Komisyon Başkanı burada çağırıldığı, davet ettiği uzmanlar veya Hükümet üyeleri, bütün bunlar, ismen de belli, hepsi belli. Bunun dışında olmayan bir yetkiyi ben bugün kullanıyorum, lütfen kabul edin veyahut da hoş görün denmesini nasıl olgunlukla veyahut da saygıyla karşılayacağız.

Bu mümkün değildir arkadaşlar. Önce, hepimiz...

İLHAN CİHANER (İstanbul) – Tutanak tutanlar hangi sıfatla bulunuyor?

REŞAT PETEK (Burdur) – Hepsi var Tüzük'te. Hepsi var Tüzük'te.

Sayın Cihaner, tam tutanak kararı alınmıştır. Bunu kim tutacak? Görevliler.

BAŞKAN – İlhan Bey, tutanak tutan buradaki görevli, Mediste çalışan arkadaşları biz yazdığımız gündem yazısıyla beraber davet ediyoruz.

İLHAN CİHANER (İstanbul) – Yazıyor mu orada?

REŞAT PETEK (Burdur) – Yazıyor tabii, yazıyor.

BAŞKAN – Davet edebilir. Ben davet ediyorum.

İLHAN CİHANER (İstanbul) – O zaman basın mensuplarının tamamını çıkarın.

REŞAT PETEK (Burdur) – Sayın Cihaner, hayır... Bakın, eğer derse çalışmadan yorum yaparsanız yanlış oluyor.

İLHAN CİHANER (İstanbul) – Bırakın, nasıl çalıştığımızı biliyoruz sizlerin.

REŞAT PETEK (Burdur) – Komisyon Başkanının davet ettikleri bir defa gelebiliyor; bir.

İkincisi, tek maddeden hareket etmeyin, demin Sayın Parsak da ifade etti; eğer gizlilik konusunda bir karar alınmışsa zaten alenidir, mefhumumuhalifinden bu hüküm çıkar. Onun için, burada aleniyeti ortadan kaldıran bir uygulama da yok, alınmış bir karar da yok. Onun için medya mensupları da burada. Sadece teamül gereği görsel basın dışarı çıkarıldı Başkanın talimatıyla.

Bu nedenle, biz sizden, hiçbir milletvekili arkadaşımızdan ekstra bir teamül veyahut da yorum üzerine bir şey söylemiyoruz. Lütfen, elimizdeki Anayasa ve İç Tüzük hükümlerine uygun hareket edelim, ondan sonra toplantımız usule uygun açıldıktan sonra alınacak kararlara görüşümüz alınmasa da sanıyorum bütün üyeler ve milletvekilleriimiz saygı gösterecektir.

Tekrar saygılar sunuyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ederim Sayın Petek.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – Sayın Başkan...

BAŞKAN – Devam ediyor muyuz?

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – Evet.

BAŞKAN – E, bir karar vermeyelim mi?

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – Yok, daha zamanımız çok.

BAŞKAN – Peki, buyurun.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – Sayın Başkan, değerli milletvekilleri; bizim acaemiz yok. Belli ki sizin var.

BAŞKAN – Bizim de yok. Yok, yok, bizim de yok.

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Anayasa

Tarih :28/04/2016

Saat :

Kayıt:Anayasa

Stenograf :

Uzman :

Sayfa: 18

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – Doğrusu Anayasa değişikliği önergenizde de ne kadar acelenizin olduğunu tespit ettik. Esasa girince çok ciddi bir mesai harcamışsınız.

BAŞKAN – Konuşacağız.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – Gerçekten bunu okuyunca bir hukukçu olarak esasa girmeden söylüyorum, şu 2'nci sayfada: "Her bir fezleke için asgari bir saat -karar da vermişsiniz yani bir saat- süreden hesaplama yapıldığında toplam 562 gün, Genel Kurul saatinin fezleke görüşmelerine ayrılması gerekmektedir. Genel Kurul çalışmalarındaki uygulamalardan hareketle gündemin tamamı fezleke görüşmelerine ayrılmış olsa da günde 6 civarında fezleke görüşülebileceği, bunun ise yaklaşık 94 günü bulacağı anlaşılmaktadır." Sonra daha ciddi bir hesap yapmışsınız, haftada üç gün çarpılmış, bölünmüş, çıkarılmış ve denilmiş ki: "Sekiz aya yakın bir süre mesai..."

Ne acelemiz var? Acelemiz yok. Gerçekten Türkiye'de demokrasi var mı, demokratik işleyiş devam ediyor mu, Parlamento Anayasa'ya, usule uygun bir faaliyet yürütüyor mu, tüm bunların ortaya çıkacağı değerlendirmelerden biri de bu dokunulmazlık dosyalarının görüşülme süresidir. Bundan daha önemli bir işimiz yok. Anayasa Komisyonunun da daha önemli bir işi yok, Parlamento'nun da daha önemli bir işi çok çünkü buraya halkın iradesiyle gelen milletvekillerinin -bir daha söyleyeceğim, Komisyon görüşmeleri sırasınca defaten ifade edeceğim- bir tek düzenlemeyle, Anayasa'nın hiçbir yeriyle uyumlu olmayan bir düzenlemeyle yüzlerce -sayıyı hatırlamadım- milletvekili arkadaşın...

BAŞKAN – Daha anlatamadım ki.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) - ...dokunulmazlığının kaldırılması teklif ediliyor. İşte, bu nedenle taleplerimiz çok mühimdir, çok önemlidir. Yani döne döne bunu anlatıyoruz ki karar verirken gerçekten bütün bunları tekrar değerlendirelim.

Demokrasi parmak sayısı değildir, çoğunluk değildir, çoğunlukçuluk değildir, çoğulculuktur. Yani bu masanın etrafında, doğru neticede karar verince, "Kim kabul ediyor, etmiyor?" deyince, iktidar partisi milletvekilleri ellerini kaldıracaklar -eğer tüm muhalefet aksi yönde oy verse de- böyle bir çoğunluk sağlanacak ama orada demokrasi yoktur işte. Orada karşılıklı görüşme, tartışma ve gerçekten bu kurumların yaşama geçmesi için azami bir çaba gerekiyor.

Şimdi, bizim taleplerimiz ne? Tekrar değerlendirmek için söylüyorum, üç talebimiz...

BAŞKAN – Tamam, onları kaydettim ben.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – Mekân, basın ve danışmanlar.

Demin Sayın Petek dedi ki: "Dersinizi çalışmamışsınız." Vallahi Sayın Petek, biz dersimizi çok iyi çalışıyoruz çünkü biz damdan düşenleriz. Sizin gibi böyle tuzumuz kuru değil affedersiniz ama.

SIRRI SÜREYYA ÖNDER (Ankara) – Damdan itenlerden de değiliz.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – Yani böyle oturup bu konuda bizim ahkâm kesme gibi bir lüksümüz yok çünkü bu dokunulmazlıkların tam da Halkların Demokratik Partisi için getirildiğini gayet iyi biliyoruz. Bu nedenle, emin olun dersimizi çok iyi çalıştık.

Yani 31'e döne döne atıf yapılıyor. 31'e bir daha bakalım. Şimdi, şu anda burada bürokratlar da var. 31'de nerede bürokrat?

BAŞKAN – "Hükümet temsilcileri" diyor.

REŞAT PETEK (Burdur) – Komisyon Başkanının takdiriyle...

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – Nerede? Yok.

BAŞKAN – Birinci fıkrayı okuyalım.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – Okuyalım, tekrar okuyalım.

MİTHAT SANCAR (Mardin) – Uzman da öyle.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – Uzman da öyle. Yok yani.

BAŞKAN – 31'i okuyabilir miyiz?

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – 31: "Komisyon toplantıları Türkiye Büyük Millet Meclisi üyelerine, Bakanlar Kurulu üyelerine ve Hükümet temsilcilerine açıktır."

BAŞKAN – Kim onlar? Hükümet temsilcileri kim?

GARO PAYLAN (İstanbul) – Bakan...

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – Hükümet temsilcisi, bakandır ya. Sayın Adalet Bakanı burada.

BAŞKAN – Arkadaşlar, "Bakanlar Kurulu üyesi" yazıyor orada. O ne? 2 kere mi yazmışlar Bakanlar Kurulu üyelerini?

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – Sayın Başkan, buradaki bir memur -tırnak içinde söylüyorum başka bir amaçla değil- bürokrat neticede memurdur değil mi? Hükümet temsilcisi sıfatını nereden alıyor?

MİTHAT SANCAR (Mardin) – Alamaz ki. İdari personel tarafsız.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – Alamaz ki. İdari personeldir.

MİTHAT SANCAR (Mardin) – Müsteşar olursa belki de dersiniz, ama bürokrat olmaz.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – Yani tartışılabilir ama...

BAŞKAN – Arkadaşlar, lütfen...

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – Sayın Başkan, ben bitireyim.

BAŞKAN – Bitirin ama... Yani doğru okuyalım.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – Okuyalım.

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Anayasa

Tarih :28/04/2016

Saat :

Kayıt:Anayasa

Stenograf :

Uzman :

Sayfa: 19

BAŞKAN – “Bakanlar Kurulu üyeleri” demiş, bir de “Hükümet temsilcisi” Aynı kişileri kastetmiş...

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – Hükümet temsilcisi kimdir, bunu tartışmamız lazım.

BAŞKAN – Bakın, 30/1’i de okudunuz mu?

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – Evet, evet okudum. Çok iyi okudum.

ERTUĞRUL KÜRKCÜ (İzmir) – Bir memur Hükümet temsilcisi olabilir mi, nerede yazıyor?

BAŞKAN – Ne diyor? “Yüksek dereceli bir kamu görevlisine yazılı temsil yetkisi verebilir.”

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – Tamam... Yazılı...

BAŞKAN – Çok açık. Onun için buradalar.

GARO PAYLAN (İstanbul) – Kendisi giderse verir.

BAŞKAN – Öyle değil.

GARO PAYLAN (İstanbul) – Nasıl? Yanında mı getirsin?

BAŞKAN – Bize geldi yazılar. Merak etmeyin.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – Sayın Başkan, burada aynen şöyle yazıyor...

MİTHAT SANCAR (Mardin) – 30’uncu maddeyle birlikte yorumlayalım.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – Ben bir bitireyim mi?

30’uncu madde ne diyor: “Komisyon toplantılarına Başbakan veya bir bakan katılabilir.” Hiçbir tartışma yok burada. “Başbakan veya bakan gerekli görürse kendi yerine -Başkan, altını çizerek söylüyorum, kendi yerine- yüksek dereceli bir kamu görevlisine yazılı temsil yetkisi verebilir.” “Kendi yerine” demekten kastı kendisi yokken, katılmıyorsa mesai ve benzeri sebeplerle bir kişiye yetki veriyor. Sayın Bakan burada, Hükümet temsilcilerinin kime yazılı temsil yetkisi verdiğine dair bir açıklık, aleniyet var mı? Yok. Yani, 30’ a aykırı bir işlem de yürüyor ama biz buna itiraz etmedik, bu da bir teamül çünkü.

REŞAT PETEK (Burdur) – Hayır, aykırı hiçbir şey yürümüyor.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – Çünkü bu da bir teamül.

Hayır, 30’ u okuduk, ben tekrar okuyayım.

BAŞKAN – Meral Hanım, tamam da...

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – (2)’nci fıkra: “Komisyonlar fikirlerini...

BAŞKAN – Anlıyorum da...

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – ...almak üzere uzmanlar çağırma yetkisine sahiptirler.”

BAŞKAN – Aynen.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – Hiçbir tartışma yok.

Biz kendimiz de size yazılı talepte bulunduğumuz Anayasa Komisyonu üyeleri olarak, dedik ki: Bu değişiklik önerisinin Anayasa’ya aykırılığı Türkiye gündeminde çok ciddi tartışılan bir mesele. Anayasa hukukçularını, idare hukukçularını yani genel olarak... Hatta üç isim verdik...

BAŞKAN – Üç isim ama üçü de anayasa hukukçusu değil.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – Dedik ki: Çağırın. Siz henüz çağırmadınız, onu tabii tekrar talep edeceğiz, ileride ayrı usul tartışmalarımız da olacak. Yani, demem o ki şu anda İç Tüzük’te olmayan hükümlere dair teamül hukuku uygulanır. Teamül hukukuna ilişkin de nedense böyle önemli bir meselede tartışma çıkıyor, diğer komisyonlarda biz böyle bir tartışmaya tanıklık etmedik. “Danışmanlar girer.”, “Basın girer, giremez.”, yok “Yer yok.” yok, “Mekân az.” yok, “Basın izlemesin.” Böyle bir teamülümüz yok. Ayrıca, Komisyon Başkanının... İkinci kere söyleyeceğim, tekrar pek huyum değildir ama gerçekten cevap alamadık. Buraya, Anayasa Komisyonu salonuna polis davet ettiniz mi? Polislerle basını dışarı çıkardınız mı? Bunun cevabını istiyoruz çünkü burası polisin girebileceği bir mekân değil.

BAŞKAN – Herhâlde biz polis davet etmedik, polisle basını dışarı çıkarmadık.

GARO PAYLAN (İstanbul) – Polis içeri deydi.

AYŞE ACAR BAŞARAN (Batman) – Geldiğimizde polis içeri deydi.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – Biz tanıyoruz, şahsen tanıyoruz yani polis memurlarını tanıyoruz ve burada korumalar, polisler basın mensuplarını karar alınmadığı hâlde fiilî güçle ya da telkinle ya da teşvikle -her neyse- çıkardı.

BAŞKAN – Yok, Komisyon görevlisi arkadaşlar var, idari görevliler.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – Ve biz o sırada da ısrarla itiraz ettik.

Bu var mı teamülümüzde? İç Tüzük’ümüzde var mı?

BAŞKAN – Yok.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – Yok.

BAŞKAN – Yok diyorum ben de.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – Yok ama uyguluyor, onu söylemeye çalışıyoruz.

Bu nedenle, yani şu anda -zaten ileride tartışacağız- fezlekesi olan 127 milletvekili arkadaş var ve İç Tüzük’e göre 550 milletvekilinin bu Komisyona katılma hakkı var, isterse gelir izler. Burası, diyelim ki 127 kişi, artı, geri kalanın -550’den çıkarırsak- hepsi dedi ki: “Ben bir parlamenter olarak bu tartışmaları izlemek istiyorum.” Medis Başkanlığının ve Anayasa Komisyonunun böyle bir mekânı tesis etme zorunluluğu vardır. İç Tüzük eğer böyle bir düzenleme yapmışsa bunun gereğini, altyapısını, uygun mekânı,

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Anayasa

Tarih :28/04/2016

Saat :

Kayıt:Anayasa

Stenograf :

Uzman :

Sayfa: 20

koşullarını, sağlığını, her şeyi gözetmesi gerekiyor. Neden böyle bir hazırlık yok? Bunu da soruyoruz ve talep ediyoruz çünkü bugün belki 100 milletvekili var, yarın 200 kişi gelecek, tabii bu 50'ye de düşebilir ama önemli olan azami sayıyı gözetip buna uygun bir karar vermemiz gerekiyor.

Ayrıca, şunu da son olarak söyleyeyim: Yani, biz, gerçekten bu mekân, basın ve danışman konusundaki taleplerimizi sağlıklı bir tartışma yapmak için talep ediyoruz ve demokrasiye sahip çıkıyoruz, demokratik kurallara, ilkelere sahip çıkıyoruz. Diyoruz ki: Bizim saklayacağımız, gizleyeceğimiz hiçbir görüşümüz yok. Bizim hiçbir kaygımız ve korkumuz da yok. Dokunulmazlıklarla ilgili bizim sunduğumuz teklif de var -o esasa giriyor, girmiyorum- biz bütün Türkiye'nin, bütün dünyanın şu anda teklif sahiplerinin getirdiği öneriyle neyi amaçladıklarını bütün herkesin görme hakkı... İzler izlemeyiz o onların takdiri ama bir şeffaflık sağlanması gerekiyor. Basın bunun doğrudan aracıdır. Basına kapatmak, görsel basına kapatmak bunu doğrudan ortadan kaldırmaktadır.

Danışmanlara da -çok söylendi, ben tekrar ayrıntıya girmeyeyim- gerçekten ihtiyacımız oluyor. Ders çalışma konusuna bizim daha çok ihtiyacımız olduğu için yani uluslararası içtihatlardan tarihe kadar, burada tartışmalar yürütürken sonuçta biz arkadaşlarımızdan faydalanmak istiyoruz. Ayrıca, demin söz alan arkadaşımız 1987'de danışmanlık müessesesinin getirildiğini söyledi yani bunu da ayrıca tartışalım aslında. Danışmanlık konusunda da bir gündem, usul önerisi açalım, usul görüşmesi. Danışmanlık nedir...

BAŞKAN – Bir gün inşallah.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – Yani, yüz yıl önce de başka bir rejim vardı, başka bir sistem vardı. Bugün "Bu olmaz." diye bir gerekçe Anayasa Komisyonunda tartışılacak bir mevzu değildir. Biz taleplerimizde ısrarcıyız, kesinlikle danışman arkadaşların dediğimiz şekilde kalmasını, uygun bir mekânın idare amirleriyle, Meclis Başkanlık Divanıyla görüşülerek tespit edilmesini ve basının davetine uygun bir mekânın tespitine de önem verilmesini istiyoruz ve bunun için karar verilme üzere de bir ara istemimiz var.

BAŞKAN – Bu taleplerle ilgili bir işlem yapalım da benim anlatacağım bir arzum var başlangıçta, onu daha yapamadık, sizler daha çok konuştunuz, ağızınıza sağlık.

İDRİS BALUKEN (Diyarbakır) – Misafirlerinize söz hakkınız yok mu Sayın Başkan?

BAŞKAN – Önce, ara konusunda söylüyorum, ara vermeyeceğiz, devam edeceğiz, bunun için ara vermeye gerek yok; bir.

İkincisi, yer konusunda biz Mediste mümkün olan bütün yerleri araştırdık, burada en çok oturularak çalışılabilecek mekân bu salon, Plan ve Bütçe dâhil olmak üzere. Tabii, herkes gelirse ne olur? Olabilir. Herkes, 550 vekil birden Meclis Genel Kuruluna gelse, orada bile yer yokmuş. Şimdi sordurdum, 524 yer varmış Genel Kurulda.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – Burada da 524 olsun, kabul ediyoruz, tamam, 524.

BAŞKAN – Öyleymiş yani orada bile herkes gelse oturamıyor, bir kısmı ayakta kalacak vekillerin. Dolayısıyla, Meclisin Komisyon çalışmaları için mümkün olan en uygun yerini tespit ettik ve burayı belirledik.

İkinci husus, tabii, görüntülü medyayla ilgili. Bülent Bey, sağ olsun, temas etti. Bu sadece burada değil, bütün komisyon çalışmalarında görüntülü medya bir çekim yapar, sonra ayrılır ama basına açık bu toplantı. Bizim buradaki görevimiz aleniyeti sağlamaktır. Bunu iki şekilde sağlıyoruz: Bir, tam tutanak tutuyoruz, ilk toplantımızda bu konuda karar aldık. Dolayısıyla, bu tutanaklar hem yazılı tutanak olarak hazırlanıyor hem de kaydoluyor, burada söylediğimiz her söz kayda geçiyor tam tutanakla. Ve basının değerli temsilcileri burada. O bakımdan aleniyeti de burada sağlamış oluyoruz, bununla ilgili bir sorun yok.

Danışmanlar meselesine gelince, 31'inci madde niye daha önce sorun olmadı, şimdi oluyor? Çünkü, daha önce bu kadar kalabalık, bu kadar yoğun ilgi, alaka yoktu Komisyona; bir.

İkincisi, başlangıçta gerçekleşen hadise burada önemli. Dolayısıyla, danışmanlarla ilgili hususta 31'in gündeme gelmesinin bir sebebi var bugün için. Sizin dile getirmiş olduğunuz talepler de bundan sonraki çalışmalarla ilgili. Çünkü, İç Tüzük belli -Hocamla konuşurken de temas ettim bir tarafıyla- önce malum yazılı kurallar. Teamül ne zaman var? Teamül yazılı kural yoksa teamül gündeme gelebilir, yazılı kural varken, 31 ortadayken "Teamüller böyledir." diye konuşmak mümkün olmaz çünkü yazılı kuralla aykırı uygulama varsa o zaten teamül olmaz, yanlışlıktır o, kuralla aykırı uygulamadır. Yalnız, burada, 26'dan hareketle -gündemine hâkimdir komisyon- ondan hareketle, sizin de önerdiğiniz komisyon üyesi arkadaşlarımızın, parlamenter arkadaşlarımızın danışmanlarından birer danışmanın bulunması yönünde...

Yanlış anlamadım değil mi, buydu teklifiniz?

MİTHAT SANCAR (Mardin) – Her birimizin bir danışmanı bulunması...

BAŞKAN – Bu yönde konu sadece Komisyon üyesi arkadaşlarımızın danışmanlarının bulunması. Bir bakalım, belki yerler açılabilir, hepimiz oturabiliriz, o bakımdan önemli. Bununla ilgili itirazı olan yoksa Komisyon üyelerimizden de isterseniz bunu sağlayalım.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – Toplamda 6 kişi istiyoruz. (Gürültüler)

BAŞKAN – Yok, 6 kişi...

Komisyon üyesi arkadaşlarımızın danışmanları sadece kalsın, diğer danışman arkadaşlar lütfen dışarıya çıksın.

Hemen devam edelim, ben de çok heyecanlandım, konuşmamı yapmam lazım, fırsat olmadı, hızlıca başlayalım.

GARO PAYLAN (İstanbul) – Basınla ilgili?

BAŞKAN – Basın burada zaten.

GARO PAYLAN (İstanbul) – Hayır, görsel basın...

BAŞKAN – Ha, televizyon kanalları istiyorsunuz. Çıkardık, hep çıkarıyorduk zaten. Bu ilk defa değil.

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Anayasa

Tarih :28/04/2016

Saat :

Kayıt:Anayasa

Stenograf :

Uzman :

Sayfa: 21

GARO PAYLAN (İstanbul) – Ajansları alalım sadece, 20 kamera değil, ajansları alın yalnızca.

BAŞKAN – Garo Bey, ilk defa değil, bu görüntü her zaman böyle oluyor.

GARO PAYLAN (İstanbul) – Efendim, 2 tane kameranın kimseye zararı yoktur, ajanslar alınsın yalnızca.

BAŞKAN – Arkadaşlar burada zaten, kaydediyorlar.

Evet, danışmanlar meselesini çözdük mü?

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – Milletvekili arkadaşlar söz almak isterse bu salon uygun değil. Bizim Komisyon dışındaki milletvekilleri nasıl söz alacak?

GARO PAYLAN (İstanbul) – Sayın Başkan, ajansları alın bari, 2-3 kameranın bir sakıncası yok. Ajansları alın, tarihî bir anı çöksinler.

BAŞKAN – Ajanslar burada zaten, temsilcileri var.

MUHAMMET EMİN AKBAŞOĞLU (Çankırı) – Ajanslar burada, burada. Bir an önce arkadaşlar çıksın, danışmanlar girsin.

BAŞKAN – Arkadaşlar, içimizde Periscope'dan görüntülü yayın yapan arkadaşlar var zaten yani o anlamda sorun yok. Ama bazı toplantılarda jammer kullanılıyor. Şimdi, o tür şeylere zorlamayalım hani, lütfen.

Arkadaşlar, danışmanlar, sadece Komisyon üyesi arkadaşlarımızın birer danışmanı...

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – Mekân konusu ne olacak?

BAŞKAN – Efendim?

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – Mekân, yer?

BAŞKAN – Mekân konusunu konuştuk. Bundan daha büyük bir mekân yok Mecliste.

GARO PAYLAN (İstanbul) – Konferans salonu var Başkanım.

BAŞKAN – Olmaz, konferans salonunda nasıl çalışacağız yani sandalyeler üzerinde?

GARO PAYLAN (İstanbul) – Niye nasıl çalışacağız?

BAŞKAN – Bakın, bütün arkadaşlarımızın önünde...

GARO PAYLAN (İstanbul) – Bizim de yerimiz yok, nereye oturacağız efendim?

BAŞKAN – Siz tabii, misafir olarak geldiniz ama Komisyon üyesi arkadaşlarımızın hepsinin önünde çalışma metinleri var, o mümkün değil, orada oturarak...

ABDURRAHMAN ÖZ (Aydın) – Danışmanlar çıksın, size yer açılır.

AYŞE ACAR BAŞARAN (Batman) – Başkan, bizim de oturacak yerimiz yok, arkada devam ediyoruz.

BAŞKAN – İşte, danışman arkadaşlar çıkarsa belki yer bulacağız.

GARO PAYLAN (İstanbul) – Hayır, oturan danışman yok, 50 milletvekili ayakta şu anda.

BAŞKAN – 50 milletvekili, o, çok hızlı saymışsınız maşallah!

Evet, arkadaşlar, danışmanlarla ilgili mutabık mıyız?

MİTHAT SANCAR (Mardin) – Danışmanlarla ilgili herhâlde mutabık kaldık.

BAŞKAN – Kaldık ama buradalar hâlâ.

Komisyon üyesi arkadaşlarımızın birer danışmanı; Meral Hanım'ın 1 danışmanı, Mithat Bey'in 1, Erol Bey'in 1, Muharrem Bey'in 1, Murat Bey'in 1.

REŞAT PETEK (Burdur) – İsimlerini söylesinler, kimin danışmanı olduğunu.

BAŞKAN – Ama onun dışındaki danışman arkadaşlar lütfen salon dışında çıksın, çalışmalarımızı da engellemesinler, başlayacağız çalışmaya çünkü.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – Her partiden 1 arkadaş, 1 kişi gidelim, şöyle bir araştıralım uygun bir mekân var mı diye. (Komisyon sıralarından gürültüler)

BAŞKAN – Lütfen Meral Hanım, yok, hayır, mekân konusunda en uygun yer burası.

MİTHAT SANCAR (Mardin) – Sayın Başkan, kısa bir söz...

BAŞKAN – Hocam, şu danışman işini halledelim, devam edeceğiz daha, konuşacağız bugün, bizim de vaktimiz var yani acelemiz olan konular var, olmayan konular var, burada acelemiz yok, devam edeceğiz.

Komisyon üyesi arkadaşlarımızın her birinin birer danışmanı kalsın, diğer danışman arkadaşlar lütfen dışarıya çıksın.

GARO PAYLAN (İstanbul) – Sayın Başkan, ajanslara niye izin vermiyorsunuz? Ajans, 2 kamera girsin. Anadolu Ajansı, birkaç ajans vardır hepsi. 2-3 kamera gelsin buraya, ne olacak, neyi saklıyorsunuz?

BAŞKAN – Garo Bey, çekim yaptı arkadaşlar, gittiler görüntüler.

GARO PAYLAN (İstanbul) – Hayır, tartışmaları çekmesi lazım.

BAŞKAN – Burada kayda geçiyor, tutanak var.

GARO PAYLAN (İstanbul) – Artık herkes izleyerek yorum yapıyor.

BAŞKAN – Periscope'dan, Feleknas Hanım'ın Periscope'undan izliyorlar, onu biliyoruz.

MAHMUT TOĞRUL (Gaziantep) – Sayın Başkan, mimik bir şey anlatır, el kol bir şey anlatır, bunlar tutanakta yazıyor mu? Görüntü olması lazım.

BAŞKAN – Hepsi yazıyor, hepsi yazıyor.

MUHAMMET EMİN AKBAŞOĞLU (Çankırı) – Hepsi kayda geçiyor.

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Anayasa

Tarih :28/04/2016

Saat :

Kayıt:Anayasa

Stenograf :

Uzman :

Sayfa: 22

BAŞKAN – Evet, danışmanların çıkışını bekliyoruz.

GARO PAYLAN (İstanbul) – Sayın Başkan, ajansa izin verin.

BAŞKAN – Ajansların temsilcileri var burada, basın. Siz görüntü için... Görüntülü medyayı dışarı çıkarttık Garo Bey.

GARO PAYLAN (İstanbul) – Efendim, görüntülü ajans, 2-3 kamera, köşelere geçer, çeker, bir zararı yok ya.

BAŞKAN – Hayır, böyle bir uygulamamız yok.

ZEKERİYA BİRKAN (Bursa) – Garo Bey, yeter artık yani, talebinizi ilettiniz yani ısrarla söylemenin ne anlamı var?

BAŞKAN – Danışmanlarla ilgili netleşti mi konu?

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – Hayır, hayır. Grup danışmanları, grup başkan vekillerinden talimat alır. O yüzden ara istiyoruz.

OSMAN BAYDEMİR (Şanlıurfa) – Sayın Başkan...

BAŞKAN – Evet, arkadaşlar, danışman konusu çözüldü mü?

Osman Bey, bir saniye, devam edeceğiz, acele etmeyin, devam edeceğiz.

OSMAN BAYDEMİR (Şanlıurfa) – Hayır, hayır, acele etmiyorum.

BAŞKAN – Ama Meral Hanım'ın, Erol Bey'in ve Mithat Bey'in ve diğer arkadaşların birer tane danışmanı bulunsun toplantıda.

OSMAN BAYDEMİR (Şanlıurfa) – Sayın Başkan, bir dakika dinleme lütfunda bulunur musunuz?

BAŞKAN – Hayır, bitirelim de konuşacağız daha ama konuşamıyoruz ki.

AYŞE ACAR BAŞARAN (Batman) – Arkadaşlarımızın konuşmaları da bitmedi. Danışmanlara ihtiyaç olduğunda...

BAŞKAN – Nasıl bitmedi Hanımefendi? Bakın, 31'i uygularsak bütün hepsinin çıkması gerekir. Biz bugünkü toplantının ehemmiyetine binaen burada bir esneklik yapmaya çalışıyoruz, o kadar sadece, yoksa danışmanların Komisyon toplantısına katılmaması gerekiyor esasen.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – Sayın Başkan, diğer milletvekilleri konuşamıyor burada, nasıl olacak?

BAŞKAN – Konuşacak, daha bitmedi. Daha ben konuşmadım, Başkan konuşamadı.

MİTHAT SANCAR (Mardin) – Sayın Başkan, öneriyle ilgili çok kısa...

BAŞKAN – Buyurun.

MİTHAT SANCAR (Mardin) – Her bir Komisyon üyesinin danışmanının bulunması konusunda uzlaşmayı kabul ediyoruz.

Yani, diğer danışman arkadaşlarımızın da uygun bir şekilde, dışarıda çalışmalarını takip etmesi, onlara da gerekli imkânların sağlanması...

BAŞKAN – Tabii, çay, kahve, su vereceğiz.

MİTHAT SANCAR (Mardin) – Yani, burada, sadece o değil Sayın Başkan, şunu öneriyorum: Cidden amaç üzüm yemek mi?

İhtiyaç olduğunda bir danışman içeri girer, kısa bir şey söyler, çıkar. Düzeni bozan kim olursa olsun, sadece danışman değil.

BAŞKAN – Mutabıkız, mutabıkız, tabii.

MİTHAT SANCAR (Mardin) – Yani, bu açıdan, işlevsel... Mesela, çok yorulduklar, uzun sürdü, yerlerine bir arkadaşımız gelir, çalışır. Zaten, düzeni ihlal eden bir danışmanı tespit etmek zor değil ve İç Tüzük gerekli düzenlemeleri yapmış.

BAŞKAN – Tamam.

İDRİS BALUKEN (Diyarbakır) – Sayın Başkanım, söz talebim vardı.

MİTHAT SANCAR (Mardin) – Bunu bu şekilde karara bağlayalım ve 3'ü sürekli olmak üzere, ihtiyaç olduğunda danışman gelip kısa bir istişare, evrak alışverişi...

BAŞKAN – Şüphesiz yani bunlar gayet normal. Yani, Komisyon üyesi arkadaşlarımızın birer danışmanı, onun dışındaki danışman arkadaşlar lütfen dışarıya çıksınlar.

İDRİS BALUKEN (Diyarbakır) – Sayın Başkan...

BAŞKAN – Sayın Başkan, vereceğim, şunu bir halledelim lütfen. Bakın, aşağı yukarı iki saate yakın bunu konuşuyoruz. Danışman arkadaşlarla ilgili durumu sağlayalım, konuşacağız, konuşacağız. Size söz vereceğim önce, grup başkan vekillerine de vereceğim.

İDRİS BALUKEN (Diyarbakır) – Sayın Başkan, asgari siyasi nezaket ve etik kuralları bir saattir burada söz isteyen bir grup başkan vekilini dinlemenizi gerektirir. 5 milyon oy almış bir siyasi partinin iradesi olarak tam bir saattir şu ışık yanmasına rağmen ve önünüzde bunu görmeye rağmen...

BAŞKAN – Daha henüz toplantımızı başlatamadık, başlatamadık daha.

İDRİS BALUKEN (Diyarbakır) – Ama bakın, biz çalışma yöntemiyle ilgili bir şey konuşacağız.

BAŞKAN – Daha ben konuşmadım Başkan olarak. Ne konuşacağımızı arz edecektik, onu yapamadık daha.

İDRİS BALUKEN (Diyarbakır) – Sabahtan beri sizi dinliyoruz. Sizi dinledik, Başkan Yardımcınızı dinledik, Komisyon üyelerinin görüşlerini dinledik. Bugüne kadar katıldığımız her komisyon toplantısında grup başkan vekilleri söz istediğinde...

BAŞKAN – Başladıktan sonra.

İDRİS BALUKEN (Diyarbakır) – ...komisyon başkanları siyasi nezaket kuralları gereği komisyon üyelerine...

BAŞKAN – Oraya gelmedik daha İdris Bey, oraya gelmedik daha.

İDRİS BALUKEN (Diyarbakır) – Efendim, ben zaten konuştuğunuz konuyla ilgili görüş belirtecektim.

BAŞKAN – Oraya başlamadık. Önce başlayalım, başlatılmı toplantıyı, ondan sonra.

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Anayasa

Tarih :28/04/2016

Saat :

Kayıt:Anayasa

Stenograf :

Uzman :

Sayfa: 23

İDRİS BALUKEN (Diyarbakır) – Olur mu öyle şey?

BAŞKAN – Öncelikle, lütfen...

ERGÜN TAŞCI (Ordu) – Allah aşkına, sürenin üçte 2' sini siz konuştunuz.

İDRİS BALUKEN (Diyarbakır) – Komisyon Başkanıyla konuşuyorum ben.

BAŞKAN – Ergün Bey, lütfen.

Bu danışmanlar konusu haloldu mu? Olmadı, ben buradan öyle görüyorum, olmadı.

İDRİS BALUKEN (Diyarbakır) – Sayın Başkanım, onu da içerecek şekilde bir söz istiyorum.

BAŞKAN – Bir dakika.

Yani, bakın, bu 3 konuyla ilgili meselede de aslında mutabık kaldık sonuç itibarıyla ama uygulanmasını bekliyorum, lütfen.

MİTHAT SANCAR (Mardin) – Tamam, arkadaşlar, 3 arkadaş kalsın, bizim danışmanlarımız kalsın, diğer arkadaşlar çıksın, bunu böyle uygulayalım.

Tamam Hocam.

BAŞKAN – Tamam değil, buradan ben görüyorum.

MİTHAT SANCAR (Mardin) – Hayır, bunu beklediğinizi bilmiyorum.

BAŞKAN – Tamam, tamam, bunu bekliyoruz.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – Polis çağırın Başkanım, polis çağırın!

MİTHAT SANCAR (Mardin) – Sayın Başkan, arayla ilgili, neden istediğimizi yanlış anladığınız kanısı var bende.

BAŞKAN – Estağfurullah.

MİTHAT SANCAR (Mardin) – Biz kısa bir ara yani bir dinlenme, bir sigara içme, bir nefes alma ama ardından bu 3 başlığı karara bağlayalım.

BAŞKAN – Hocam, onu münavebeli yapabiliriz, ihtiyaç giderilebilir.

MİTHAT SANCAR (Mardin) – Ama bu tartışmaları hepimiz bu aşamada izleyelim. Süre belirtin, ara verin, sonra tekrar açılış konuşmanızı da yaparsınız, başka öneriler de varsa onları da tartışalım.

BAŞKAN – Önce bir randıman alalım, biraz performans gösterelim, ara verimiz.

Teşekkür ediyorum.

Değerli arkadaşlar, kaldığımız yerden devam edelim.

Değerli arkadaşlar, çok kısa bir giriş yapmak istiyorum toplantıyla ilgili çünkü bazı bilgiler konuşuldu.

İDRİS BALUKEN (Diyarbakır) – Sayın Başkan, ben yönetime dair söz istiyorum.

BAŞKAN – Vereceğim Sayın Başkanım, vereceğim, bir saniye. Ben şu bilgiyi vereyim. Bakın, arkadaşların bir kısmı “Şu kadar vekil” diyor, başkaları “başka” diyor.

İDRİS BALUKEN (Diyarbakır) – Sayın Başkan, hayır, bakın, yönetime dair demin söz talebimi ilettim size. Bana dediniz ki: “Danışmanların dışarı çıkartılmasından sonra size söz vereceğim.”

BAŞKAN – Evet, başlayayım toplantıya, ben bir giriş yapayım, açılışı, ondan sonra, konuşacağız.

İDRİS BALUKEN (Diyarbakır) – Ama şimdi konuya girmeden diyorum.

BAŞKAN – Ama siz “Başkan konuşmasın, ben geldim, ben konuşayım.” diyorsunuz. Öyle şey olur mu? Önce ben konuşacağım, lütfen...

YUSUF BAŞER (Yozgat) – Başkan konuşacak!

BAŞKAN – Önce ben konuşacağım.

İDRİS BALUKEN (Diyarbakır) – Bağırma öyle, artistlik yapma!

BAŞKAN – Bir dakika...

YUSUF BAŞER (Yozgat) – Sen bağırma!

BAŞKAN – Ya gerek yok. Yusuf Bey... Yusuf Bey... Yusuf Bey ya, yapmayın kardeşim ya, lütfen ya, lütfen ya...

YUSUF BAŞER (Yozgat) – Başkanım ama ben cevap veriyorum.

BAŞKAN – Ya, ben cevap veririm lütfen ya, gerek yok benim yardıma, desteğe ihtiyacım, lütfen...

Lütfen, tamam, arkadaşlar...

İDRİS BALUKEN (Diyarbakır) – Artiste bak!

BAŞKAN – Arkadaşlar, İdris Bey...

AHMET YILDIRIM (Muş) – Sen mi yönetiyorsun? Orada Başkan var, saygı duy! Sen mi yönetiyorsun? Artistlik yapma öyle!

BAŞKAN – Ya susun kardeşim ya, arkadaşlar, bu ne ya! Allah Allah!

AHMET YILDIRIM (Muş) – Yok öyle, buranın bir Başkanı var, bir yöneticisi var!

BAŞKAN – E, tamam, Başkan varsa sen ne konuşuyorsun? Kime söz verdim ben, kimseye vermedim ki? Arkada bağırıyor. Şuraya bak?

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – Dün akşam 100 AKP'li vekil 5 kadın arkadaşımızı darbetti. 100 vekil 5 kadını darbetti.

Burası dağ başı mı ya!

İDRİS BALUKEN (Diyarbakır) – 150 vekil 5 kadını darbetti.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – 150 vekil 5 kadını darbetti.

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Anayasa

Tarih :28/04/2016

Saat :

Kayıt:Anayasa

Stenograf :

Uzman :

Sayfa: 24

BAŞKAN – Şimdi, bu Komisyon toplantımız ayrı, Komisyon toplantısına devam ediyoruz arkadaşlar. (Gürültüler)
BURCU ÇELİK ÖZKAN (Muş) – Başkan, sorun şu ki dün saldıranlar şu anda burada. Mesele şu: Dün saldıranlar burada olduğu için...

BAŞKAN – Yok, söz vermedim, Hanımefendi size söz vermedim, yok öyle şey.

Ben konuşacağım, ben konuşuyorum şu anda.

Bu toplantıya başlıyoruz.

AHMET YILDIRIM (Muş) – Bu konuyu burada da konuşuruz.

BAŞKAN – Oraya, oraya, onu orada konuşursunuz.

AHMET YILDIRIM (Muş) – Sayın Başkan...

BAŞKAN – Değerli arkadaşlar, bugün burada bir kanun teklifiyle ilgili görüşmek için toplandık.

NURSEL AYDOĞAN (Diyarbakır) – Merak etmeyin, siz tekrar vekil seçilirsiniz!

III.- KANUN TASARI VE TEKLİFLERİ

A) KANUN TASARI VE TEKLİFLERİ

1.- Türkiye Cumhuriyeti Anayasasında Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi (2/1028)

BAŞKAN – (2/1028) esas numaralı Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Teklifi. Ben bu konuda karma komisyonda bulunan yani bugün görüşeceğimiz teklifin konusu olan dokunulmazlık dosyalarıyla ilgili kısaca bilgi vermek istiyorum.

Malum, bir suç işlendiği varsayılan, bu şekilde itham edilen bir milletvekili hakkında önce bir soruşturma fezlekesi düzenleniyor. Bu fezleke cumhuriyet başsavcılıklarınca düzenlenebileceği gibi, milletvekili seçilmesinden önce yargılanmasına başlanılan ancak ilgili kişi milletvekili seçildiği için -83'teki istisnai durumu tabii bunun dışında bırakıyorum- davası, yargılaması duran hususlar da olabilir, bunlarla ilgili bir fezleke öncelikle düzenleniyor. Her iki durumda da bir durma kararı veya soruşturma fezlekesi düzenlenip öncelikle cumhuriyet başsavcılığından, Adalet Bakanlığı Ceza İşleri Genel Müdürlüğüne gönderiliyor. Daha sonra Adalet Bakanlığı vasıtasıyla Başbakanlığa dosya ve ekleri Başbakanlık da aldığı dosyayı Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığına gönderiyor. Meclis Başkanlığınca bir esas numarası veriliyor gelen bütün fezlekeler, dosyalarla ilgili ve bildiğiniz üzere, Türkiye Büyük Millet Meclisi İç Tüzük'ünün 51'inci maddesi gereğince yasama dokunulmazlığı kaldırılması hakkında tezkerelerin hangi milletvekillerine ait olduğu ve sürecin başlaması için kurumun resmî İnternet sitesinde yayınlanıyor. Meclis Başkanı gereği için ilgili dosyayı Anayasa ve Adalet komisyonları üyelerinden kurulu karma komisyon başkanlığına gönderiyor. Bugün itibarıyla, 28 Nisan 2016 tarihi itibarıyla gelen kâğıtlar listesinin 10, 30, 41, 45, 50, 58, 66, 68, 74, 80, 86, 89, 94, 99 ve 100 numaralarında bu gelen fezlekeler yayınlanmıştır.

Bu kapsamda, söz konusu dosyalar üzerinde yaptığımız incelemeye göre Adalet ve Kalkınma Partisi 46, Cumhuriyet Halk Partisi 179, Halkların Demokratik Partisi 354, Milliyetçi Hareket Partisi 17 ve bağımsız milletvekiline ait 5 adet soruşturma fezlekesi ve eki dosyalar bulunmaktadır. Hâlihazırda karma komisyon uhdesinde toplamda 600 dosya vardır. Hakkında dosya düzenlenen milletvekili sayısı açısından da partilere göre dağılıma bakıldığında 27 AK PARTİ, 51 Cumhuriyet Halk Partisi, 49 HDP ve 7 MHP siyasi parti gruplarına mensup milletvekilleri ve 1 adet de bağımsız arkadaşımıza ait olmak üzere, 135 milletvekili hakkında fezleke düzenlendiği görülmektedir. Yine, bu uygulamada çoklu dosya olarak tanımlanan ve birden fazla milletvekilini içeren fezleke ve dosyalar da 44 adettir.

Dosyaların geldiği kaynağa göre iddia ve yargılama mercileri açısından bakıldığında 5'inin idari mercilerden, 538'inin yerel cumhuriyet başsavcılıklarından, 4'ünün Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığından, 2'sinin sulh ceza mahkemelerinden, 37'sinin asliye ceza mahkemelerinden, 11'inin ağır ceza mahkemelerinden ve 3'ünün de Yargıtay ceza daireleri tarafından geldiği anlaşılmaktadır. Bunların bir kısmı soruşturma fezlekeleri olduğu gibi, bir kısmı da yargılama devam ederken verilen durma kararlarından ibarettir.

Anayasa'nın 83 ve 85'inci maddeleri ile Türkiye Büyük Millet Meclisi İç Tüzük'ünün 131 ile 138'inci maddelerinde yasama dokunulmazlığı ve bu amaçla düzenlenen tezkerelerin görüşülme usul ve esasları düzenlenmiştir. 26'ncı Yasama Dönemine ait devredilenler dâhil olmak üzere, dokunulmazlık dosyalarıyla ilgili içeriklerine girmeksizin güncel istatistikler Anayasa Komisyonumuzun web sayfasında yayımlanmaktadır.

Şimdi ilgili teklif hakkında bilgi vermek üzere ilk sözü ilk imza sahiplerinden arkadaşlarımıza vereceğim. Akabinde konuyla ilgili Hükümet politikasını öğrenmek amacıyla Hükümet temsilcisine vereceğim. Daha sonra partilerimizin grup başkan vekilleri var, onlara öncelik tanıyacağız, onlara söz vereceğim. Daha sonra da söz sırasında Komisyon üyelerimiz öncelikli olmak kaydıyla milletvekili arkadaşlara söz vereceğim.

Şimdi ilk sözü teklif sahipleri adına AK PARTİ Grup Başkan Vekili Sayın Mehmet Naci Bostancı'ya veriyorum.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – Sayın Başkan, benim usul tartışması yönünde bir söz talebim var yani geçilmemesi yönünde, geçilememesi yönünde, usul açısından.

BAŞKAN – Geçilememesi yönünde...

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – Evet.

BAŞKAN – Ama usul tartışması konusunda söyledik: Usul tartışması komisyonlarda yok.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – Sayın Başkan, Anayasa'ya aykırılık iddiamız var. Şu anda bu teklif görüşülemez.

BAŞKAN – Şüphesiz ama ne aykırı Anayasa'ya?

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Anayasa

Tarih :28/04/2016

Saat :

Kayıt:Anayasa

Stenograf :

Uzman :

Sayfa: 25

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – Usul yönünden.

BAŞKAN – Hayır, daha tartışacağımız şeyi bilmiyoruz, beyefendi bilgi verecek neye başlayacağımızla ilgili.

MEHMET NACİ BOSTANCI (Amasya) – Sayın Başkanım, ben arz edeyim.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – Madde 38'e göre ben teklif hakkında talepte bulunacağım diyorum, Anayasa'ya aykırılıkla ilgili konuşacağım.

BAŞKAN – Meral Hanım, İç Tüzük 38'den bahsediyorsunuz. Anladım ama bunun görüşülebilmesi için neyi konuşuyoruz onu bilelim de neyin Anayasa'ya aykırı olduğunu söyleyeceksiniz siz? Önce neyi konuştuğumuzu bilmiyoruz.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – Hayır, siz teklif sahiplerine söz veriyorsunuz.

BAŞKAN – Beyefendi bir açıklasın teklifi önce, ondan sonra...

Buyurun Naci Bey.

MEHMET NACİ BOSTANCI (Amasya) – Meral Hanım, ben teklifi ifade edeyim, biz usulüne uygun bir şekilde burada tartışmayı sürdürürüz.

Sayın Başkan, değerli arkadaşlar; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Konu esasen kamuoyuna intikal etmiş durumdadır. Çünkü dokunulmazlıklara ilişkin olarak bir süredir bütün partileri dolaştık ve bu konuya ilişkin teklifimizi diğer partilerle birlikte de çeşitli konular çerçevesinde müzakere ettik, tekliflerimizi götürdük; Cumhuriyet Halk Partisine, Milliyetçi Hareket Partisine ve Halkların Demokratik Partisine teklifimizi götürmüştük. Bir süreç yaşandığı için, bütün partiler esasen teklifin mahiyetine ilişkin bilgi sahibiler.

Teklif şu zaruretten kaynaklandı: Milletvekillerinin dokunulmazlıklarına ilişkin öteden beri siyaset gündeminde bir tartışma yürüyor. Bu tartışmanın bir ayağını, Türkiye'nin 2015 Temmuzundan bu yana yaşamış olduğu terör saldırıları ve bu bağlamda siyasetin üstlendiği rol, milletvekillerinin bu konudaki tutumları çerçevesinde yargının hazırlamış olduğu fezlekeler; bir diğer ayağını da siyaset marifetiyle dokunulmazlıklar üzerinden kimi milletvekillerinin âdeta bir suç işleme özgürlüğü gibi bu dokunulmazlığı kullandığı yönünde ortaya atılan isnatlar, suçlamalar, değerlendirmeler. Bunlar siyasetin gündeminde özellikle yakın dönemlerde çok yoğun bir şekilde tartışılmıştı.

Anayasa'mız dokunulmazlığı mutlak bir hak olarak tanımlıyor. Anayasa 83'üncü maddede dokunulmazlığa ilişkin istisnai hükümler mevcut ve gerekli şartların oluşması hâlinde hangi usullerle bu dokunulmazlığın kaldırılıp dosyaların yargıya intikal edeceği hususunda açık hükümler de ortaya konmuş durumda.

Böyle bir yöntem de tabiiyle gidilebilirdi. Biraz önce burada Meral Hanım bir matematik hesabı yaptı, esasen her şeyin bir matematiği var. Matematik farklı biçimlerde ortaya konulabilir, doksan dört gün olmaz, yüz doksan dört gün olabilir ama sonuçta her şey bir yöntem olarak matematiğe tabi bir şekilde yürür.

Fezlekeler şu anda benim bildiğim kadarıyla 600'e ulaşmış vaziyette. Bu fezlekeler şöyle bir intiba da doğurmasın: "Âdeta bütün milletvekilleri, bahsedilen 130 küsur milletvekili büyük isnatlar altında ve bu fezlekeler yargıya intikal ettiğinde, mutlak surette, buradan hukuki ve cezai birtakım sonuçlar doğacak." şeklinde bir algıyı da doğru bulmam. Ama ne olduğuna ilişkin durumun görülebilmesi elbette ki siyasetten ziyade yargının konusudur. Ya olağan usullerle bu fezlekeler yargıya intikal ettirilecekti ki bu gerçekten de Meclisin gündeminde bir hayli mesai harcanması anlamına gelecekti. Elbette dokunulmazlıklar konusu önemlidir. Fezlekelerdeki içeriklerin tartışılması ortaya konulabilir ancak Meclisin yapmak durumunda kaldığı başka çalışmalar da var. Hızlı bir şekilde yargı bu konulara el attığında, siyasetin üzerindeki bu gölgenin de ortadan kalkacağını düşünüyoruz. Muhtemelen bu konuya ilişkin siyasi spekülasyonlar da yargının bu konuya ilişkin kararlar vermesiyle daha gerçekçi bir zemine yoluna devam edecektir. Eğer sadece terör meselesine ilişkin olarak bu dosyalar ele alınmış olsaydı, bunun farklı biçimlerde speküle edilme durumu söz konusuydu. Nitekim, buna ilişkin çok çeşitli beyanları dokunulmazlık konusu gündeme geldiğinde duymaya başlamıştık siyaset mecralarında. Yahut da diğer türden konulara el atılmış olsa ve komisyonlar onun üzerinden çalışmış olsaydı, kendi gündemine hâkim bir şekilde elbette, bu defa da mukayese edilerek farklı bir nispet üzerinden siyasetin bunları speküle etmesi söz konusu olacaktı. Eğer bütün fezlekeler yargıya intikal eder ise, bu defa insanlar politik olarak farklı yerlerde bulunmakla birlikte, yargı hususunda ortak bir vicdanla nihai olarak "Hükmü yargı versin." şeklinde ortak vicdanla davranma imkânı ortaya çıkacaktı. Biz, öncelikle Türkiye'de, kanaati ne olursa olsun, siyasi duruşu nerede olursa olsun, bu ortak vicdanın da teşekkül edeceği ümidi ve temennisiyle bu geçici teklifimizi getirdik.

Teklifimiz sanıyorum aynı zamanda üyelerin önlerinde. Anayasa'nın 83'üncü maddesinin (2)'nci fıkrasının birinci cümlesine ilişkin bir değişiklik teklifi. Yaptığımız teklifimiz Anayasa ve Adalet Komisyonları ve nihai olarak Genel Kurul aşamalarında seyredecek olan, bir kereliğine olmak üzere kaldıran ve doğrudan doğruya tüm dosyaların, Başbakanlığa, Adalet Bakanlığına ve Meclis Başkanlığına ve Komisyona intikal etmiş olan tüm dosyaların yargıya gönderilmesi şeklinde. Bunun neticelerini elbette göreceğiz, tartışacağız. Fakat bunu yaptığımızda, siyasetin üzerindeki gölgeyi, şaibeyi, çok çeşitli haksız ve yersiz tartışmaları da ortadan kaldıracığımız kanaatindeyim. İnsanların kanaatleriyle yargının hükmü elbette bazen birbirinden farklı oluyor. Kamuoyunun eğilimleri, beklentileri başka tür yargılama istikametinde giderken; hukuk, ortak vicdanı esas alan bir yaklaşımla başka bir karar verebiliyor ve nihai olarak bu da ortak vicdan adına tatmin edici bir karar olabiliyor. Madem ki konu yargıya ilişkindir, fezlekeler ilişkindir ve dokunulmazlık meselesinde de nasıl kaldırılacağına ilişkin bir uygulama mevcuttur, usule ilişkin bir değişiklik önerisi olarak bu teklifi getirdik.

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Anayasa

Tarih :28/04/2016

Saat :

Kayıt:Anayasa

Stenograf :

Uzman :

Sayfa: 26

Teklifimiz, geçici madde 20 olarak, şimdiye kadar 19 madde var Anayasa'mızda. Buradan okumak istemiyorum, esasen herkesin önünde mevcut. Madde gerekçelerimiz de yine bütün üyelerin önünde mevcut. Genel gerekçemiz de mevcut ama çok ana hatlarıyla ben teklifimizi bu şekilde Sayın Başkan, değerli Komisyon üyeleri arkadaşlara anlatmış olayım.

Çok teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ederim Sayın Bostancı.

Şimdi de Hükümetin konuya ilişkin görüşlerini öğrenmek üzere Adalet Bakanımız Sayın Bekir Bozdağ'a söz veriyorum.

Buyurun Sayın Bakanım.

ADALET BAKANI BEKİR BOZDAĞ (Yozgat) – Sayın Başkan, Komisyonumuzun çok kıymetli üyeleri; ben de hepimizi saygıyla selamlıyorum.

Komisyon gündeminde bulunan Anayasa'mıza geçici bir madde eklenmesini öngören kanun teklifi üzerinde görüşlerimi sizlerle paylaşmak istiyorum.

Hukuk düzenimizin dokunulmazlık kavramıyla tanışıklığı Parlamentolu ve Anayasalı devlet tecrübemizin başladığı güne dayanır. Dokunulmazlık ve sorumsuzluk boyutlarıyla ilk kez Kanunu Esasi'de anayasal çerçevesini bulan bu kurum, takip eden anayasalarımızın tamamında da yer almıştır.

Dokunulmazlık, hepimizin bildiği gibi, hâlen yürürlükte bulunan 82 Anayasası'nın 83'üncü maddesinde düzenlenmiştir. Bu düzenleme önemli ölçüde kendinden önceki anayasal düzenlemelerin izinden yürüyen ve güncel tartışmaların odağındaki bu düzenleme gerek yasama sorumsuzluğunun gerekse yasama dokunulmazlığının anayasal dayanağını oluşturmaktadır.

"Kürsü dokunulmazlığı" veya "mutlak dokunulmazlık" dediğimiz, esasında Türkiye Büyük Millet Meclisi üyelerinin Meclis çalışmalarındaki oy ve sözlerinden, Mecliste ileri sürdükleri düşüncelerden, o oturumdaki Başkanlık Divanınca, Divanın teklifi üzerine Meclisçe başka bir karar almadıkça bunları Meclis dışında tekrarlamak ve açığa vurmaktan sorumlu tutulamazlar. Bu, mutlak bir sorumsuzluğu ortaya koymaktadır; Meclis kürsüsü ve komisyonlar dâhil, Meclisin faaliyetleri kapsamındaki oy, söz ve düşünceleri kapsamaktadır.

Bunun ana nedeni milletvekillerinin yasama görevini her türlü korkudan, baskıdan, tehditten arı bir şekilde, özgürce yapabilmelerini teminen konmuştur. Bunun son derece önemli olduğunu düşünüyoruz çünkü Parlamentomuzun iktidarın, yargının, güç odaklarının, başka başka merkezlerin baskısından uzak ve özgür bir biçimde yasama faaliyetlerine katkı vermesi ve yürütmeyi etkin bir biçimde denetlemesi için böylesi bir anayasal himayeye, korumaya ihtiyacı olduğu da tartışmasızdır. Esasında Anayasa'mızın "kürsü dokunulmazlığı" dediğimiz mutlak bağımsızlık konusundaki bu hükmü konusunda bugün Türkiye'de herhangi bir tartışma yoktur, hem hukukçular arasında yok hem siyasetçiler arasında yok hem de kamuoyunu etkileyen diğer aktörler arasında da bu anlamda bir tartışma yok. Bunun gerekliliği konusunda bir uzlaşmanın olduğu çok açık. Tartışma olan konu, Parlamento üyelerinin, görevlerini yaparken seçimden önce veya seçimden sonra işledikleri iddia edilen suçlarla ilgili dokunulmazlık kapsamında olan kısım. Bununla ilgili çok değişik tartışmalar var. Bu tartışmalara, elbette, burada girmeyi doğru görmüyorum çünkü bu tartışmalara girmek ayrı bir zeminde mutlaka faydalı olur ama şu aşamada teklif üzerindeki kanaatimi, bu çerçevede, paylaşmak istiyorum. Bizim incelediğimizde bu teklif, esasında, milletvekillerinin suçluluğu veya suçsuzluğu hakkında iddiada bulunan bir teklif değil. Milletvekilleriyle ilgili yargılanmalarının önündeki anayasal engeli Anayasa'ya eklenen bir ek maddeyle, bir defaya mahsus olarak kaldıran, yargılanmalarına izin veren bir teklif olarak görüyoruz. Bunlarla ilgili soruşturmayı, elbette, ilgili cumhuriyet savcılıkları yürütecek. Eğer davaya dönüşürse mahkemeler karar verecektir. Belki bazıları takipsizlikle sonuçlanacak, belki bazıları dava açıldıktan sonra beraatle sonuçlanacak, bazıları da mahkûmiyetle sonuçlanabilecektir. Bunu bizim bilmemiz, öngörmemiz mümkün değildir. Biz, bu açıdan baktığımızda, anayasa yapma yetkisine sahip olan Türkiye Büyük Millet Meclisinin ve onun saygıdeğer Anayasa Komisyonunun bu noktada Anayasa'ya geçici bir madde ekleme hak ve yetkisine sahip olduğu, bunun bir Anayasa'ya aykırılık oluşturmadığı kanaatindeyiz. Çünkü eklenen madde de bir Anayasa hükmüdür ve Anayasa hükümleri arasında bir hiyerarşi söz konusu değildir. Anayasa'nın bir hükmünü diğer bir hükmüne göre tartmak, ölçmek, değerlendirmek, Anayasa'ya uygunluk ve hukuka uygunluk denetimine tabi tutmak söz konusu olamaz. O açıdan da, Anayasa'ya da bunun uygun olduğu kanaatini de taşıyoruz.

Tabii, görüşmeler sırasında bizim cevaplamamız gereken sorular olursa elbette onlara ilişkin cevaplarımızı veririz. Ben değerlendirmeleri takip ettikten sonra, açıklama yapmam gereken konular olursa, ayrıca açıklama hakkımı mahfuz tutuyorum, heyeti saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN - Teşekkür ederim Sayın Adalet Bakanımız Bekir Bozdağ.

Şimdi, değerli arkadaşlar, teklifin tümünü görüşlerinize açıyorum.

Grup başkan vekillerine öncelik tanımak suretiyle devam edeceğiz.

Sayın Baluken, buyurun.

İDRİS BALUKEN (Diyarbakır) - Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Öncelikle şunu hatırlatayım size: Ben hem AKP Grup Başkan Vekilinin hem de Adalet Bakanının bilgilendirmesinden önce söz istedim ve yaklaşık bir saattir, siyasi parti grubunun Grup Başkan Vekili olarak yönetime dair itirazlarımı size ulaştırmanın gayreti içerisindeyim. İlk defa da bir komisyonda bir komisyon başkanının ya da komisyonu yöneten başkanlık divanının grup başkan vekillerine bu düzeyde siyasi nezaketten uzak, etik değerlere uymayan bir yaklaşım içerisinde olduğunu üzümlere ifade etmem gerekiyor,

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Anayasa

Tarih :28/04/2016

Saat :

Kayıt:Anayasa

Stenograf :

Uzman :

Sayfa: 27

Tabii, ben görüşmenin açılmasıyla ilgili şu anda görüş ifade edecek değilim. Dediğim gibi, söz talebim çok daha öncesine dayanıyordu. Nitekim, hazırlanan bu Anayasa değişikliği teklifiyle ilgili hem usule dair hem esasa dair ciddi itirazlarımız olacak ancak bu usule ve esasa yönelik itiraz hakkımı saklı tutarak, Komisyon üyesi arkadaşlarımızın başlatmış olduğu tartışmalardan sonra söz hakkımı saklı tutarak, yönetime dair hâlen grubumuzun ifade etmiş olduğu taleplerin hiçbir şekilde dikkate alınmadığını ifade etmek isterim. Bu son derece antidemokratik bir yaklaşımdır.

Bir kere, mekâna dair: Hâlâ ayakta bekleyen milletvekili arkadaşlarımız var, işte, sağlık problemi yaşayan milletvekili arkadaşlarımız var. Dönüşümlü olarak oturmak suretiyle toplantıyı takip etme gibi bir zorluk yaşıyor. Kaldı ki ileriki saatlerde ya da ileriki günlerde, doğal olarak, fezlekesi bulunmayan milletvekilimiz olmadığı için, böyle bir gruba sahip olduğumuz için burada bulunan vekil arkadaşlarımızın sayısı da artacak ve bu mekân sorunu daha büyük bir sorun olarak önümüze gelecektir. Belki de dünya parlamentolarındaki en büyük kampüse sahip bir Meclis alanında, bir Meclis yerleşkesinde önümüze gelecek olan sorunları da öngörerek sizin bu sorunu çoktan çözmüş olmanız gerekiyordu. Bu, çözülmeyecek bir sorun değil. Sırf bu gündem için çok büyük salonlar birleştirilir, bir hafta içerisinde gerekli olan teknik çalışmalar hazırlanır ve o şekilde bu toplantıya geçilebilirdi. Dolayısıyla, hâlâ mekânla ilgili bu sıkıntının devam ettiğini ifade etmek durumundayım ve hâlâ bu talebimizde ısrarcı olduğumuzu, toplantıya katılacak milletvekili arkadaşlarımızın sayısının artmasıyla birlikte bu yaşanan mekân sorunu bir sıkıntı olarak önümüze gelirse de bunu gündemleştirmeye devam edeceğimizi ifade etmek istiyorum.

İkincisi: Tabii, basınla ilgili arkadaşlarımız, yine, grubumuzun beklentilerini, bu yönlü talebini dile getirdiler; bunu da hiçbir şekilde dikkate almadınız. Yani, bu kadar önemli bir toplantıda görsel basının burada olmasını istemek en doğal hakkımızdır. Bizim açımızdan, Halkların Demokratik Partisi açısından Türkiye demokrasi tarihinin en önemli toplantılarından birisi yapılıyor. Biz bu teklifi kalıcı Anayasa'yı askıya alan, geçici bir düzenlemeyle bir darbe anlayışını meşrulaştırmaya çalışan bir düzenleme olarak görüyoruz. Zaten, dediğim gibi, usul ve esasa dair kapsamlı düşüncelerimizi ifade edeceğiz. Yani, 5 milyon oy almış bir siyasi partinin demokraside kesinti anlamına gelecek, demokrasi tarihinde bir "darbe kesintisi" olarak tarif edeceği bir süreci görsel basına kapatmanızı hiçbir şekilde kabul edilmez bulmuyoruz.

Diyelim ki görsel basını, yine, bu yer sıkışıklığı nedeniyle kabul etmediniz. Öncesinden konunun hayatiyeti ve buradaki toplantıların tarihî olmasına binaen burada yirmi dört saat yayın yapacak bir kapalı yayın sistemini devreye koyabiliirdiniz. Nitekim, az önce yapılan yöntem tartışmalarından sonra biz danışman arkadaşlarımızı dışarıya gönderdik, ancak şu anda o danışman arkadaşlarımız bu toplantıyı takip edemiyorlar. Oysaki bizim açımızdan -yani, siz farklı yorumlayabilirsiniz, diğer siyasi parti grupları farklı yorumlayabilir- 12 Eylül darbesinden daha ciddi bir durumla karşı karşıyayız. HDP milletvekillerinin dokunulmazlıkları üzerinden bir rejim değişikliği, otoriter diktatörlüğe gidecek olan bir sürecin tartışmalarını yürüteceğiz ve bütün bu süreci hem kamuoyunun hem grup danışmanlarımızın hem de toplantı salonunda bulunmayan vekil arkadaşlarımızın çok rahatlıkla takip etmeleri gerekirdi. Dolayısıyla, bununla ilgili ısrarımızı da sürdürüyoruz Sayın Başkan. Yani, yirmi dört saatlik bir kapalı yayın sistemini kurmak zor olmasa gerek çünkü bütün Plan Bütçe görüşmelerinde bu sistem uygulanıyor ve mekânsal açıdan da buradaki çalışmayı rahatlatıyor, Komisyon salonundaki çalışmayı rahatlatıyor.

Yönetime dair üçüncü olarak da, tabii, burada sadece Komisyon üyesi arkadaşlarımızın danışmanlarını tuttunuz, bunu da eleştirmem gerekiyor. Çünkü şu anda biz 2 grup başkan vekili ve grubumuza mensup onlarca milletvekili olarak buradayız. Birçoğumuzun bu konunun usul ve esaslarına dair hazırlanmış olduğu materyaller, bilgiler, belgeler vardı. Bunların tamamı grup danışmanları arkadaşlarımız tarafından bizlere iletilecekti. Ancak ilk defa bir komisyonda basınla ilgili, danışmanlarla ilgili ve mekânla ilgili bu düzeyde bir tartışma yürütüldüğüne ve gerek Komisyon Başkanının gerekse Başkanlık Divanının bu düzeyde antidemokratik bir tutum takındığına şahitlik ediyoruz. Özellikle Komisyon Başkan Yardımcısının yaptığı değerlendirmeyi ben duyduğumda hayret ettim. Herhâlde Sayın Komisyon Başkan Yardımcısı bugüne kadar hiç Komisyon toplantılarına katılmamış diye aklımdan geçirdim. Çünkü herhangi bir komisyon toplantısına katılma -ki İç Tüzük'ü okuduğu belli oluyor- Komisyon çalışmasını düzenleyen usullerle Genel Kurul çalışmasını düzenleyen usul ve esasların tamamen farklı olduğunu görecekti, birçok komisyonda uygulanan yöntemin zaten Genel Kurulda uygulanmadığını da kendisi görecekti. Yani "Danışmanları Genel Kurulda yanımızda mı bulunduruyoruz?" şeklinde sorulmuş olan bir soruya ben şu soruyla cevap veririm: Buraya meslek örgütleri, sivil toplum örgütleri ve uzmanlar geliyorlar, Genel Kurulda bu yönlü bir uygulamaya hiç tanıklık ettiniz mi? Dolayısıyla Komisyon çalışma usul ve esaslarıyla Genel Kurul çalışma usul ve esaslarının ayrı olduğunu veya bunun farkındalığını bir milletvekilinden -nitekim bazı milletvekillerinden de duyduk- burada duyduğumuza çok şaşırılmaz, çok yadırgama hakkımız da yok ama Başkanlık Divanı olarak sizden, özellikle Başkan Yardımcısından duyduğumuzda gerçekten bu toplantıların nasıl sağlıklı yürütüleceğine, İç Tüzük'e ve Anayasa'ya uygun bir şekilde nasıl sonuçlandırılacağına dair çok ciddi kaygılarımızın oluştuğunu ifade etmek istiyorum. Kaldı ki, Komisyon üyesi arkadaşlarımız ifade ettiler, yani Anayasa, İç Tüzük ve Parlamento teamüllerinin tamamını göz önünde bulundurarak bugüne kadarki bütün komisyonlarda mevcut çalışma yöntemleri gözden geçirilebilirdi.

Siz, Komisyon Başkanı olarak bütün bu yöntem tartışmaları yaşanmasın diye öncesinde her siyasi partinin Komisyon üyelerinden seçilmiş bir sözcüyü davet ederek bu yöntemler konusunda bir tartışma ve ortaklaşma arayışı içerisinde olabiliirdiniz. Ama belli ki, Komisyon iradesini esas alma yerine, başka bir yerden bir iradeyi esas almayı daha doğru bulmuşsunuz. Buna çok şaşırıyoruz da, çünkü AKP Grubunun Genel Kurulla ilgili işleyişte de bunu esas aldığı bir Grup Başkan Vekili olarak üzülerken burada ifade etmek isterim. Bugüne kadar Meclis çalışma programı ve çalışma takvimiyle ilgili, Meclis gündemiyle ilgili Genel Kurulun hiçbir çalışmasını Danışma Kurulunda bütün siyasi partilerce ortaklaşmış olan bir program üzerinden yürütemedik. Yani hiç ilgisi olmayan

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Anayasa

Tarih :28/04/2016

Saat :

Kayıt:Anayasa

Stenograf :

Uzman :

Sayfa: 28

torba yasalar bile temel kanun olarak önümüze getiriliyor. Bu İç Tüzük ve Anayasa hiçe sayılarak tamamen bir yerden, bir yerlerden sipariş edilmiş ve Parlamento iradesine de dayatılmış olan gündem ve çalışma usulleri konusunda fiilî durumlarla karşı karşıya kalıyoruz.

Yani özcesi, usul ve esasa girmedim ben. Başlangıçta yapılan tartışmalar da usul tartışması da değildi, çalışma yöntemine dair ilk defa ihtisas komisyonlarında olmayan antidemokratik uygulamalar olduğu için bir sıkıntı oluştu, bir sorun alanı oluştu ve bununla ilgili bir tartışma yürütüldü. Dolayısıyla teklifle ilgili, dediğim gibi, diğer itirazlarımızı usul ve esasa ilişkin tartışmalara girildiğinde yapacağız.

Yalnız, müsaade ederseniz, çok kısaca şunu ifade etmek isterim: Yani bizim, Halkların Demokratik Partisi olarak dokunulmazlıklarla ilgili teklifimiz ortada. Özellikle kavramsal düzeyde bu meselenin dokunulmazlıklar üzerinden tanımlanmış olmasını kabul etmemiz mümkün değil. Çünkü biz dokunulmazlıkların kalıcı bir şekilde Anayasa'ya uygun olarak ve diğer siyasi partilerin de ortaklaşabileceği bir teklifle kürsü dokunulmazlığıyla sınırlandırılmasını öneriyoruz zaten. Yani dolayısıyla buradaki tartışmaların dokunulmazlıklar üzerinden tartışılması kavramsal olarak doğru değil. Eğer bir kavram kullanılacaksa "halk iradesine yönelik bir darbe" kavramı kullanılabilir ya da "halk iradesine Meclisi tasfiye" kavramı bence kullanılabilir. Nitekim, biz, Komisyon üyesi ve milletvekili arkadaşlarımız buradaki tartışmaları dokunulmazlık tartışması değil, halk iradesine yönelik darbe üzerinden tanımlayacağız, bunu ifade etmem lazım.

Diğer taraftan da, tabii, HDPLi vekillerin bugüne kadar herhangi bir dokunulmazlığı zaten olmadı, dolayısıyla bu kavramdan duyduğumuz rahatsızlığı ifade etmek üzere bunu söylüyorum. Yani sokakta coptan, gazdan, tazyikli sudan işkenceye kadar her türlü muameleyi her gün görüyoruz. Ben Silvan'daki bir yürüyüşte üzerine gerçek kurşunlarla atış edilmiş bir Milletvekili ve Grup Başkan Vekili Olarak konuşuyorum ve 10 metre ötemdeki bir partili arkadaşımız açılan ateşte hayatını kaybetmişti, katledilmişti. Yine eş başkanlarımıza yönelik öldürücü müdahaleler kamuoyunun malumudur, suikastler, genel merkezimize yönelik yapılan silahlı saldırılar, yakmalar, seçim çalışmalarına, parti bürolarına yönelik yapılan saldırılar, yani bütün bunların tamamını HDP'nin bu meseleyi dokunulmazlıklar üzerinden tartışılmasından ne kadar rahatsızlık duyduğunu ifade etme adına söylüyorum. Zaten dokunulmazlığı olmayan bir siyasi partinin sanki dokunulmazlıklarla ilgili tartışmanın bir tarafıymış gibi gösterilmesi ahlaki değildir.

Kaldı ki, özellikle dün akşam Meclis Genel Kurulunda ortaya çıkan tablo ise tam bir ahlaksızlık tablosudur. Yani kürsü dokunulmazlığı üzerinde herkesin mutabık olduğu bir tablo, en azından bugüne kadar kürsü dokunulmazlığını kullanan bir siyasi partiye yönelik, onun milletvekillerine yönelik dün Meclis Genel Kurulunda 150-200 milletvekiliyle yapılan bir linci asla vekillikle, Parlamento faaliyetiyle bağdaştırmak mümkün değil, olsa olsa ahlaksızlık ve eşkıyalıklarla ifade etmek mümkündür. Kadın vekillerin darp edilmesi, orada bulunan 3-4 milletvekilinin darp edilmesi kürsü dokunulmazlığı açısından da HDP milletvekillerinin herhangi bir dokunulmazlığa sahip olmadığını açık bir şekilde ortaya koymaktadır. Ferhat Encu arkadaşımız 34 yakını bizzat Türk Silahlı Kuvvetlerinin uçakları tarafından bombalandığı için katledilmiş olan bir vekil arkadaşımızdır ve kolluk güçlerinin denetimiyle ilgili 34 yakınının kolluk güçlerinin açmış olduğu ateşle katledildiğini kürsüden belirttiği için lince tabii tutulmuştur. Kadın vekil arkadaşlarımızın birçoğu ağır şekilde darp edilmiştir. Dolayısıyla kürsü dokunulmazlığı da olmayan bir siyasi parti Grup Başkan Vekili ve Milletvekili olarak meselenin "dokunulmazlıklar" olarak adlandırılmasını ve bunun üzerinden tartışılmasını asla kabul edilemez bulduğumuzu, meseleyi halk iradesine yönelik bir tasfiye, Meclise yönelik bir darbe olarak tartışacağımızı ifade ediyorum. Usul ve esasa dair söz hakkımı da saklı tutuyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Teşekkür ederim.

Sayın Çağlar Demirel, HDP Grup Başkan Vekili, buyurun.

ÇAĞLAR DEMİREL (Diyarbakır) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Grup olarak belirttiğimiz öneriler dışında bugün burada tartışmalar içerisinde belirtilen, dün akşam yaşanan duruma ilişkin sizin ifade ettiğiniz bir durumu ifade etmek istiyorum. "Buranın gündemi değil." dediniz, tam da buranın gündemi olan bir konuyu ve bir durumu dün akşam yaşadık. Arkadaşlarımız söyledi, yani mesele sadece dokunulmazlık meselesi değil, hukuka aykırı, Anayasa'ya aykırı bir değişiklik yapılıyor. Kimin için yapıldığı, ne için yapıldığı aslında çok açık ve net. Bu, çünkü Meclis Genel Kurulundaki çalışmada bir kez daha kendisini gösterdi ve pratikleştirdi. Evet, biz HDP'li milletvekilleri olarak şu ana kadar bize dokunmayan, şiddet görmediğimiz bir tek yer Genel Kuruldu ve milletvekilleri idi. Dün akşam milletvekillerinin bile şiddetine maruz kaldık. Sözlü şiddete şimdiye kadar maruz kalıyorduk ama dün akşam fiziki şiddete maruz kaldık. Dün akşam söz hakkımız olan konuşmayı Sayın Ferhat Encu ifade ederken konuşmasına bile müsaade edilmeden, tahammül edilmeden bir önyargıyla saldırıyı sanırım herkes görüntülerden ya da orada olan arkadaşlar bizzat kendileri görüp ve yaşamıştır.

Ferhat Encu'nun orada ifade ettiği, ifadelerin katbekat fazlasını hepimiz Genel Kurulda ifade etmişizdir şimdiye kadar. Bu yüzden Sayın Bakan az önce bir açıklama yaparken genel anlamda mahkûmiyet kararları açısından kimin karar vereceğini ifade etti; oysa dün akşam Genel Kurulda mahkûmiyet kararlarını bile milletvekilleri verdi. Onun için neden bu konunun burada konuşulması gerektiğini, bu nedenle ifade etmek istiyorum.

Şunu çok net söyleyelim: Dün akşam grubumuza yapılan saldırıyı kınıyorum. Mecliste bir faşizmin pratikleşmesi olarak ifade ediyorum. Zaten bir kürsü dokunulmazlığımız vardı, o kürsü dokunulmazlığımız da dün akşam ihlal edilmiş oldu, bu Genel Kurulda ihlal edilmiş oldu. Artık bunun pratik yaşamdaki durumunu sadece burası değil tüm Türkiye kamuoyu değerlendirsin diyoruz. Ama

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Anayasa

Tarih :28/04/2016

Saat :

Kayıt:Anayasa

Stenograf :

Uzman :

Sayfa: 29

yargıçlar zaten Genel Kurulda görevini yaptı diyorum. Daha bunu, bu gündemi tartışmadan yargıçlar Genel Kurulda görevini yaptı diyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum Sayın Demirel.

Sayın Bostancı, buyurun.

MEHMET NACİ BOSTANCI (Amasya) – Sayın Başkanım, teşekkür ediyorum.

Buradaki açıklamalar üzerine söz alma ihtiyacını duydum. 2011 yılından bu yana Medisteyim. Bir süredir AK PARTİ Grup Başkan Vekilliği görevini yerine getiriyorum. Sayın grup başkan vekili arkadaşlarımızın HDP'li milletvekillerinin kürsü dokunulmazlığı kalmadığı, olmadığı iddiasını kesin bir dille reddederim.

İDRİS BALUKEN (Diyarbakır) – Siz izlemediniz herhâlde!

NURSEL AYDOĞAN (Diyarbakır) – Siz yoktunuz herhâlde!

İDRİS BALUKEN (Diyarbakır) – Orada mıydınız?

BAŞKAN – Sayın Baluken, müsaade edin.

MEHMET NACİ BOSTANCI (Amasya) – Sayın Baluken, 2011'den bu yana...

BAŞKAN – Sayın Baluken, siz konuşurken hiç ses çıkmadı, lütfen. Müsaade edin, bakın, işte, konuşma hakkını kesiyorsunuz.

İDRİS BALUKEN (Diyarbakır) – Cevap hakkımızı kullanacağız.

MEHMET NACİ BOSTANCI (Amasya) – Sayın Baluken, kendi şahitliğimi anlatıyorum.

2011'den bu yana ben HDP'nin sayın vekillerini kürsüden dinliyorum, bundan sonra da dinlemeye devam edeceğiz. Zaman zaman yaşanan olaylar meselesine gelince, dün akşamki gibi, maalesef Meclis için kabul edilemez olan bu tür manzaralar ilk defa olmuyor, ümit ederim bu son olur. Ama bunun son olması için...

NURSEL AYDOĞAN (Diyarbakır) – Bu kadarı ilk defa oluyor Sayın Bostancı.

MEHMET NACİ BOSTANCI (Amasya) – Affedersiniz, dinler misiniz.

AYŞE ACAR BAŞARAN (Batman) – Tweet attılar...

MEHMET NACİ BOSTANCI (Amasya) – Hanımefendi, lütfen, dinler misiniz.

BAŞKAN – Arkadaşlar, tahammül edelim, lütfen konuşmacılara. Kürsü dokunulmazlığı var.

MEHMET NACİ BOSTANCI (Amasya) – Bunun son olması için çaba göstermek başta elbette iktidar partisi olmak üzere hepimizin boynunun borcu. Kürsüden konuşan kişi İç Tüzük'e aykırı bir konuşma yapıyorsa bunun nasıl tecziye edileceği hususu açıktır. Hiç kimsenin kalkıp fiilî olarak bir müdahalede bulunması asla kabul edilemez. Dolayısıyla, dün akşam yaşanan olayı kınıyorum öncelikle, bu çok açık, hiçbir şekilde kabul edilemez. Ama buna yaşanarak bütün bir grubu töhmet altında bırakan ve burada sanki bir gelenek varmış gibi değerlendirme yapan anlayış da kabul edilemez.

BAŞKAN – Arkadaşlar, lütfen.

MEHMET NACİ BOSTANCI (Amasya) – Burada...

AYŞE ACAR BAŞARAN (Batman) – Bütün grup olarak saldırdılar Sayın Bostancı, grup olarak.

GARO PAYLAN (İstanbul) – Bütün grup saldırdı.

FERHAT ENCU (Şırnak) – Sayın Bostancı, kınamakla yetinilmez. Sayın Bostancı, orada linç vardı.

BAŞKAN - Sayın Bostancı, bir dakika.

Değerli arkadaşlar, Komisyon arkadaşlara da, milletvekillerine de söz vereceğiz dedik.

FERHAT ENCU (Şırnak) – 200 milletvekiliyle beraber linç vardı.

BAŞKAN – Niye tahammül edemiyorsunuz?

FERHAT ENCU (Şırnak) – Kınamadan daha öte bir şey yap.

MEHMET NACİ BOSTANCI (Amasya) – Kabul etmiyorum, hiçbir şekilde kabul etmiyorum.

BAŞKAN – Niye?

CEYHUN İRGİL (Bursa) – Ne işlem yaptınız tam olarak? Samimiyetinizi gösterin, ne işlem yaptınız?

BAŞKAN – Devam edin, buyurun.

MEHMET NACİ BOSTANCI (Amasya) – Arkadaşlar, hiçbir şekilde...

BAŞKAN – Arkadaşlar, kürsü dokunulmazlığından bahseden, başkasına saygı gösterecek önce. Konuşuyor adam, niye keşiyorsun?

FERHAT ENCU (Şırnak) – Siz saygı gösterdiniz mi?

MEHMET NACİ BOSTANCI (Amasya) – Zannediyorum burada anlaşılır...

FERHAT ENCU (Şırnak) – Siz gösterin biz de gösterelim.

BAŞKAN – Arkadaş, konuşuyor, sözü ona vermişiz, senin daha söz hakkın yok ki. Talebin bile yok daha, ne konuşuyorsun!

Sayın Bostancı, devam...

MEHMET NACİ BOSTANCI (Amasya) – Eğer bağırarak çağırarak bir müzakereyi neticelendireceğimizi zannediyorsak yanılırız, neticelenmez.

BAŞKAN – Kürsü dokunulmazlığı sadece kendisi için.

MEHMET NACİ BOSTANCI (Amasya) – Burada ne söylediğim gayet açık ve anlaşılır. Lütfen...

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Anayasa

Tarih :28/04/2016

Saat :

Kayıt:Anayasa

Stenograf :

Uzman :

Sayfa: 30

FERHAT ENCU (Şırnak) – Kınamaktan öte bir şey yap.

MEHMET NACİ BOSTANCI (Amasya) – Kardeşim, dinler misin.

Benim söylediğim açık; yapılan kabul edilemez, yapılanı kınıyorum çok açık.

GARO PAYLAN (İstanbul) – Ne işlem yapacaksınız.

MEHMET NACİ BOSTANCI (Amasya) – Ve bundan sonra da bu tür olayların yaşanmaması için hepimize görev düşüyor, söylediğim bu. Parlamentoda görüşmelerin, müzakerelerin nasıl yapılacağı konusunda kurallar belli, teamüller belli, bu işin morali belli, ahlakı belli. Bunu sağlamak için hepimiz çaba göstereceğiz.

“İlk defa yaşanmadı.” dedim, evet. 2011’den beri Medisteyim, bu tür kargaşalar, itişip kakışmalar, maelesef, kavgalar -asla yakışmıyor- yaşanıyor. Meşrulaştırmak adına söylemiyorum.

GARO PAYLAN (İstanbul) – Linç linç...

BURCU ÇELİK ÖZKAN (Muş) – İtişip kakışma değil, linç girişiminde bulunuldu.

MAHMUT TOĞRUL (Gaziantep) – “AKP milletvekilleri gereğini yaptı.” diyen vekile ne diyorsunuz? “AKP milletvekilleri gereğini yaptı.” diye “tweet” attı.

MEHMET NACİ BOSTANCI (Amasya) – Hepsini reddediyorum. Kimin yaptığının hiçbir önemi yok.

AYŞE ACAR BAŞARAN (Batman) – İsmi vereceğim size, silmezse tabii.

MEHMET NACİ BOSTANCI (Amasya) – Öte yandan şu dili de kabul edemeyiz: Yani nerelerden emir alındığı, bir yerlerden emir alındığı tarzında şaibe yaratıcı bir dil. HDP 5 milyon oy almış bir siyasi parti olarak Mediste görev yapıyor, bunu zikrediyorsunuz. AK PARTİ de 24 milyon oy almış bir siyasi parti. Nasıl sizin meşruiyet gerekçeniz bu 5 milyon oysa ve halkın rızasıysa...

BURCU ÇELİK ÖZKAN (Muş) – Dünkü saldırı meşru muydu ?

MEHMET NACİ BOSTANCI (Amasya) – ...aynı kategorik yaklaşım çerçevesinde ahlakın gerektirdiği, 24 milyon oy almış bir siyasi partiyi değerlendirirken de şaibe dolu bir dil kullanmamak olmalı, bu yakışmaz.

Öte yandan, AK PARTİ iktidar olan bir parti. Kabul eder, etmezsiniz; yaklaşımını doğru bulur, yanlış bulursunuz ama bir moralite olarak kamuoyuna deklarasyonu -sadece AK PARTİ’nin değil- bütün memleketin iktidarı olacağı vaadidir. Buna ilişkin tartışmalar yapılabilir. Bulunduğu yer ve iddiası budur. Bu iddia üzerinden elbette ki eleştirilerinizi yaparsınız ama fazladan, iktidar olma hakkının getirdiği sorumluluğu pratiğe geçirmeye çalışan bir siyasi heyete ilişkin konuştuğumuza lütfen dikkat edelim. Bu sadece AK PARTİ için değil, kim iktidar olursa benzeri bir moral yükümlülükle davranmak durumunda ve bunları değerlendirirken tıpkı diğer siyasi partilere yönelik incelikli dilin eleştiri adına iktidar partisinden esirgenmesini doğru bulmam. O bakımdan dikkatli bir dil müzakereye, anlaşmaya ve neticede ortak kader ve gelecek duygusuna hizmet eder ama bağırarak çağırarak yahut da şaibe dolu bir dille itham ederek anlaşamayız.

Çok teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ederim Sayın Bostancı.

İDRİS BALUKEN (Diyarbakır) – Sayın Başkan...

BAŞKAN – Arkadaşlar, burası grup başkan vekilleri arasında bir münazara yeri değil, Komisyon üyelerimiz de konuşmak istiyorlar, söz talepleri var burada. Devam edeceğiz bunları da alalım.

İDRİS BALUKEN (Diyarbakır) – Size bir şey soracağım. Şimdi deminden beri...

BAŞKAN – Bir dakika söz vermedim, Sayın Baluken. Lütfen, söz isteyen arkadaşlarımız var.

İDRİS BALUKEN (Diyarbakır) – Söz verirseniz, şu anda İç Tüzük’e aykırı bir durum yaşıyoruz onu size ifade edeceğim ve ayrımcı bir yaklaşım içinde...

BAŞKAN – Söz alsın arkadaşlarımız. Belki sizden farklı yine İç Tüzük’e aykırılıktan bahsedecekler vardır. Lütfen, dinleyelim, herkesi size de söz vereyim sonra.

İDRİS BALUKEN (Diyarbakır) – Hayır, şu anda bakın Meclis...

BAŞKAN – Lütfen....

İDRİS BALUKEN (Diyarbakır) – Meclis çalışmasıyla ilgili kılık kıyafet düzenlemesi bellidir değil mi?

BAŞKAN – Buyurun Sayın Başer.

YUSUF BAŞER (Yozgat) – Sayın Başkan, Sayın Bakan, değerli Komisyon üyesi arkadaşlarım.

İDRİS BALUKEN (Diyarbakır) – Şu anda Komisyonunda kravatsız bulunma gibi bir şey var mı?

İSMAİL AYDIN (Bursa) – V ar.

İDRİS BALUKEN (Diyarbakır) – Öyle bir şey yazıyor mu? Öyleyse ben de kravatsız katılacağım.

BAŞKAN - Lütfen arkadaşlar...

YUSUF BAŞER (Yozgat) – ...değerli milletvekilleri, değerli basın mensupları.

İDRİS BALUKEN (Diyarbakır) – Öyle bir şey yapıyorsunuz...

YUSUF BAŞER (Yozgat) – Demokrasiden bahsedenler, özgürlükten bahsedenler...

İDRİS BALUKEN (Diyarbakır) – Eğer Komisyon Başkanı takdir ediyorsa çıkaralım kravatı.

BAŞKAN – Lütfen, bir dakika, hatibi dinleyelim.

YUSUF BAŞER (Yozgat) – ...kürsü dokunulmazlığından bahseden insanların öncelikle Başkanın vermiş olduğu...

BAŞKAN – Dinleyelim, konuşan arkadaş.

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Anayasa

Tarih :28/04/2016

Saat :

Kayıt:Anayasa

Stenograf :

Uzman :

Sayfa: 31

YUSUF BAŞER (Yozgat) – ...Komisyon üyesi arkadaşşa saygı duymaları gerektiğini düşünüyorum. Demokrasi bana göre: demokrasi, özgürlük bana göre özgürlük, temel hak ve hürriyetlerin korunması bana göre, kişiye göre bir özgürlük anlayışı olmaz. Bu anlayışı da -gelişmiş ülkelerdeki, Batı demokrasileri de dâhil- hiçbir yerde kabul etmek mümkün değildir.

Değerli arkadaşlar, Anayasa'mıza göre dokunulmazlığın amacı milletvekillerini keyfî ve asılsız ceza kovuşturmalarından ve tutuklanmalarından korumak amacıyla ve daha çok yasama faaliyetlerini yapabilmek amacıyla, biraz önce bakanımızın da belirtmiş olduğu gibi, Parlamento tarihiyle beraber, eş değerde olan bir düzenlemedir. Yine, aynı şekilde, yasama dokunulmazlığı, daha çok, milletvekillerine tanınan bir hak değil, milletvekillerinin milleti temsil etme noktasında onlara vermiş olduğu kamu yararı çerçevesinde yasama faaliyetlerini baskıdan korumak suretiyle anayasalara konulmuş bir düzenlemedir. Değerli arkadaşlar, yasama dokunulmazlığı milletvekilliği sürecinde bir koruma sağlamak ama eğer milletvekili milletvekili olmadan önce veya olduktan sonra konusu suç olan bir işlem yapmışsa onunla ilgili olarak bu dönem içerisinde, milletvekilliği dönemi içerisinde zaman aşımı işlememekte, delillerin toplanması dâhil olmak üzere bir sürü işlemler yapılmaktadır. Dolayısıyla, değerli arkadaşlar, burada nasıl ki Anayasa'mızda yasama dokunulmazlığı bir müessese olarak varsa; kaldı ki Kanun-ı Esasi'den başlamak üzere tüm anayasalarımızda, 1921, 1924, 1962 ve 1982 Anayasalarında yasama dokunulmazlığı nasıl var ise yasama dokunulmazlıklarının nasıl kaldırılacağı da yine Anayasa'mızda bellidir. Dolayısıyla, bizim getirmek istediğimiz şey de Anayasa'mızın 83'üncü maddesinin ikinci fıkrasında sadece birinci cümleyi kaldırmaktan ibarettir. Dolayısıyla, burada, evet, "Medis kararı olmadan milletvekili tutuklanamaz, yargılanamaz, sorguya çekilemez." denilmesine rağmen... Ama, ikinci fıkrasında diyor ki: Ağır cezayı gerektiren bir suç işlemişse ve seçimden önce bu kovuşturmayla başlanmışsa... Anayasa'mızın 14'üncü maddesinde belirtilen temel hak ve hürriyetlerin hiçbirisinin, devletin ülkesi ve milletiyle bölünmez bütünlüğünü bozmayı gerektirici bir faaliyette bulunmamasını da yine Anayasa'mız belirtiyor ve nasıl kalkacağı da Anayasa'mızda belirtilmiş.

Değerli arkadaşlar, yasama dokunulmazlığının kaldırılması müessesesi özellikle kamuoyunda uyandırdığı etki sebebiyle de kabul edilmekte ve uygulamada bu vardır. Daha önce bu uygulamaların olmaması gibi bir hüküm söz konusu değildir, daha önce de bu uygulanmıştır. Dolayısıyla, Anayasa'mızın yasama dokunulmazlığını düzenleyen hükmü, milletvekilinin suç işleme özgürlüğünü de belirtmiyor arkadaşlar.

ERTUĞRUL KÜRKCÜ (İzmir) – Öyle diyen mi var?

YUSUF BAŞER (Yozgat) – Öyle diyen var, evet.

ERTUĞRUL KÜRKCÜ (İzmir) – Nerede var?

YUSUF BAŞER (Yozgat) – Milletvekilinin seçilmeden önce ve seçimden sonra terör ve teröristi destek anlamını istemiyor bu dokunulmazlık. Milletvekiline diyor ki... Biraz önce de söylemiş olduğumu gibi, 5 milyon insan oy verirken, AK PARTİ'ye de 24 milyon insanımız oy verirken ülkeyi geliştir diye oy veriyor, yasama faaliyetlerini yürüt diye oy veriyor.

AYŞE ACAR BAŞARAN (Batman) – Yolsuzluk yapın diye değil.

YUSUF BAŞER (Yozgat) – Ülkeyi kaosa sürükleyecek iş ve eylemlerde bulunma diyor.

GARO PAYLAN (İstanbul) – Çalma diyor.

MAHMUT TOĞRUL (Gaziantep) – Sen söylediğinle öneri arasında bağlantı kuruyor musun?

BAŞKAN – Arkadaşlar, konuşacaksınız, tamam. Söz alın, konuşun.

YUSUF BAŞER (Yozgat) – Değerli arkadaşlar, yasama dokunulmazlığını kötüye kullanma diyor, yine yasama dokunulmazlığı hakkını istismar etme diyor.

Değerli arkadaşlar, yasama dokunulmazlığını kabul etmekle birlikte, bu tür faaliyetlerde bulunmayı hoş görmemiz asla mümkün değildir. Milletvekilinin suç işleme özgürlüğü yoktur, hiçbir kişinin ve kurumun da suç işleme özgürlüğü yoktur.

Değerli arkadaşlar, dokunulmazlık maddeleri gündeme geldiğinde, özellikle kamuoyunda terör ve şiddete destek açıklaması yapanlara ilişkin olarak gündeme geldi ve bu konuşmalar gündeme geldiği zaman içerisinde de dokunulmazlıkların hepsi kalksın noktasında genel başkanların, parti sözcülerinin, tüm muhalefet partilerinin sözcülerinin beyanları var. Hükümeti ve devleti yönetmenin gereği olarak AK PARTİ mensupları olarak biz dedik ki: Parlamentoda dokunulmazlıkların kaldırılması meselesi sadece AK PARTİ'nin meselesi değildir, Parlatentonun meselesidir. Dolayısıyla, madem ki böyle bir konsensüs var -haydi arkadaşlar- birlikte yasama dokunulmazlıklarını kaldıralım istedik. Teklifin esası budur.

Değerli arkadaşlar, biraz önce madde gerekçelerinde belirtildiği üzere eğer mevcut Anayasa'mız içerisinde yasama dokunulmazlıklarını kaldırmaya kalktığımız andan itibaren sadece önümüzdeki bir yıl içerisinde belki de yasama dokunulmazlıklarının kaldırılmasıyla ilgili biz, tabiri caizse, bunlarla uğraşacağız. Ama, bizim ülke insanımız bizden aş istiyor, ekme istiyor, huzur istiyor ve güven istiyor.

MAHMUT TOĞRUL (Gaziantep) – Çalmadan çırpmadan yapmanızı istiyor.

YUSUF BAŞER (Yozgat) – Yasama dokunulmazlığının kaldırılması noktasında madem ki böyle bir konsensüs var, o hâlde biz dedik ki: Arkadaşlar, madem öyle, biz...

NURSEL AYDOĞAN (Diyarbakır) – Nerede konsensüs var?

YUSUF BAŞER (Yozgat) – Başkanlarımızın beyanları var, "Haydi kaldıralım." diyorsunuz.

Değerli arkadaşlar, dolayısıyla, bizim bununla ilgili mesela 28 Temmuz...

BAŞKAN – Özür dilerim. Şunu belirtiyim Yusuf Bey.

Arkadaşlar, sakin olun.

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Anayasa

Tarih :28/04/2016

Saat :

Kayıt:Anayasa

Stenograf :

Uzman :

Sayfa: 32

Bakın, TBMM TV çekim yapma konusunda, çekim yapabileceğine dair burada imkânlar olduğunu söyledi. TBMM TV şu anda bütün görüşmeleri...

GARO PAYLAN (İstanbul) – Yayın yapacak mı?

BAŞKAN – Yayın yapması için başka teknik imkânlar lazım, yayın cihazı falan.

MİTHAT SANCAR (Mardin) – Çok güzel!

GARO PAYLAN (İstanbul) – Ama, onu sağlayın.

MİTHAT SANCAR (Mardin) – Sayın Başkan, şunu önce lütfen garanti edelim: Genel Kurulda bazen belli bir saatten sonra olduğu gibi, sadece iktidar partisi mensupları konuşurken yayın yapacaklarsa lütfen onları çıkarın.

BAŞKAN – Hocam, öyle şey yok. Canlı yayın değil bu zaten.

MİTHAT SANCAR (Mardin) – Bu sizin göreviniz. Canlı yayını diğer milletvekilleri söz aldığı anda da sürdürmelerini istiyoruz.

BAŞKAN – Hayır. Hocam, ben bilgi vereyim dedim, arkadaşımızın konuşması devam ediyor, lütfen.

Sayın Başer, buyurun.

AYŞE ACAR BAŞARAN (Batman) – Bu uygun değil ama. Yaptığınızın amacı ne? Onu anlayamıyoruz.

YUSUF BAŞER (Yozgat) – Yapılan düzenleme hukukidir. Yapılan düzenleme Anayasa'ya uygun bir düzenlemedir. Demokrasiden bahsedenlerin, kürsü dokunulmazlığından bahsedenlerin Komisyon üyesi milletvekili konuştuğu zaman onun konuşmasına da saygıyı gerektirir ama saygı nerede? Hürriyet nerede? İşte, şu an bu uygulamayı şu an burada konuşuyoruz.

Değerli arkadaşlar, dolayısıyla yapılan düzenleme bilakis de işte tam da bu noktada 24 milyon vatandaşımızın ülkeyi idare etme noktasında AK PARTİ'ye vermiş olduğu yetkinin gereği olarak, arkadaşlar, mademki böyle bir durum var, buyurun arkadaşlar, hep beraber yasama dokunulmazlıklarını kaldıralım.

AYŞE ACAR BAŞARAN (Batman) – Yolsuzluklarla ilgili, bakanlarla ilgili de kaldıralım.

YUSUF BAŞER (Yozgat) – Yasama dokunulmazlıklarıyla ilgili olarak gerekli yargı mensupları... Bununla ilgili, işlemler kaldığı yerden -tabiri caizse- Komisyonunda olan işlemler Meclis Başkanlığına, Meclis Başkanlığında olan işlemler Başbakanlığa, Başbakanlıkta olan işlemler Adalet Bakanlığına, Adalet Bakanlığında olan işlemler de konusu suç olan iş ve eylemlere ilişkin olarak ilgili, kovuşturmaya ve soruşturmaya yetkili olan mercilere gönderilmesi noktasındadır.

Değerli arkadaşlar, dolayısıyla, yapılan düzenleme, evet, millet iradesini tastamam yerine getirmek amacıyla yapılmıştır, yapılan düzenleme hukukidir, yapılan düzenleme yasaldir, yapılan düzenleme de Anayasa'ya uygun bir düzenlemedir diyor, hepinizi saygıyla selamlıyorum.

BAŞKAN – Sayın Başer, teşekkür ediyorum.

AYŞE ACAR BAŞARAN (Batman) – Darbedir, darbe.

NURSEL AYDOĞAN (Diyarbakır) – Bir tek siz anlıyorsunuz Anayasa'dan, hukuktan!

BAŞKAN – Lütfen, konuşmalara tahammül edelim arkadaşlar. Bakın, hiçbir sınır koymuyoruz, isteyen istediği kadar konuşsun ama söz sırasına göre konuşalım. Birisi konuşurken niye konuşuyoruz o zaman?

NURSEL AYDOĞAN (Diyarbakır) – Meclisin âdeti böyle.

BAŞKAN – Ha, beğenmiyorsunuz.

NURSEL AYDOĞAN (Diyarbakır) – Biz sizden öğrendik.

BAŞKAN – Biz de beğenmiyoruz ama dinliyoruz sizi, lütfen.

NURSEL AYDOĞAN (Diyarbakır) – Sizden öğrendik. Biz geldiğimizde farklı bir Meclis bekliyorduk ama geldik, sizden öğrendik.

BAŞKAN – Yanlış öğrenmişsiniz. Doğruları takip edin, yanlışlarımızı değil.

Buyurun Sayın Petek.

REŞAT PETEK (Burdur) – Değerli arkadaşlar, sükûnetle bir süre gidiyoruz ama tahammülsüzlük olduğunda karşı hatibe, tabii bir kargaşa oluyor, birbirimizi anlayamıyoruz. Ben şu konuda muhalefetteki arkadaşların sükûnetle söylediklerini ve eleştirdiklerini dikkatle dinlemek ve oralardan istifade edeceğimiz, alacağımız bir şeyler varsa -bu müzakerelerin, komisyon çalışmalarının da amacının bu olduğuna inanıyorum- bu bağlamda, hakikaten dikkatli dinlemeye özen göstermemiz gerektiğini ifade ediyorum. Yalnız, önce şunda hepimiz bir mutabık kalmalıyız: Görüşlerimizi ifade ederken arada sesimizi yükseltip anında soru sormak suretiyle veya bağırarak veya anında tepki göstererek bir yere varamayız. Söz sıramız geldiğinde izah ettiğimizde hakikaten istifade imkânı da olur. Öncelikle, bunu ifade etmek istiyorum.

Şimdi, az önce -gerçi, galiba dışarı çıktı- Sayın Baluken, Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kurulu çalışmaları ile komisyon çalışmalarının farklı olduğu ve burada Komisyon Başkan Vekilinin bunu fark edemediği gibi bir cümle kullandı, üzülüm. Yani, bu bir polemik. Hâlbuki orada ifade ettim; Komisyon çalışmaları ayrı bir şekilde düzenlenmiş, Genel Kurul da aynı. Ancak bir konuyu vuzuha kavuşturmak, açıklamak için pek çok örnek her zaman verilebilir, misal verilebilir, mukayese yapılabilir ve oradan çıkarımlarla ifade etmek istediğiniz temel düşüncüyü ortaya koyabilirsiniz. Bundan daha doğal bir şey yok. Elbette Genel Kurulda milletvekili olmayan dışında gelen var mı? Var. İlgili Bakanlığın bürokratları Bütçe Plan Komisyonunda, bölümünde gelip de sayın bakanlarla birlikte bulunuyorlar mı? Onun da bir kuralı dâhilinde bulunuyor. Benim söylemek istediğim, değerli arkadaşlar, yani, önce kuralı koymuşuz, o kurallara uygun işlemleri yapalım, kuralları değiştireceksek, ondan sonra, değiştirdiğimiz kurallara da uyalım. Şunu söylemek istiyorum: Diyelim ki, bundan, efendim, birkaç sene önce farklı bir anayasa vardı, Cumhurbaşkanını Türkiye Büyük Millet Meclisi

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Anayasa

Tarih :28/04/2016

Saat :

Kayıt:Anayasa

Stenograf :

Uzman :

Sayfa: 33

seçiyordu, bu konu tartışıldı, görüşüldü, millete soruldu, bir referandumla Anayasa'yı değiştirdik, yeni kurala göre uygulanıyor. Şimdi, İç Tüzük'te de gerekli değişiklikler, değişmez değil bunlar, elbette değiştirilebilir, ifade ettiğiniz gibi, çok daha geniş salonlarda, belki 550 milletvekilinin hazır, oturabileceği yerler, bunlar da gündeme gelebilir. Ama bunlar için sükûnetle konuşup tartışıp bir defa yeni kararların, gerekiyorsa yeni değişikliklerin yapılmasına zemin hazırlamak lazım.

Şimdi, bu izahları yaptıktan sonra, dün gerçi Sayın Grup Başkan Vekilimiz izah etti, Türkiye Büyük Millet Meclisinde yaşanan olay, efendim, gündeme getiriliyor.

Şimdi, orada da, değerli arkadaşlar, hakikaten, İç Tüzük'teki, hatibin konuşmasında kullanmaması gereken hakaret, kaba, incitici, yaralayıcı sözlerden hatipler uzak kaldığı takdirde, sanıyorum dünkü müessif olay ve benzerleri... (Gürültüler)

MAHMUT TOĞRUL (Gaziantep) – Sayın Başkan...

REŞAT PETEK (Burdur) – Şimdi, bakın, dinleme nezaketini lütfen gösterir misiniz?

MAHMUT TOĞRUL (Gaziantep) – Olayı yanıltıcı...

REŞAT PETEK (Burdur) – Olayın baş tarafını bunun için konuştum.

BAŞKAN – Senin istediğin gibi mi konuşacak yani? İstedığı gibi konuşur.

BURCU ÇELİK ÖZKAN (Muş) – Saldırımı meşrulaştırmayın.

REŞAT PETEK (Burdur) – Efendim, sizden talimat alacak değilim. Haddinizi bilin, söz almadan konuşma nezaketsizliğinde bulunmayın.

BURCU ÇELİK ÖZKAN (Muş) – Nezaketi dün biz gördük.

REŞAT PETEK (Burdur) – Sayın Vekilim, söz almadan konuşma nezaketsizliğinde bulunmayın, beni dinleyin, ben de sizi dinlerim, oldu mu?

BURCU ÇELİK ÖZKAN (Muş) – Nezaketi dün biz apaçık gördük, tüm Türkiye de gördü, merak etmeyin.

REŞAT PETEK (Burdur) – Nezaketsiz davranmayın.

AHMET YILDIRIM (Muş) – Beyefendi, had bilmeyi arkadaşlarınıza öğretin.

REŞAT PETEK (Burdur) – Söz almadan konuşma. (Gürültüler)

AHMET YILDIRIM (Muş) – Siz arkadaşlarınıza öğretin önce had bilmeyi. Dünkülerin hepsi haddini bilmiyordu.

REŞAT PETEK (Burdur) – Söz almadan konuşmayın.

BAŞKAN – Bir dakika. Konuşuyor. Söz vermedik sana arkadaş. Lütfen...

AHMET YILDIRIM (Muş) – Önce siz arkadaşlarınıza had bildirin.

BAŞKAN – Devam edelim.

REŞAT PETEK (Burdur) – Çok bağırınlar haklı olduğunu zannediyorsa kimin seslerinin çok çıktığını bütün dünya bilir ama bir işe yaramaz.

AHMET YILDIRIM (Muş) – Sizden mi öğreneceğiz? Had bildiriyor, terbiyesize bak hele! Sen git de arkadaşlarına had bildir.

BAŞKAN – Devam edelim Sayın Petek.

NURSEL AYDOĞAN (Diyarbakır) – Dün bir arkadaşımız Mecliste konuşurken AKP'liler tarafından saldırıya uğradı.

REŞAT PETEK (Burdur) – Ben tekrar, dinleme nezaketini, saygısını göstermeye davet ediyorum.

AHMET YILDIRIM (Muş) – Nezaketi bilmeyen sizsiniz! Nezaketi öğrenin önce! Had bilmeyen sizsiniz!

İSMAİL AYDIN (Bursa) – İşte nezaket örneği: Söz almadan bağırın kendini nazik zannediyor, zavallı!

BAŞKAN – Önce kendimiz tatbik edelim söylediklerimizi.

REŞAT PETEK (Burdur) – Arkadaşlar, önce söz alıp karşı hatibi dinlemeyi öğrenme nezaketini kazanın, sesinizi yüksek çıkartarak bir yere varamazsınız. Tarih bunun delilleriyle doludur. Ben söz aldım, Başkanım söz verdi, ondan sonra konuşuyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ederim.

REŞAT PETEK (Burdur) – Devam ediyorum. (Gürültüler)

NURSEL AYDOĞAN (Diyarbakır) – Dün kürsüde arkadaşımız konuşurken arkadaşımıza müdahale ediliyordu, Meclis kürsüsünde konuşurken... O zaman siz neden söz ediyorsunuz?

BAŞKAN – Size söz vermedim hanımefendi, ne oldu?

NURSEL AYDOĞAN (Diyarbakır) – Ama bir yanlış...

BAŞKAN – Ha, beğenmediniz değil mi? E, ben de beğenmiyorum bunu. Ne yapacağız? Hep beraber o zaman kakofoni yapalım burada, olur mu?

REŞAT PETEK (Burdur) – Değerli arkadaşlar... (Gürültüler)

BAŞKAN – Söz alın, öyle konuşun.

REŞAT PETEK (Burdur) – Söz bende arkadaşlar.

NURSEL AYDOĞAN (Diyarbakır) – Dün arkadaşımız kürsüde konuşurken de söyleyecekleri vardı.

REŞAT PETEK (Burdur) – Şimdi, bakınız, demokrasi karşı fikirlere de saygı gösterme edebini, adabını içinde barındırır.

AHMET YILDIRIM (Muş) – Dünkü gibi mi beyefendi? Dünkü gibi mi?

REŞAT PETEK (Burdur) – Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararlarını okuyun, tatbik edin.

AHMET YILDIRIM (Muş) – Dünkü gibi mi?

REŞAT PETEK (Burdur) – Bakın, en karşı fikirlere...

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Anayasa

Tarih :28/04/2016

Saat :

Kayıt:Anayasa

Stenograf :

Uzman :

Sayfa: 34

GÜLSER YILDIRIM (Mardin) – Arkadaşlarınıza söyleyeceksiniz bunları. Kürsüdeki arkadaşımıza müdahale ettiler, nasıl “terörist” diye bağıryorlardı. Arkadaşlarınıza söyleyin.

BAŞKAN – Vereceğiz, veriyoruz sırayla.

Reşat Bey, bitti mi?

REŞAT PETEK (Burdur) – Efendim, konuşturmadılar ki Sayın Başkanım.

BAŞKAN – Herkes konuşacak, herkes, sırayla herkes konuşacak, olur mu?

REŞAT PETEK (Burdur) – Nezaketinizi muhafazayla dinleyin, ondan sonra söz sırası gelince...

Şimdi, değerli arkadaşlar, bakın, biz ülkemizin demokratik yönden, efendim, çağdaş anlayışın daha üzerine çıkması için bir mücadele içindeyiz, hukukun üstünlüğünü sağlama konusunda gayret içindeyiz. Bu gayretimiz aziz milletimiz tarafından da takdirle karşılanıyor ki, hani, sizin sık sık atıfta bulunduğunuz tabanınızda nasıl 5 milyon oya haklı olarak dayandığınızı ifade ediyorsunuz, bu aziz millet de 24 milyon oy vermek suretiyle demokratik olgunluğunu gösteriyor ve bizim yaptıklarımıza destek veriyor. Zira, bakın, yapılan işlemlerde evrensel hukuk ilkelerine, insanları diline, dinine, ırkına, coğrafi bölgesine göre ayırmadan, hukuk önünde eşit muamele yapılması ilkelerine bağlı bir icraatla Türkiye on dört yıldır karşı karşıya ve bunun memnuniyetini yaşıyor. Ama, ülkemizde huzur, ülkemizde kavgasız, gürültüsüz, barış içinde yaşamadan rahatsız olan dış odaklar, yabancı güçler, ülkemizi karıştırmak, kavgaya çıkarmak için de ellerinden geleni yapıyorlar. Şimdi samimiyetle şunu konuşalım ve bunu tartışalım gerektiğinde. Hatta, HDP’den, değerli, rektör yardımcılığından gelen Kadri Bey milletvekilimiz bir gün Meclis kürsüsünde de ifade etti. Eski Türkiye’de, efendim, insanların inancından, ahlakından veyahut da etnik kökeninden dolayı ayrımcılığa tabi tutulmasından duyduğu rahatsızlığı ifade ederek, “Günümüzde bunların pek çoğu Hükümetin uygulamalarıyla ortadan kaldırılmıştır.” diyerek Meclis kürsüsünde yine sizin arkadaşınız ifade etti. Meclis kayıtlarından, bakın, bunu getirebiliriz, tutanaklarda böyle. Geçmişteki, bizim de asla kabul etmediğimiz yasaklar, birtakım dayatmalar, ötekileştirme, inkâr politikaları, yani lütfen önce bunların bir altını çizelim, bunlar kaldırılmıştır. Şimdi, bu hakları teslim ettikten sonra, eksiklik nerede varsa, hangi konularda demokrasinin gereği yeni konuları gündeme getireceksek bunları da karşılıklı saygı, karşılıklı sevgi, karşılıklı hürmet üslubu içinde hareket ederek pekâlâ Türkiye Büyük Millet Meclisinde konuşabiliriz, tartışabiliriz. Şimdi, bakın, bu bağlamda, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararlarına bakınız, hiçbir zaman, terörle özdeşleşen, şiddete, cebire, dayatmaya, efendim, bunlara fırsat veren anlayışların siyasi partiyle bağdaşmayacağını içeren pek çok kararlarını her birimiz, özel hukukçularımız okuyor, takip ediyor. Ha, biz bu anlamda bir Komisyonunda bile birbirimizin sözünü dinlerken tahammülsüzlük gösterirsek nasıl istişare edeceğiz, müzakere edeceğiz, en doğruyu bulmaya çalışacağız? Yani, bunu bir daha kendi nefislerimize, kendi otokritik, otokontrol yaparak bir sorgudan geçirelim diye ifade etmek istiyorum.

Devamında şunu söyleyeceğim: Şimdi, dokunulmazlık konusu. Ha, bu isimle tartışalım, tartışmayalım. Ama şu anda bir Anayasa değişikliği, geçici madde ekleme teklifi olarak bu Komisyonun huzuruna gelmiştir, teklif sahipleri de az önce bunun gelme gerekçelerini de hem sözlü olarak kısaca izah ettiler hem de huzurda, yansıda görüldüğü gibi gerekçeleri var. Ya, kimse şunu söylemiyor: Mecliste çoğunluğu olan Adalet ve Kalkınma Partisi sadece bir partinin milletvekilleriyle ilgili konuyu gündeme getirmiyor, kamuoyunda yapılan tartışmalar, beklentiler, toplumun istekleri de dikkate alınarak -ki demokrasi budur- gelin, hem parlamenter dokunulmazlığını koruyalım, burada bir değişiklik olmasın...

NURSEL AYDOĞAN (Diyarbakır) – Yargı bağımsız olacak ki öyle olsun. Hâkimler savcılar sizi aklayacak, bize ceza verip hapse sokacak.

REŞAT PETEK (Burdur) – Ama iddialar konusunda -bakın, iddialar, bunun da altını çizerek söylüyorum- eğer milletvekilleri hakkında dosyalar, fezlekeler gelmişse bunlarda da siyasi partiler arasında herhangi bir ayırım yapılmadan, ne kişi ne parti ayırımı yapılmadan tamamı hakkında geçici bir düzenlemeyle yine hukuk önünde eşitlik, adalet ilkeleri çerçevesinde demokratik bir düzenleme yapalım diye bu teklif geliyor. Bunun da müzakeresi yapılacaktır, sonunda özgür biçimde Komisyon üyelerimiz görüşlerini ifade edecek, daha sonra, önce Genel Kurulda görüşülüp bu konuda karar verilecektir.

Bu doğrultuda, biz sükûnetle konuyu tartışalım, hukukun genel ilkeleri, demokratik yaklaşımlar konusunda her görüşe saygılıyız, bunları dinleriz ama dinleyecek ortamı muhafaza edelim diyorum.

Hepinize saygılar sunuyorum.

FERHAT ENCU (Şırnak) – Sayın Başkan, beni ilgilendiren bir konu olduğu için ben olaya bir açıklama getirmek istiyorum.

BAŞKAN – Lütfen. Önce Komisyon üyelerimiz dedim, baştan prensip koydum.

Sayın Bülent Tezcan, buyurun.

FERHAT ENCU (Şırnak) – Haksız ithamlarda bulundu. Olayla ilgili, konuyla ilgili...

BAŞKAN – Sataşma burada yok.

Tamam, söz vereceğim herkese ama önce Komisyon üyelerimize.

FERHAT ENCU (Şırnak) – Hayır, iki gündür...

BAŞKAN – Bekleyin, sabredin biraz, böyle şey olur mu?

FERHAT ENCU (Şırnak) – Hayır çünkü yanlış ithamlarda bulundu.

BAŞKAN – Sayın Bülent Tezcan, buyurun.

FERHAT ENCU (Şırnak) – Yanlış ithamlarda bulundu.

BAŞKAN – Söz vereceğim biraz sabredin. Not edin, sırası gelince konuşur herkes.

FERHAT ENCU (Şırnak) – Burada iki tane sözü sarf edeceğim ve bunun doğru olup olmadığını...

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Anayasa

Tarih :28/04/2016

Saat :

Kayıt:Anayasa

Stenograf :

Uzman :

Sayfa: 35

BAŞKAN – Ferhat Bey, söz vereceğim herkese. Önce Komisyon üyelerimize söz vereceğim.

FERHAT ENCU (Şırnak) – Dün de aynısını yaptınız.

İSMAİL AYDIN (Bursa) – Saygı duyun, kuralara bir uyun.

BAŞKAN – Arkadaşlar, hatibi dinleyelim lütfen.

Ev sahibi Komisyon üyelerimiz, lütfen...

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Değerli arkadaşlar, dokunulmazlıklar konusuyla ilgili Anayasa'ya geçici madde ekleme - değişiklik de değil- teklifini görüşüyoruz. Fiilî etkisi de geçici bir değişiklik durumu yaratmak.

Şimdi, dokunulmazlıklar uzun zamandan bu yana Türk siyasetinde tartışılıyor. En yoğun tartışılmaya başladığı dönemler 2000'lerin başı, 2002'lerden itibaren hatırlayın ve o dönemlerde televizyonda yapılan programlarda Adalet ve Kalkınma Partisinin dönemin Genel Başkanı ile Cumhuriyet Halk Partisinin o dönemdeki Genel Başkanı -Sayın Genel Başkanlar- kamuoyu önünde, canlı yayında bir söz verdiler dokunulmazlıkların kaldırılması konusunda. Sonra devran döndü, seçim bitti, bir iktidar oluştu, oluşan iktidardaki tabloda, Meclis önünde, kamuoyu önünde söz veren Sayın Genel Başkan ve Adalet ve Kalkınma Partisinin milletvekilleri çıktılar, çok açık bir şekilde "Yargıya güvenmiyoruz, yargı şu anda nasıl kararını verecek bilmiyoruz. Bu nedenle dokunulmazlıklara ihtiyacımız var." dedi.

İkinci nokta: Yine, aynı dönemde bu dokunulmazlıklar tartışılırken "4483'te memurların dokunulmazlığı var, diğer yasalarda diğer dokunulmazlıklar var. O zaman bunlar dururken milletvekili dokunulmazlığını niye kaldıralım?" dendi. Türkiye Büyük Millet Meclisi gündeminde kalpazanlıktan resmî evrakta sahteciliğe kadar birçok suçu içeren fezleke bulunduğu dönemlerde bu dokunulmazlıklar ısrarla gündeme gelmedi. Bugünkü birikme tesadüfi bir birikme değildir. Zamanında bu dokunulmazlıklar belli usul içerisinde, İç Tüzük hükümleri çerçevesinde ele alınsa belki bugün bu tablo olmayacaktı. Şimdi, geldik böyle bir noktaya.

Değerli arkadaşlar, Cumhuriyet Halk Partisi olarak bizim dokunulmazlıklarla ilgili görüşümüz, istikrarlı bir şekilde, bugüne kadar devam etmiştir. 1999'da ne diyorsak bugün de onu söylüyoruz, 2000'de ne diyorsak bugün de onu söylüyoruz ve tutumumuz hep aynı noktada devam etmiştir.

Şimdi, Anayasa çerçevesinde ya da anayasa hukuku çerçevesinde, hepimiz biliriz, hukukçu olan arkadaşlar daha iyi bilirler, bu alanda birbirine karıştırdığımız iki kurum var: Biri, yasama sorumsuzluğu, mutlak dokunulmazlık denen, biri de dokunulmazlık. Mevcut düzenlemede Anayasa'nın 83'üncü maddesinin birinci fıkrası sorumsuzluğu düzenliyor, yasama sorumsuzluğunu ve yaşam boyu, ömür boyu, milletvekili Mecliste söylediği sözlerden ve bunun dışarıda tekrarından dolayı suçlanamaz, koruma altındadır. Sorumsuzluk kavramı, mutlak dokunulmazlık dediğimiz.

İkinci fıkra ise "Milletvekilinin bir suçtan dolayı yargılanması, tutuklanması, sorguya çekilmesi ancak ve ancak Meclisin iznine bağlıdır ya da milletvekili sıfatının düşmesinden sonra yapılabilir." diye soruşturmayı, yargılamayı milletvekilliği sıfatının sona ermesi ya da dokunulmazlığının kaldırılmasına bağlı erteleyen bir düzenleme.

Milletvekili dokunulmazlığı, milletvekilinin suç işleme özgürlüğünün güvencesi değildir. Milletvekili dokunulmazlığı, milletvekilinin siyaset yapma hakkının güvencesidir, milletvekilliği yapma hakkının güvencesidir. Böyle olunca özellikle sorunda Anayasa'nın 83'üncü maddesinde kalıcı bir düzenleme yaparak, kurumsal anlamda yeni bir kurum ihdas ederek sorunu çözmek zorundayız. Her dokunulmazlık tartışmasını gündeme geldiğinde bunu ısrarla ifade ettik. Bakın, öneriler de getirdik.

Şimdi, mevcut Anayasa'nın 83'üncü maddesinin birinci fıkrası, yasama sorumsuzluğu yeterli mi değil; hazır fırsat, Türkiye Büyük Millet Meclisi üyesinin sadece Parlamentodaki konuşmalarını, faaliyetlerini ve çalışmalarını güvence altına alıyor. Değerli milletvekili arkadaşlarımız, hepimiz milletvekiliyiz, milletvekilliği faaliyeti sadece Parlamento faaliyeti midir? Giderseniz bir konferansta konuşursunuz, giderseniz bir mitingde konuşursunuz, dışarıda başka bir yerde bir şey söylersiniz. Seçmen sizi her yerde görmek ister, sadece Mecliste değil. Peki, bunlar sorumsuzluk kapsamı içinde mi? Hayır. Bunlar 83'üncü maddenin ikinci fıkrası çerçevesinde güvence altına alınmış. Oysa, milletvekili sorumsuzluğu, gerçek anlamda kürsü dokunulmazlığı dediğimiz şey, milletvekilinin siyasi faaliyetinin güvence altına tam olarak alınmasıdır. Bu çerçevede, biz başından beri öneriyoruz, milletvekilinin Türkiye Büyük Millet Meclisi içinde ya da dışında Meclis faaliyetleri ya da dışarıdaki konuşmalarının ömür boyu sorumsuzluk kapsamı içerisine alınması lazım, çok açık. Teklifimiz, daha önce de teklif ettik, 83'ün birinci fıkrası, "Türkiye Büyük Millet Meclisi üyeleri, milletvekilliği görevi veya siyasi faaliyetleri çerçevesinde Meclis içinde ve dışında yaptığı çalışmalarındaki oy ve sözlerinden, ileri sürdükleri düşüncelerden hiçbir şekilde sorumlu tutulamazlar. Meclis çalışmalarındaki sözleri ile ileri sürdükleri düşüncelerin Meclis dışında açıklanmasının aynı birleşimdeki başkanlık divanı teklifi üzerine Mecliste yasaklanması hâlinde sorumsuzluk hükmü uygulanmaz."

Şimdi, bu, gerçek anlamda siyaset yapma hakkının güvencesidir. 83'üncü madde düzenlenmesinde başka önerilerimiz de var. Milletvekilinin yargılanmasının bir özel yargılama usulüne tabi olup Yargıtayda görülmesi konusunda önerilerimiz var. Bu konuda, 24'üncü Dönemde Anayasa Uzlaşma Komisyonu sürecinde tartışmalar yapılmıştı. Bir başka önemli bir nokta: Milletvekilinin yargılanabileceği ama tutuksuz yargılanabileceğine ilişkin yani dokunulmazlık çerçevesindeki düzenlemelerin de 83'ün iki ve üçüncü fıkralarının bu çerçevede düzenlenmesi gerektiğine ilişkin önerilerimiz var.

Bir başka önemli bir konu: Rüşvet, ihtilas, irtikâp, zimmet, ihaleye fesat karıştırma gibi "yüz kızartıcı suç" diye tabir edilen suçların özellikle bir yıldan az bile olsa milletvekili seçilmeye engel olduğunu biliyoruz. Bu suçlar milletvekilliği dokunulmazlığı kapsamında özel olarak ele alınması gereken, tutuklanma yasağı getirilip ama yargılanma konusundaki bağışıklığın dışında tutulması gereken düzenlemeler. Yani, şunu söylemeye çalışıyoruz: Bu işin asıl çözümü, 83'üncü maddenin esaslı olarak değiştirilmesidir. Dokunulmazlık tartışmaları bir konjonktürel sorun olarak ele alınamaz. Dokunulmazlık tartışmaları bir şantaj aracı olarak da ele

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Anayasa

Tarih :28/04/2016

Saat :

Kayıt:Anayasa

Stenograf :

Uzman :

Sayfa: 36

alınmaz. Bunları niye söylüyorum? Bugüne bağlı olarak söyleyemiyorum tek başına. Parlamento tarihimize bakın, özellikle yakın Parlamento tarihimize, son on yıllık, on iki yıllık döneme bakın, dokunulmazlık tartışmaları her seferinde ya konjonktürel olarak gündeme getirilmiş, geri çekilmiş ya da bir şantaj aracı olarak kullanılmıştır. Hatırlayın, yanılmıyorsam, bundan iki sene önceydi, bir kere daha bu dokunulmazlıklar meselesi gündeme getirildi. İşte, mevcut mevzuat içerisinde alatalece "İşleme koyacağız." dendi, daha sonra dönemin Sayın Başbakanı, Adalet ve Kalkınma Partisi il başkanları toplantısında "Kapatın artık bu meseleyi." dedi. Şunun için söylüyorum bunu: Dokunulmazlıklar milletvekillerinin siyaset yapma hakkının güvencesiyse iktidar çoğunluklarının milletvekilleri üzerinde istediği gibi oyun oynama hakkının malzemesi hâline dönüştürülemez. Buradaki temel problem ve sıkıntı budur. Bu çerçevede baktığımız zaman biz dokunulmazlıkların -bütün dokunulmazlık dosyaları çerçevesinde aynı şeyi söylüyoruz- kurumsal olarak kalıcı bir şekilde düzenlemesi gerektiğini önerdik, başından beri de bunu öneriyoruz. Şimdi, biz bunu söyledikten sonra Sayın Başbakan çıktı, bunu bir pehlivan tefrikanı hâline getirip "Hodri meydan" diyerek "Bir geçici madde önerisiyle hepsini indiriyoruz." dedi. Biz hepsini indirme konusunda varız, burada hiç tereddüt yok; önce bunun altını çizelim. Yani kimse bu söylediklerimi bir kaçış aracı gibi düşünmesin. En son söyleyeceğimizi söyleyeceğiz ama bu meseleyi bütün Türkiye'nin bilmesi lazım.

MEHMET METİNER (İstanbul) – Ne dediğinizi bir anlatasak.

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Anlayacaksınız ne dediğimizi sonuna kadar dinlerseniz.

Değerli arkadaşlar, vereceğimiz oyda da göreceksiniz, bakın, "Bu konuda geçici maddeyle sorunu düzenleyelim." diyorsunuz. Şimdi, bir an için hepimiz düşünelim milletvekilleri olarak: Geçici maddenin yasalaşma süreciyle Anayasa'nın kalıcı maddesinin yasalaşma süreci arasında ne fark var? Hiçbir fark yok. Bu görüşmeleri yapacağız, Parlamenteoya gelecek, aynı oylama usulüne tabi, aynı nisaba tabi, ondan sonra da geçecek. Peki, sorunu kalıcı olarak çözmek varken, aynı usulle, aynı mesaiyle, aynı zamanla, aynı enerjiyle bir sorunu kalıcı olarak çözmek varken geçici olarak çözmek niye? O zaman, akıllara şu geliyor: Geçici olarak çözüm, yine aynı problemliler maddeler devam etsin, ileride benzer şekilde bu iş konjonktürel olarak tekrar bir şantaj malzemesi olarak kullanılabilir mi? Bu doğru bir yaklaşım değil. Mesele, esaslı olarak Anayasa'nın 83'üncü maddesinde kürsü dokunulmazlığını esas alan, onu sadece Parlamento içiyle sınırlamayan, meclis dışındaki çalışma ve konuşmaları da güvence altına alan bir sorumsuzluk ve dokunulmazlık düzenlemesidir.

Şimdi, gelim önümüzdeki teklife: Bakın, bu teklifte Anayasa'nın 83'üncü maddesi geçici maddeyle bir kereye mahsus olmak üzere askıya alınıyor. Yani biraz önce söylediğiniz, "Milletvekilinin güvencesidir 83'üncü madde." diye iktidar mensubu milletvekillerinin ve sunuşu yapan Sayın Bostancı'nın da biraz önce söylediği, "83'üncü maddedeki güvencedir milletvekili için." dediği, "Oynanmaması gerekir bununla." dediği şeyi geçici maddeyle yani "İç Tüzük'ün normal, 131 ve devamı maddelerindeki hükümlere bağlı kalmadan, milletvekilinin savunmasını almadan, savunma hakkı tanımadan, süreci işletmeden, bir kerede 600 dosyayı birden kaldıralım." deniliyor. Anayasa'nın kalıcı bir maddesinin bu şekliyle geçici maddeyle askıya alınması esas itibarıyla Anayasa'ya aykırıdır. Bu doğru bir yaklaşım değil. O yüzden, gelin, hâlâ yol yakınken bunu kalıcı maddede düzenleme yaparak çözelim, 83'üncü maddede. Bu mümkündür diye düşünüyorum.

Gelelim bir başka konuya. Öyle bir tablo düzenlenmiş ki geçici maddenin gerekçesinde -maddeyi biliyoruz- "Adalet Bakanlığı, Başbakanlık, Türkiye Büyük Millet Meclisi Başkanlığı ve Karma Komisyonunda bulunan dosyalarda 83'üncü maddenin ikinci fıkrasının birinci cümlesi hükmü uygulanmaz." diyor yani "Bunların hepsini on beş gün içerisinde toptan göndereceğiz." diyor. Gönderelim. Peki, milletvekili hiçbir şey söyleyemeyecek mi? Milletvekilinin söz hakkı var, belki diyecek ki: "Bu, kürsü sorumsuzluğu çerçevesinde, bu fezlekeyi savcı düzenlemiş ama yanlış düzenlemiş, bu gelmiş ama doğru değil. Ben bunu Mecliste de şu gün şu konuşmada ifade etmişim, bunu niye gönderiyorsunuz?" Bu süzgeç nerede çalışacak? Bu süzgeç, normal süreçte, Karma Komisyonunda görüşülürken çalışacaktı, şimdi çalışmayacak. Yani milletvekilinin normal olarak, "85'inci maddeye göre dokunulmazlığım kaldırıldı bu geçici maddeyle." deyip, Anayasa Mahkemesine gidip bireysel olarak iptal başvurusunda, kendisiyle ilgili iptal başvurusunda bulunma hakkı var, bu tartışılacak, Anayasa Mahkemesinde böyle bir hakkı var mı, yok mu diye.

CELAL DOĞAN (İstanbul) – Yasa yok.

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Müsaade edin.

Bunun tartışılıp tartışılmayacağı konusunu endişe etmiş ki kanun teklifini düzenleyen arkadaşlar, hemen gerekçe bölümünde -metne yazmamışlar- demişler ki: "85'inci maddenin burada uygulanmayacağı aşikârdır." Ona Anayasa Mahkemesi karar verir, onu bilmem; aşikârdır, değildir, uygulanır... Ama bir şeyi merak ediyorum, biz düzenlemeyi yaparken 600 tane dosyayı paketliyoruz, milletvekiline soru da sormuyoruz, söz de söyletmiyoruz ve gönderiyoruz. Eyvallah, gönderelim. Ya, peki, bir milletvekili kendisiyle ilgili tasarrufla -yani yasanın iptali değildir 85'inci madde, yasayı iptal etme yetkisi vermez ama- Anayasa Mahkemesine gider de kendisi hakkındaki iptal ettiriverir kaygısıyla orayı da kapatma telaşı var; bu niye? Bakın, ben açık söylüyorum: Benim 3 tane fezlekem var, buna "olur" oy vereceğim, bu geçtiği zaman da Anayasa Mahkemesine gitmeyeceğim, ben mahkemenin önüne gidip yargılanacağım.

SIRRI SÜREYYA ÖNDER (Ankara) – Daha fazla konuşmana gerek kalmadı zaten.

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Bir dakika...

Kaldı, kalmadı; ben düşüncemi söylüyorum.

Ama milletvekili arkadaşların kendilerinin bireysel olarak bu tasarruflarda bulunma hakkını dahi ortadan kaldırma telaşı niye? Bunu anlamak mümkün değil. Ben anlıyorum aslında bunu.

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Anayasa

Tarih :28/04/2016

Saat :

Kayıt:Anayasa

Stenograf :

Uzman :

Sayfa: 37

Şimdi, değerli arkadaşlar, gelelim bu teklifte başka ne var: Milletvekillerinin tamamının dokunulmazlığını kaldıracacağız. Peki, kaldıralım. Milletvekilleri gidecek, yargılanacak. Hangi milletvekilleri? Milletvekilliği bittiği zaman zaten yargılanacak olan milletvekilleri. Yani 24'üncü Dönemde bizim beraber çalıştığımız birçok milletvekili arkadaşımız vardı, Adalet ve Kalkınma Partisinden, Cumhuriyet Halk Partisinden, Milliyetçi Hareket Partisinden, Halkların Demokratik Partisinden beraber çalıştığımız arkadaşlarımız vardı. Bu dönem milletvekili olmadılar, 25 ya da 26'ncı Dönemde ve şimdi, gidip mahkemelerde yargılanıyorlar. Yani milletvekillerinin, milletvekili olmadıklarında yargılanmaları devam ediyor, mümkün. Peki, 24'üncü Dönemde dört bakan vardı, isimlerini biliyoruz, Zafer Çağlayan, Egemen Bağış, Muammer Güler, Erdoğan Bayraktar; bu sayın bakanların hiçbirisi bugün bakan değil. O dönemde milletvekili olan arkadaşlarımız, mesela, bu soruşturmaları takip eden Ali Özgündüz bugün milletvekili değil, bu soruşturmalar sırasında söylediği sözler nedeniyle mahkeme önünde ifade veriyor. Peki, bu yolsuzluk iddialarının altındaki bakanlar bugün hâlâ, milletvekili olmadıkları hâlde mahkemeye gitmiyorlar. Niye? Çünkü onların dokunulmazlığı devam ediyor. Onları Anayasa'nın 100'üncü maddesine tabi. Yani yaşam boyu, Türkiye Büyük Millet Meclisi bunlarla ilgili karar vermediği sürece o bakanlar yargılanamayacak. Sadece onlar değil, bakanlık döneminde şu veya bu şekilde yolsuzluğa bulaşmış olabilir, teröre yardım etmiş olabilir bir bakan, terör örgütlerine destek vermiş olabilir, başka bir suç işlemiş olabilir, isnat edilmiş olabilir bir fiil nedeniyle. Bunun suç işleyip işlemediği yargılama sırasında ortaya çıkacak. Ama bu bakanların, bakanlık dönemi bittiği zaman dahi sorumsuzlukları, dokunulmazlıkları devam edecek, başbakanlar için de aynı şey geçerli. Yani bu teklif diyor ki: "Milletvekillerinininki kaldıralım ama bakanlarınkı ömür boyu dursun. Meclis gelir, o çoğunluğu bulursa..." Nerede eşitlik? Hani, "Arkadaşlarımız genellikle ve eşitlik esasına göre bir teklif sunuyoruz." diyordu, nerede eşitlik? Bir dönemi topyekûn, hiç ifadesini almadan göndereceksek bakanı da gönderelim, başbakanı da gönderelim. Yani milletvekiline suç isnadı söz konusu olduğunda Meclisin kararına ihtiyaç yok, eyvallah; bakanınkı olduğunda kararına ihtiyaç var. Niye? Paşa çocuğu mu bakanlar, padişah çocuğu mu? Böyle bir şey olur mu!

Bakın, bir başka nokta: Bu teklifte ne var? "Fezlekesi düzenlenenlerle ilgili olarak kaldıralım." diyor. Biz diyoruz ki: Bugün, mevcut durumda, yargı üzerindeki psikolojik baskıyı -fiilî baskıyı koydum bir tarafa, vardır, yoktur tartışmasına girmiyorum- mevcut siyasi iklimde yargı üzerindeki psikolojik baskıyı alın, savcıların, özellikle, bakanlar ve iktidar partisi milletvekilleri hakkında fezleke düzenlemekten, soruşturma açmaktan korktuklarını biliyoruz. Düzenlenmeyen fezlekeler ne olacak?

Üç: Başka bir sorun daha var. Bugün ortaya çıkmadı fiil; mesela, 3 milletvekilinin iştirak ettiği bir olayda fezleke düzenlenmiş, dördüncüsünün de, bakanın da ya da bir başka milletvekilinin de iştiraki var ama daha ortaya çıkmamış bu, bilinmiyor, bir sene sonra ortaya çıkacak onun da iştiraki, onun da o suçta beraber olduğu. Ne olacak? Bu teklifte o da yok, onun da dokunulmazlığı devam edecek, o üç kişininki kalacak ama diğerinin dokunulmazlığı da devam edecek.

Değerli arkadaşlar, böyle bir tabloda bu düzenleme eşitlik ilkesine de aykırı, sorunu kökten çözmeden ve açık bir şekilde...

GARO PAYLAN (İstanbul) – "Ama evet." Ne güzel, "Ama evet."

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Arkadaşlar, bizim oyumuzun hesabını biz veririz, herkes kendi oyunun hesabını versin. Bizim oyumuzun hesabını biz veririz.

AHMET YILDIRIM (Muş) – Evet için gerekçe söyle ya!

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Herkes kendi çizgisinde yürüsün.

AHMET YILDIRIM (Muş) – Bir tane evet gerekçesi söyle ya!

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Herkes kendi çizgisinde yürüsün.

AHMET YILDIRIM (Muş) – 50 tane hayır gerekçesi söyledin, 1 tane evet gerekçesi söyle ya!

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Değerli arkadaşlar, şimdi geliyorum, bütün bu tabloya rağmen -burada değişiklik önergesi de vereceğiz maddenin zamanı gelince- biz diyoruz ki: Geçici maddeyle ilgili düzenlemede açıkça Anayasa'nın 100'üncü maddesini de kapsamın içerisine alalım. Yani "83'üncü maddenin ikinci fıkrasının birinci cümlesi kapsam dışıdır." dediğimiz cümleye "100'üncü madde de kapsam dışıdır." diyelim bakanlar da buyursun gitsin.

İki: Bu kanunun yürürlüğe girdiği tarihe kadar işlenen bütün fiiller hükmünü koyalım, fezlekesi düzenlensin düzenlenmesin. Benim de bilinmeyen bir suçum varsa -madem bir dönemi topyekûn yargının önüne çıkarıyoruz- buyursunlar, savcılara o dönemi açalım. Kurumsal olarak 83'ü düzenlemiyorsanız sadece geçici madde düzenlemesine meseleyi sıkıştırıyorsanız bunun en makul noktası budur.

Ha, gelelim bütün bunlara rağmen, bizim, Cumhuriyet Halk Partisi olarak dokunulmazlık konusunda başından bu yana tutumuz: Hiçbir milletvekilimiz milletvekilliği görevini dokunulmazlık zırhının çerçevesi içerisinde yürütmedi. Sizin bütün planlarınızın, oyunlarınızın aşında bir sorunu çözmek değil... Özellikle iktidarın bütün bu hesabı bir sorunu çözmek değil, ısrarlı bir şekilde "Biz dokunulmazlıkları kaldırmak istiyoruz ama başkaları bunu istemiyor." gibi bir pozisyon yaratma niyetinde olduğunuzu biliyoruz. Ne olursa olsun bizim dokunulmazlığa ihtiyacımız yok. O yüzden, Cumhuriyet Halk Partisinin parti programında çok açıktır, bizim parti programımız bu noktada nettir, sadece kurumsal düzenlemeyi değil... Açıkça dokunulmazlık konusunda şunu söylüyor: "Milletvekili dokunulmazlığının erdemli ve temiz siyasetin önünde engel oluşturmasına son verilecektir. Anayasa'da gerekli değişiklik yapılarak milletvekilliği dokunulmazlığı sadece kürsü dokunulmazlığı ile sınırlandırılması diğer faaliyetler ile adil suçlara karşı koruyucu işlevinin kaldırılması öncelikli hedefimiz olacaktır." İlk başta söylediğim 83'üncü madde düzenlemesidir bu, kalıcı düzenleme. Son paragrafı, "Dokunulmazlığının kaldırılması talep edilen milletvekillerinin mevcut dosyalarının bekletilmeden, dönem sonuna ertelenmeden sonuçlandırılması sağlanacaktır." İşte bunun için yani dokunulmazlıklarla ilgili mevcut dosyalar, 600 olur, 650 olur, ne olursa olsun bu yanlışlıkları not edeceğiz, bu yanlışlıkları kararın raporuna da ekleyerek ifade edeceğiz ama bu çerçevede mevcut

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Anayasa

Tarih :28/04/2016

Saat :

Kayıt:Anayasa

Stenograf :

Uzman :

Sayfa: 38

dosyalar da yargı önüne gitmesin diye oy vermeyeceğiz, tam tersine biz dokunulmazlıklar konusunda bütün dokunulmazlıkların kaldırılıp yargıda hesap verilmesi gerektiğini düşünüyoruz. Bu çerçevede hiç kimsenin bu mesele üzerinden konjonktürel ya da şantaj malzemesi olarak oynamasına da fırsat vermeyeceğiz. Biz bu çerçeve noktasında, kurumsal düzenlemeye taraftarız, bunu geçirmek için Komisyon çalışmalarında beraber mücadele edeceğiz, sonuna kadar önerilerimizi de vereceğiz. Son noktada da Cumhuriyet Halk Partisi dokunulmazlıklar konusunda "hayır" oyu verdi dedirtmeyeceğiz.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ederim Sayın Tezcan.

Sıra Mithat Bey'de ama öncesinde bir şey söylemek istiyorum Bülent Bey'in konuşması üzerine; bir konuşma, bir değerlendirme değil de teknik bir husus.

Şu anda bu 600 fezleke içerisinde, yanılmıyorsam 3, 2 taneden eminim de 3 bakanla ilgili de fezleke var. Bakanlarla ilgili konu bir görevleriyle ilgili suçlardan dolayı Meclis soruşturması kapsamında ama normal, kişisel suçlarından dolayı da milletvekili dokunulmazlığı kapsamındadır. Dolayısıyla o sizin dediğiniz hani "3 kişi var soruşturuluyor, bir, bakan; iki, milletvekiliyle ilgili kaldırıyoruz, bakanla ilgili olur mu?" diye, eğer milletvekilleriyle beraber işlenmişse o suç kişisel bir suç olma ihtimali yüksektir. Dolayısıyla onun da bu dokunulmazlık kapsamında kalkması gerekir.

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Sayın Başkan, 4 bakanla ilgili kalkmıyor.

BAŞKAN – Onunla ilgili konuşmak istemedim ama konuşayım onunla ilgili. Şimdi, orada biliyorsunuz malumunuz, Mecliste bir soruşturma komisyonu kuruldu ve Meclis bir karar aldı. Ha siz beğenmiyorsunuz kararı ama Meclis bir karar aldı Meclis soruşturmasıyla ilgili. Malum Meclis soruşturmasıyla ilgili, açılıyor, açıldıktan sonra iki türlü karar veriyor. Ya Yüce Divana sevk kararı verebiliyor bir şey görürse ya da gerek olmadığına karar verebiliyor. Siz illa bir türlü karar versin diyorsunuz ama Meclis soruşturma Komisyonu karar veriyor.

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Anladım Sayın Başkan da siz bunun kapanmadığını biliyorsunuz.

BAŞKAN – Bülent Bey, bir saniye...

Yine o konuyla ilgili, malum, doğrudan soruşturulan değil onlar esas soruşturulanlar başkalarıydı irtibat dolayısıyla. Ana soruşturma dosyasıyla ilgili de takipsizlik kararı verildi İstanbul'da.

Ayrıca, Meclis Soruşturma Komisyonunun raporuna baktıysanız orada isnat edilen suçlarla ilgili olarak bunların görev suçu olmadığına dair değerlendirmeler genel kabul görmüş durumda. Dolayısıyla dokunulmazlık da şimdi yok, milletvekili olmadıkları için, mümkünse onunla ilgili bir soruşturma imkânının önü açıktır şu anda.

Teknik olarak şeyi de ifade edeyim, şey de tartışmalıdır, görevdeki bakanlar, görevde olmayan bakanlar açısından Meclis soruşturması konusu da tartışmalı, o çok detay bir mesele ona girmek istemiyorum.

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Sayın Başkan, müsaade eder misiniz?

BAŞKAN – Buyurun.

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Şimdi, Sayın Başkan, siz Anayasa hukuku profesörüsünüz.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Anayasa hukuku profesörü değil, hukuk tarihi.

BAŞKAN – Hukuku tarihi benim alanım.

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Neyse...

Siz de biliyorsunuz ki bunun yeniden bu konuda karar verilmesine engel olmadığını biliyorsunuz. Yani, bakanlarla ilgili bir kere görüşüldü, 1 kere görüşülmez diye bir şey yok. Yarın başka bir Parlamento aritmetiği çıkar, 1 kere daha Meclis soruşturması başlatır ve açar, bunun yolu her zaman açıktır; bu bir.

BAŞKAN – 2 kere de değil, 3 kere de olur, 13 kere de olur.

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – İkincisi: Açıklamalarınızdan anlıyorum ki ısrarlı bir şekilde bakanlar konusunda soruşturma yapılmaması kararlılığı içerisindeyiz yani "Mahkeme takipsizlik verdi." diyorsunuz, e versin, gönderelim, bunu da versin, belki bunları da kurtarırız bu töhmetten, takipsizlik kararı verirse.

Burada şunu söylemek için tekrar söz istedim: 4 tane bakanla ilgili yeniden... 100'üncü maddeyi kapsam içine aldığımızda sadece 4 değil başkaları varsa onların da bu çerçevede dokunulmazlığının olmayacağı açıktır; bu bir.

İkinci önemli nokta da milletvekili değil, asıl elinde yetki olan ve yolsuzluk ya da başka bir suç işleyecekse bunu işleyebilme potansiyeli, gücü, kudreti olan bakanlardır. Yani milletvekilini gönderelim, bakanları tutalım anlayışı suçlu olma ihtimali daha fazla olanı tutma anlayışıdır.

BAŞKAN – Dikkat ederseniz ihtimaller üzerinden gitmiyoruz, fezlekeler üzerinden gidiyoruz.

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – O da ihtimal. İhtimaldir, iddiadır Sayın Başkan, ben işledim mi suçu?

BAŞKAN – Bir söyleyeyim, bir saniye, müsaade et.

Ama somut bir şey var, savcı bir soruşturma başlatmış veya mahkeme yargılama yapıyor. "Bakanlar" diyorsunuz, var mı bir Meclis soruşturması önergesi şu anda? Yok. Mecliste var mı? "100'ü uygulamayalım." diyorsunuz 100'ü uygulayacağımız bir durum var mı?

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – İç Tüzük'e indirildi mi onlar? İç Tüzük'e indirilmedi, bunu da yapmayalım diyorum, o kadar.

BAŞKAN – Ama siz diyorsunuz ki: "Olursa, ileride bir şey çıkarsa kaldıralım." Biz milletvekilleriyle ilgili gelecekteki işleyeceği suçlarla ilgili kaldırmıyoruz, mevcut somut fezlekelerle ilgili, belirli bir şey için kaldırıyoruz.

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Anayasa

Tarih :28/04/2016

Saat :

Kayıt:Anayasa

Stenograf :

Uzman :

Sayfa: 39

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Gelecekte işleyeceği suçlarla ilgili değil, Sayın Başkan, bizim önerimiz çok açıktır.

BAŞKAN – Buyurun.

BÜLENT TEZCAN (Aydın) – Sayın Başkan, ben madde metninde öneriyi verdiğimizde anlatacaktım ama şimdi yanlış anlaşılmasın diye söyleme ihtiyacı duyuyorum. Bizim geçici madde önerimiz çok açıktır. Diyoruz ki: “Bu yasanın yürürlüğe girdiği tarihe kadar işlenen fiillerde, dikkat etin, bu yasanın yürürlüğe girdiği tarihe kadar işlenen fiillerde Anayasa'nın 83'üncü maddesinin ikinci fıkrasının birinci cümlesi ile Yüce Divanın yargılama yetkisi hariç olmak üzere 100'üncü madde hükmü uygulanmaz.” Bu kadar, teklif bu. Yani, gelecekte suç işlese değil, kanun ne zaman yürürlüğe girdi, o tarihe kadar işlenmiş fiiller için çizeriz.

Teşekkür ederim.

SIRRI SÜREYYA ÖNDER (Ankara) – Sayın Başkan, şimdi kısacık bir bilgi aktarmak istiyorum size.

BAŞKAN – Mithat Hoca da sıra ama.

SIRRI SÜREYYA ÖNDER (Ankara) – Şimdi kısacık bir şey söyleyeceğim izin verirsiniz.

BAŞKAN – Tamam, buyurun.

SIRRI SÜREYYA ÖNDER (Ankara) – Evet, okuyacağım haber de Hükûmete yakın bir İnternet sitesinin: Süperhaber.tv.

BAŞKAN – İlk defa duydum.

SIRRI SÜREYYA ÖNDER (Ankara) – “Kılıçdaroğlu tutuklanacak iddiasına Hükûmet tedbiri” diye bugünkü mevzumuzla ilgili can alıcı bir haber var. Diyor ki: “Dokunulmazlıkların kaldırılmasından sonra paralel yapıya yakın -hazır, Sayın Bakan da buradayken belki tekdüz eder ya da açıklama yapar- bazı savcı ve hâkimlerin tutuklama kararı verebileceği endişesini taşıyan Hükûmet B planını devreye sokuyor.

Hakkında fezleke düzenlenen milletvekillerinin dokunulmazlıklarının kaldırılmasına ilişkin AK PARTİ'nin Anayasa değişikliği teklifi bugün Anayasa Komisyonunda görüşülecek. Teklifin gündeme gelmesinden itibaren kulislere, paralel yapıya yakın olan bazı savcı ve hâkimlerin Kılıçdaroğlu ve Bahçeli'ye yönelik keyfî tutuklama kararı verebileceği konuşulmaya başlandı.

Edinilen bilgilere göre -buraya kadar bir şey yok, keyfilik var, bu normal, vakayı adiyeye- bu iddiaların yoğunlaşması üzerine dokunulmazlık dosyalarının -burası bizi ilgilendiriyor Sayın Başkan- gönderileceği 150'nin üzerindeki savcılıkla alakalı bir çalışma yapıldı -herhâlde Sayın Bakan yaptırmış olsa gerek- keyfî tutuklama kararı verebilecek paralel yapıyla bağı olan savcı ve hâkimler tespit edildi.

AK PARTİ kurmaylarına göre -referans da var- dokunulmazlıkların kaldırılmasına ilişkin Anayasa değişikliği kabul edildikten sonra istenmeyen görüntülerin yaşanmaması için milletvekilleriyle ilgili fezlekelerin gönderileceği bazı savcı ve hâkimler görevden alınarak yerlerine yenileri atanacak.” Hani, bu, bir sol yayın organı, muhalif bir yayın organı, Kürt bir yayın organı, buralarda çıkmış olsa amenna, Süperhaber.tv -herkes kendi şeyinden bakar- yarı resmî El Ahram gazetesi gibi Hükûmetin resmî yayın organı ama AK PARTİ kurmayları bu konuda şöyle demişler: “Meclisteki dokunulmazlık fezlekelerinde HDP'liler hariç tutuklamayı gerektirecek içerikte bir şey yok...”

GARO PAYLAN (İstanbul) – HDP'liler tutuklansın.

SIRRI SÜREYYA ÖNDER (Ankara) – Ama Türkiye'yi uluslararası alanda zor durumda bırakmak ve içeride de ülkeyi karıştırmak için örneğin Kılıçdaroğlu'yla ilgili bir tutuklama kararı verilebilirmiş. Bunu AK PARTİ kurmayları söylüyormuş. Bunun önüne geçmek için de bu bizim dosyaların gideceği bazı savcı ve hâkimler ya görevden alınacak ya açığa alınacak, falan filan.

Şimdi, duruma bakın, durumdaki garabete bakın...

NURETTİN YAŞAR (Malatya) – Paralelle mi gitmek istiyorsunuz?

SIRRI SÜREYYA ÖNDER (Ankara) – Bizim cehennemde ateş beğenmek gibi bir lüksümüz yok, alın birinizi vurun ötekinize. Biz, onlarda da...

BAŞKAN – Haber bitti, yorum aşamasına geçtik.

SIRRI SÜREYYA ÖNDER (Ankara) – Hayır. Şimdi, Sayın Yaşar dedi ki: “Paralel eliyle mi yargılanmak istiyorsunuz?”

BAŞKAN – Flaş haber olduğu için Sayın Önder'e söz verdik.

SIRRI SÜREYYA ÖNDER (Ankara) – On binlerce siyasetçimiz, sivil siyasetçimiz paralel eliyle yargılandı.

BAŞKAN – Şimdi, Sayın Bakanıma söz veriyorum.

SIRRI SÜREYYA ÖNDER (Ankara) – Tamam, ben, bunu soruya dönüştüreyim, bir şey söyleyeyim Sayın Başkan.

Şimdi, garabete bakar mısınız: Bir hükûmet bu dokunulmazlık dosyaları çıktıktan sonraki akıbetini belirleyebiliyor, birinci ihtimal, bu haberden alacağımız dersler.

BAŞKAN – Doğruysa.

SIRRI SÜREYYA ÖNDER (Ankara) – Doğruysa.

İkincisi, Hükûmetin kontrolü dışında yargı ve başka güçler bir operasyon yapabilecek durumda yargıda yani bunlardan birisi gerçek. Bu durumda, bunlardan birisi gerçek, bunun gerçek olması bütün bu çalışmanın yalan olması anlamına geliyor, başka bir şey değil. Kasabın bıçağına boynumuzu uzatacağız ve bunlardan sadece HDP'liler zarar görecek, belki paralel, Devlet Bahçeli ile Kılıçdaroğlu'nu tutuklayıp ülkede bir karışıklık çıkarma ihtimaline sahip; onun için de o hâkim ve savcılar görevden alınacak. Ya saklanmışsa, ya kripto cemaatçiye, size çok yakın oturanların içinde var, ben biliyorum, kendileri, tamam mı? Bu Komisyonunda sizin üyeniz var. Ya kripto cemaatçiye ne olacak? Dolayısıyla, Bülent Bey'in sonradan yıkıp harap ettiği...

BAŞKAN – Doğru mu değil mi bir kere? Ona göre, boşuna konuşmuş olmayasın.

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Anayasa

Tarih :28/04/2016

Saat :

Kayıt:Anayasa

Stenograf :

Uzman :

Sayfa: 40

SIRRI SÜREYYA ÖNDER (Ankara) – Hükûmet... Diyorum, yarı resmî El Ahram gazetesi bu yani.

BAŞKAN – Yorum yapıyorsun da...

SIRRI SÜREYYA ÖNDER (Ankara) – Haber sitesi bu yani.

BAŞKAN – Tamam da bir bakalım, yetkiliye, ilgiliye soralım.

Teşekkür ederiz Sayın Önder.

SIRRI SÜREYYA ÖNDER (Ankara) – Bu tarafta da var kripto cemaati.

BAŞKAN – Sayın Bakanım buyurun.

ADALET BAKANI BEKİR BOZDAĞ (Yozgat) – Sayın Başkanım, değerli milletvekili arkadaşlarım; tabii, Sayın Önder'in söylediği sözler kocaman bir yalanın...

SIRRI SÜREYYA ÖNDER (Ankara) – Yalan değil kardeşim. Haber sizin...

BAŞKAN – Bir dakika Sayın Önder.

ADALET BAKANI BEKİR BOZDAĞ (Yozgat) – Sen şimdi Hükûmeti itham ediyorsun.

BAŞKAN – Kaynak belirttin sen zaten, ona demiyor, içeriğiyle ilgili.

ADALET BAKANI BEKİR BOZDAĞ (Yozgat) – Sen diyorsun ki: Hükûmet şunu yapıyor, bunu yapıyor. Benim dediğim, kocaman bir yalanın Komisyon'da bir milletvekili tarafından tekrarından ibarettir. Yalanlar, milletvekilleri veya...

SIRRI SÜREYYA ÖNDER (Ankara) – Yani bu site yalan mı yazmış?

ADALET BAKANI BEKİR BOZDAĞ (Yozgat) – Yalanın daniskasını yazmış. Tamam mı?

SIRRI SÜREYYA ÖNDER (Ankara) – Tamam, mesele yok.

BAŞKAN – Bitti, yorumların yok senin.

ADALET BAKANI BEKİR BOZDAĞ (Yozgat) – Yalanın daniskasını yazmış. Bu, bir iftiradır, o sitedekilerin, benim bildiğim, AK PARTİ'yle de bir alakası yok. Ben hiç takip etmedim.

SIRRI SÜREYYA ÖNDER (Ankara) – Ama Sayın Cumhurbaşkanının akrabası var o sitede. Aman ha, başın derde girer.

ADALET BAKANI BEKİR BOZDAĞ (Yozgat) – Benim hiç takip etmediğim bir site.

MAHMUT TANAL (İstanbul) – Sitelerin sicilini mi tutuyorsunuz Sayın Bakan?

ADALET BAKANI BEKİR BOZDAĞ (Yozgat) - Gazetelerde, televizyonlarda, İnternet sitelerinde yayın yapan kişiler kendilerine göre birtakım değerlendirmeler yapabilirler, onları bir yere yamayabilirler, isnat edebilirler. Bunları kalkıp bu kişilere sormadan "Siz böyle yapıyorsunuz." demek büyük bir yanlışlıktır. Böyle bir şey yoktur, olması söz konusu değildir. Yargının içerisinde farklı düşüncelere sahip insanlar yok mu? Var. Biz, her zaman söylüyoruz, diyoruz ki: Yargı görevi yapan hâkimler görevlerinde bağımsızdır, görevini yaparken Anayasa'ya, kanuna ve hukuka bağlı bir vicdani kanaatle hareket etmeleri, karar vermeleri esastır. Bu noktada yargının içerisinde bu ana ilke dışında hareket eden birisi varsa onlarla ilgili de tabii anayasal yetkili kurullar var. İşte, Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kuruluna eğer böyle bir hâkim veya savcı varsa herhangi birisi gerekçelerini, delillerini göstermek suretiyle şikâyet etme hakkına sahiptir, onlar inceler, soruşturur, doğruluk payı varsa ona göre işlem yaparlar ama bir itham, töhmet içerisinde hareket etmemek lazımdır.

Şimdi den, bakıyorum, senaryolar çiziliyor ama bunların hepsi yalan üzerine bina edilen senaryolar.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ederim Sayın Bakanım.

SIRRI SÜREYYA ÖNDER (Ankara) – Sayın Bakan yalan senaryodan beni kastetmediğini söylesin de Sayın Başkan.

Ben, AK PARTİ yöneticilerinin, 1 ve 2 numaralı yöneticilerinin akrabalarının kontrolünde olan bir siteden referans yapıyorum.

Senaryo varsa, senaryo ilgili haber sitesine aittir.

BAŞKAN – Tamam. Kimin yaptığı önemli değil, içeriğiyle ilgili Bakan Bey yalanlama yaptı, tekzip yaptı.

BURCU ÇELİK ÖZKAN (Muş) – Haber yalan diyeceksiniz, Sayın Önder değil.

SIRRI SÜREYYA ÖNDER (Ankara) – Gerçek mi yalan mı, onu Sayın Bakan diyecek. Sayın Başbakan bile diyor: "Bana basın yoluyla nizamet veremezsiniz." diye.

BAŞKAN – Tekzip bahsi değil onlar.

Sayın Sancar, buyurun.

MİTHAT SANCAR (Mardin) - Sevgili arkadaşlar, öncelikle bu teklifin esasına ilişkin tartışmalara girmemiz İç Tüzük'e aykırıdır.

BAŞKAN – Başladık ama, geneli üzerinde görüşüyoruz.

MİTHAT SANCAR (Mardin) – Tamam. Tekrar, ben, size Anayasa'ya, İç Tüzük'e aykırı davrandığınızı hatırlatıyorum ve gerekçelerini belirtiyorum.

İç Tüzük'ün 38'inci maddesi çok açık bir hüküm içeriyor: "Komisyonlar, kendilerine havale edilen tasarı veya teklifleri ilk önce Anayasanın metin ve ruhuna aykırı olup olmadığını tetkik etmekle yükümlüdürler.

Bir komisyon, bir tasarı veya teklifin Anayasaya aykırı olduğunu gördüğü takdirde gerekçesini belirterek maddelerin müzakeresine geçmeden reddeder."

Bizce, bu teklif apaçık Anayasa'ya aykırıdır. Her açıdan Anayasa'yı ihlal etmektedir, ağır bir biçimde ihlal etmektedir. Bir adım ileri gidip söyleyeceğim, Anayasa'yı ihlalden daha ağır bir sonuç doğurmaktadır, Anayasa'nın belli hükümlerini geçici bir maddeyle

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Anayasa

Tarih :28/04/2016

Saat :

Kayıt:Anayasa

Stenograf :

Uzman :

Sayfa: 41

askıya alma. Bunun adı darbedir. Darbe, daha önce de defalarca belirttiğimiz gibi, illa silahlı kuvvetlerin yönetime zorla el koyması şeklinde gerçekleşmez. O bile, yani o tarz gerçekleşen darbe bile ilk önce Anayasa'yı askıya alır.

Bir, bu açıdan bir darbe anlayışının ürünüdür, birkaç başka açıdan da öyledir, onları da sırayla aktaracağım.

Askıya alma, Anayasa'nın bir kalıcı maddesini geçici bir maddeyle askıya alma yöntemi, hangi durumlarda, ne zaman karşımıza çıkmıştır, buna bir bakın, böyle bir uygulama ilk defa gerçekleşiyor.

Bu teklif, sadece Anayasa'nın bir maddesini askıya almakla kalmıyor, aynı zamanda İç Tüzük'ü de askıya alıyor, İç Tüzük'ün de belli hükümlerini askıya alıyor.

Anayasa'nın hangi hükmünü askıya alıyor? Öncelikle 83'üncü maddeyi. 83'üncü madde -demin arkadaşlarımız defalarca okudukları için tekrar etmeyeceğim- yasama sorumsuzluğu ve dokunulmazlığını düzenlemektedir.

83'üncü maddede dokunulmazlığın kaldırılmasına dair bir usul öngörülmüştür. Bu usul, ilk defa bizim anayasalarımızda yer almış değildir; parlamenter sistemin ortaya çıkmasıyla birlikte, bu kurum da çok ciddi tartışmaların ve hatta savaşların konusu olmuştur. Parlamento mücadelesi, bir bakıma muhalefet vekillerini iktidara, o zaman yürütmenin başı olan krala karşı koruma mücadelesiyle atbaşı yürümüştür.

Dokunulmazlık kimsenin imtiyazı değildir. Dokunulmazlık, iktidarların muhalefeti, muhalefetin temsil ettiği halk kitlelerini keyfî bir biçimde engellemelerinin önünü kapatmak için çok yönlü mücadelelerle kazanılmış bir tarihî ve güncel hakktır. Bunu öncelikle teslim edelim. Mutlak olmadığı doğrudur, ama bu bir hakktır, bu hakkın da esası şudur: Muhalefet iktidarın keyfî baskılarına karşı korunsun, temsil ettiği halk kitlelerinin iradesi olarak faaliyet gösterebilsin, demokrasinin temel ilkesi olan yönetimi değiştirme, halkoyuyla değiştirme yolları açık kalsın. Eğer milletvekillerine, özellikle muhalefet milletvekillerine bu korumaları sağlamazsanız, parlamentolarda muhalefet vekillerinin çalışma yapma imkânlarını ortadan kaldırmak için her türlü şartları hazırlamış olursunuz.

Peki, böyle olursa: Sürekli baskı altında tuttuğunuz, çalışmalarını engellediğiniz, size bağlı veya etki edebileceğiniz bürokratlar, asayiş görevlileri, güvenlik ekibi ve yargı mensupları aracılığıyla muhalefet milletvekillerini sindireceksiniz, bir daha çoğunluk olmaları için yapacakları çalışmaların önünü tıkayacaksınız, böylece Parlamentosu askıya alacaksınız.

Bir sınırı olmalı. Bu sınırın ne olması gerektiğini de biraz sonra yine açıklamaya çalışacağım.

Şimdi, şu tablo da bize aslında dokunulmazlıkların muhalefet milletvekillerini koruduğunu, koruması gerektiğini gösteriyor ve en çok da muhalefet milletvekilleri aleyhine kaldırıldığını ortaya koyuyor.

Dokunulmazlıkla ilgili istatistiklere bakarsanız, cumhuriyet tarihi boyunca dokunulmazlıkları kaldırılan milletvekillerinin 25'inin muhalefete, 6'sının iktidara mensup milletvekilleri olduğunu görürsünüz. 18 muhalefet, 1 iktidar, yani 19 milletvekili siyasi suçlamalarla açılan soruşturmalar nedeniyle dokunulmazlıkların kaldırılması uygulamasına muhatap olmuşlardır. 18 muhalefet milletvekilinin siyasi saiklerle, siyasi sebeplerle, siyasi gerekçelerle açılan soruşturmalar sonunda gelen fezlekeler üzerine dokunulmazlıkları kaldırılmış, yargıya sevk edilmiştir. Bu konuda 1 tane iktidar partisi mensubu örnek vardır.

Adi suçlara baktığımızda, yine tablo değişmiyor. Her zaman dokunulmazlığın kaldırılması tehdidi altında olan milletvekilleri ve kaldırılan milletvekilleri büyük çoğunlukla muhalefete mensup milletvekilleri oluyorlar.

İktidara mensup milletvekillerinin dokunulmazlığının neden kaldırılmadığını sorabilirsiniz. Bazıları diyebilir ki "Demek ki iktidar milletvekilleri çok erdemlidir, hiç suç işlemiyorlar, tertemiz insanlardır."

ADEM YEŞİLDAL (Hatay) – İlk defa kaldırılıyor hepsi.

MİTHAT SANCAR (Mardin) – Öyle diyebilirsiniz ama yolsuzluk, hırsızlık, dolandırıcılık, görevi suistimal...

İDRİS BALUKEN (Diyarbakır) – En büyük yolsuzluklar sizde.

MİTHAT SANCAR (Mardin) – Ona geleceğim sevgili İdris, sadece 17-25 Aralık değil, ona ayrıca değineceğim.

Cumhuriyet tarihi boyunca yolsuzluk iddiaları, ağır iddialar ve ithamlar olarak ciddi delillerle iktidar milletvekili mensupları için gelmiştir.

Muhalefette bulunan milletvekilleriyle ilgili gelmiş dosyalara şimdi de bakın, açın, dikkatle inceleyin; belki bu 600 dosyada 3-5 taneyi geçmez adi suç iddiası, diğerleri siyasi suç ithamıdır, en fazlası Cumhurbaşkanına hakaret soruşturmalarıdır.

Bizimle ilgili, her sözümlüğün terör propagandası sayılmasına ilişkin, o gerekçeyle açılmış soruşturmalardır. Bir tane HDP milletvekiliyle ilgili adi suç iddiasıyla gelmiş tek bir dosya ve fezleke yoktur.

Bunun dışında... Şu amaçla anlatıyorum Sayın Başkan...

BAŞKAN – İsnatları biliyorsunuz değil mi, isnatları? İsnatları isteyin.

MİTHAT SANCAR (Mardin) – İstatistikleri biliyorum, 1 tane ya da 2 tane, anlatmayı bile gülünç bulduğum, ama neyse, kalsın... Gayet iyi biliyorum 2 tane. Ruhsatla ilgili bir sıkıntı olmuş, o ruhsatı da yolsuzluk sayarsanız ayrı tartışırız, sıra geldiğinde gündeme getirirsiniz onları da, ama bu tartışmanın esasını bir siyasi operasyon oluşturuyor, bu siyasi operasyonun da göstergeleri ve delilleri pek çoktur, bir tanesini andım.

Devam edelim. Neden Anayasa'ya aykırıdır bu teklif? Apaçık aykırıdır, bırakın aykırılığı, Anayasa'yı askıya almaktadır, bir darbe yöntemidir.

Geçici madde usulü: Bugüne kadar 19 geçici madde var Anayasa'da, şurada bulunan Komisyon üyelerine ve sevgili milletvekillerine...

BAŞKAN – Hocam, özür dilerim.

3 tane bu şekilde geçici madde getirilmek suretiyle, Anayasa'nın bir hükmünün uygulanmamasına yönelik değişiklik var.

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Anayasa

Tarih :28/04/2016

Saat :

Kayıt:Anayasa

Stenograf :

Uzman :

Sayfa: 42

MİTHAT SANCAR (Mardin) – Onların farkındayım, onlar Avrupa Birliği uyum yasaları...

BAŞKAN – Değil.

Ben söylüyorum: Birisi madde olarak işlenememiş olan, 3/10/2001 tarihli ve 4709 sayılı Kanun'un geçici maddesi.

MİTHAT SANCAR (Mardin) – Onlar burada, önümde.

BAŞKAN – “Bu kanunun...” falan diyor, “...ilk genel seçimde uygulanmaz.” 67'nin...

MİTHAT SANCAR (Mardin) – Onlar önümde.

BAŞKAN – Yine, 27 Aralık 2002'de 4777 sayılı Kanun'la uygulanmaz.

Bir de 2007'de var, 10/5/2007'de, 5659 sayılı Kanun'la yine Anayasa'nın bir maddesinin uygulanmayacağına dair. 3 kez uygulaması.

MİTHAT SANCAR (Mardin) – Sevgili Başkan, bütün geçici maddelerle ilgili döküm elimde zaten, onun hepsi önümde.

Sadece şunu soracağım: Bu söylediğiniz hükümleri hatırlayan kaç kişi var, bilmem, benim önümde onların dökümleri, ama “Geçici madde nedir? Hangi geçici madde kamuoyunun neredeyse tamamı tarafından biliniyor?” diye sorun; geçici 15'inci madde. Niye? Darbe hukukunu güvence altına almak için, darbe icraatlarını güvence altına almak için o zamanın askerî cuntasının getirdiği hüküm, 1'inci madde, kendini cumhurbaşkanı olarak seçtirmek için getirdiği hüküm. Ve böyle devam ediyor. Sizin söylediklerinizin anlamı nedir, oraya ayrıca gireriz ama ben size şimdi şunu anlatmaya çalışıyorum: Bu teklif, geçici madde ile Anayasa'nın kalıcı maddelerini -maddesini de değil, onu da söyleyeceğim- askıya alma yöntemi bir darbe zihniyetinin ürünüdür, Anayasa'yı ihlalden öte ağır bir ihlale yol açmaktadır. O nedenle, üzerinde müzakereye geçmeden reddedilmelidir, bunu gerekçelendiriyorum ve devam ediyorum.

Aslında, askıya alınan sadece 83'üncü madde değil, gerekçe gerçekten çok baştan savma yazılmış, çok keyfi yazılmış, âdeta “Aman canım, gerekçe neymiş, bir de derdimizi mi anlatacağız? Geçirelim gitsin.” mantığıyla yazılmış ve geçerken de bir itirafta bulunmuş. Diyor ki: “Uygulanmayacak madde sadece 83 değil, 85'tir aynı zamanda.” Gerekçede bunu söylüyorsunuz da Sayın Bostancı, neden bunu teklife koymuyorsunuz, “85 de uygulanmayacak.” diye açıkça yazmıyorsunuz? 2 maddeyi askıya alıyor, İç Tüzük'ün de 131 ve devamı maddelerini bir süreliğine işlemez kılıyor.

Devam edelim. Bir defa bu bir kanun, önümüze gelen Anayasa'ya geçici madde ekleme teklifi bir kanun. Kanunların hazırlanmasında iki üç temel ilke var, hatırlatmak gerekiyor, ayrıntıya girmeme ihtiyaç yok ama hatırlatayım.

Birincisi, genel ve soyut hükümler içerirler, kişilik dışı, belli bir grubu hedef almadan düzenlenirler, eşitlik ilkesine uygun hazırlanırlar. Gerekçeye bakıyorsunuz, aslında diyor ki gerekçe açıkça: “Biz HDP milletvekillerinin dokunulmazlıklarını kaldırmak istiyorduk ama işte tartışmalar oldu, kamuoyu, yok işte CHP falan şunları söyledi, zor durumda kalmayalım diye hepsini birlikte getirdik ama hedefimiz HDP'li vekillerdir.” Okuyalım gerekçeden...

Ve biraz önce Sayın Bostancı “Neden hakkımızda bu kadar itham edici konuşuyorsunuz?” diye itirazda bulundu grup başkan vekilimize. Sayın Bostancı, imzanızı taşıyor, ayrıca bu nedenle reddetmemiz gerekiyordu, söylüyorum.

“Türkiye tarihinin en büyük ve en kapsamlı terörle mücadelesini yürütürken bazı milletvekillerinin seçilmeden önce ya da seçildikten sonra yapmış oldukları -bakın, yaptıkları iddia edilen demiyor- teröre manevi ve moral destek manasındaki açıklamaları...”

İDRİS BALUKEN (Diyarbakır) – IŞİD var mı içinde?

MİTHAT SANCAR (Mardin) – Yok tabii. Geçelim şimdi onu. Oraya geleceğiz.

Ben şunu anlatmaya çalışıyorum: Gerekçe bu şekilde itham edici bir dille yazılamaz. Yargı merci değilsiniz. Parlatononun iradesine saygılıysanız... Bizim yazdığımız soru önergeleri en ufak bir imadan dolayı Cumhurbaşkanına dokunduğu gerekçesiyle iade ediliyor, hazırladığımız kanun tekliflerinin gerekçesi bu şekilde yorumlanarak iade ediliyor, soruşturma önergelerimiz iade ediliyor. Siz son derece rahat bir şekilde... Burada fezlekesi bulunan bütün milletvekilleri hüküm giymiş ve hükümleri kesinleşmiş gibi suçlu ilan edecek şekilde bir gerekçe yazılıyor.

BAŞKAN – Cümleyi tamamlamadınız Hocam. Cümleyi tamamlamadınız, devamı...

MİTHAT SANCAR (Mardin) – Tamamlıyorum, geliyor, daha da vahimi geliyor.

“Bazı milletvekillerinin teröre ve teröristlere fiilî manada destek ve yardımları...” Devam ediyoruz: “Bazı milletvekillerinin şiddet çağrıları kamuoyunda büyük infial meydana getirmektedir.” “İddiaları” demiyor. Bunların hepsi ağır suç ithamıdır ve bu...

BAŞKAN – Kamuoyu da...

MİTHAT SANCAR (Mardin) – Hayır Sayın Başkan, lütfen. Yani, hukukun temel ilkeleridir, en basit gereğidir. Ben bunu yazarsam masumiyet karinesine aykırı davranmış olduğum gerekçesiyle iade edersiniz. Yani niyeti açıkça belli eden, hukuku açıkça ihlal eden bir gerekçeden söz ediyor. Öyle bir gerekçe ki bir sürü milletvekilini peşinen mahkûm ediyor. Sanki haklarında kesinleşmiş yargı varmış gibi bir ifade kullanıyor ve Komisyon da işte bu teklif buraya gelince ya da Meclis Başkanlığı, önce orası, bu gerekçeye bakarak “Bunu düzeltin, öyle gönderin.” demek yerine buna alet oluyor. Bu, Anayasa'ya aykırılığın apaçık ihlalidir. Bir: Sadece bu ifade bile ayrımcılık yasağına aykırı davranışın net kanıtı. İki: Bu kanunun belli bir grubu hedef aldığından apaçık itirafıdır. Yani burada “Biz şu anda dosyası bulunan bütün milletvekillerini getirdik, onların dosyalarını getirdik, hepsini böylece ayrımsız işleme koyacağız.” iddiası tamamen dayanaktan yoksun ve geçersizdir.

Gelelim bir temel hukuk ilkesine daha Sayın Başkan. Bir defa...

TUFAN KÖSE (Çorum) – Sayın Başkanım, oturmak için sandalye bulmamız mümkün mü?

MİTHAT SANCAR (Mardin) – “Geri yürümezlik” kuralının...

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Anayasa

Tarih :28/04/2016

Saat :

Kayıt:Anayasa

Stenograf :

Uzman :

Sayfa: 43

MAHMUT TOĞRUL (Gaziantep) – Sayın Başkan, bizi ne zamana kadar ayakta tutacaksınız?

İDRİS BALUKEN (Diyarbakır) – Milletvekillerini kaç saat ayakta tutacaksınız Sayın Başkan? Bu ne biçim bir usuldür ya! Yani, siz kendi partinize mensup milletvekillerini ayakta bekletebilirsiniz, onlar alışkın olabilirler ama bizim milletvekillerimiz böyle bir yöntemi kabul etmezler. Böyle bir şey yok.

BAŞKAN – Etmezler, doğru. Yer oluyor, oturuyorlar, sonra kalkıyorlar, sonra “Ayaktayız.” diyorlar, çok enteresan.

İDRİS BALUKEN (Diyarbakır) – Yok, işte yok ya!

MAHMUT TOĞRUL (Gaziantep) – Saatlerdir ayakta bekliyorlar.

BAŞKAN – Oturmuşsun, az önce buradaydın. Oturmuşsun az önce.

MAHMUT TOĞRUL (Gaziantep) – Ben bir bürokratin yerine oturmuşum.

İDRİS BALUKEN (Diyarbakır) – Hayır, bakın, mekânla ilgili en başından beri ifade ettiğimiz talebi bir türlü yerine getirmiyorsunuz. Hiç olmazsa burada milletvekillerinin oturmasıyla ilgili bir düzeni sağlamak zorundasınız. Ara verin, ek sandalye mi istersiniz, salonla ilgili farklı bir şey mi yaparsınız, onu yapmak zorundasınız. Ayıp denen bir şey var! Bu on saat mi sürecek, bir gün mü sürecek, iki gün mü sürecek, o da belli değil. Daha gelecek olan arkadaşlarımız var.

BAŞKAN – Belli değil, daha...

İDRİS BALUKEN (Diyarbakır) – Böyle bir şey var mı ya?

BAŞKAN – Mithat Bey, devam edelim.

Buyurun.

TUFAN KÖSE (Çorum) – “Devam edelim” derken... Ben hizmetlinize söyledim “Bir sandalye getirin, dışarıdan bulun.” dedim, “Bulamam.” diyor. Böyle bir usul var mı, milletvekili ayakta mı bekleyecek?

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – Önce bunu çözelim, sonra devam ederiz.

BAŞKAN – Yani, beş dakika önce gelmedin mi sen? Beş dakika önce geldin. (Gürültüler)

TUFAN KÖSE (Çorum) – Beş dakika, on dakika...

BAŞKAN – Ama biz burada 550 tane sandalyeyi nereden bulacağız?

MAHMUT TOĞRUL (Gaziantep) – Saatlerdir ayakta bekliyoruz Sayın Başkan.

BAŞKAN – Oluyor işler böyle, münavebeli olarak oluyor.

TUFAN KÖSE (Çorum) – Bana “Sen” diye hitap edemezsiniz, “siz” diyeceksiniz.

BAŞKAN – Tamam. Siz beş dakika önce gelmediniz mi?

TUFAN KÖSE (Çorum) – Ben sandalye istiyorum, hizmetliniz “Sandalye bulamam.” diyor. Bu nasıl bir şey?

BAŞKAN – Tamam, mümkün olduğu kadar temin ediyoruz. Medisin imkânları bunlar. 550 tane nasıl bulacağız? (Gürültüler)

ERTUĞRUL KÜRKCÜ (İzmir) – Ne demek “Medisin imkânları bunlar”?

TUFAN KÖSE (Çorum) – Bunu çözmek için...

BAŞKAN – Beş dakika önce geliyorsunuz, bizim iki saat yaptığımız tartışmayı yeniden açılıyorsunuz. Biz iki saat tartıştık bu konuyu, hallettik, karar verdik. Ne demek, öyle şey mi olur ya! (Gürültüler)

UĞUR BAYRAKTUTAN (Artvin) – Sayın Başkan, Tufan Bey Medis İdare Amiri!

BAŞKAN – Tamam, söylüyoruz, mümkün oldukça getiriliyor, tamam. Söylüyoruz.

ERTUĞRUL KÜRKCÜ (İzmir) – Başkan, bu düzeni değiştirmeniz gerekiyor.

BAŞKAN – Getirildi, bakın, buralara hep dizildi. (Gürültüler)

İDRİS BALUKEN (Diyarbakır) – İsterseniz saraya alalım, orada belki yer daha geniştir! Ne demek Medisin imkânı yok?

TUFAN KÖSE (Çorum) – “Sandalye getirin.” diyorum hizmetlisine, “Ben sandalye bulamam.” diyor.

MUSA ÇAM (İzmir) – Ara verin Başkan. (Karşılıklı konuşmalar, gürültüler)

BAŞKAN – Sayın Sancar, buyurunuz.

Sayın Sancar’ı dinliyoruz arkadaşlar.

MİTHAT SANCAR (Mardin) – Sayın Başkan, bu sorunun ciddi bir sorun olduğunu başta da belirttik.

İDRİS BALUKEN (Diyarbakır) – Ara verilsin, düzeltsinler. Öyle şey mi olur!

MİHTAN SANCAR (Mardin) – Bir dakika lütfen, tamam.

Bu devam edecek ve konuşmalar kesilebilir. Gördüğünüz gibi biz daha usulle ilgili tartışmayı yürütmekteyiz. Yani 38’inci madde gereği müzakereye geçilmemesi sebeplerini anlatıyoruz. Şimdi, yapılması gereken şuydu: Bir ara vermeniz. Ben şimdiden o talebi tekrarlarım, bir saat yemek arası verin, yeniden değerlendirin, sonra kaldığımız yerden anlatmaya devam ederiz.

BAŞKAN – Mithat Bey, 38’e göre yani siz şunu mu söylüyorsunuz...

MİTHAT SANCAR (Mardin) – Ben devam edeceğim, bitmedi konuşmam.

BAŞKAN – Tamam. Anayasa’ya aykırılık...

MİTHAT SANCAR (Mardin) – Anayasa’ya açık aykırılıktan dolayı müzakereye geçmeden reddetmeyi...

BAŞKAN – Öyle değil. “Öncelikle görüşülür.” diyor, geçmeden değil, “Öncelikle görüşülür.” diyor ama bir önermeniz yok daha henüz. Varsa...

MİTHAT SANCAR (Mardin) – Hayır. 38/2...

BAŞKAN – Tamam.

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Anayasa

Tarih :28/04/2016

Saat :

Kayıt:Anayasa

Stenograf :

Uzman :

Sayfa: 44

MİTHAT SANCAR (Mardin) – Burada 38'e 2 çok açık bir şekilde, bir tasarı veya teklifin Anayasa'ya aykırı olduğunu gördüğü takdirde gerekçesini belirterek maddelerin müzakeresine geçmeden önce...

BAŞKAN – Geçmedik maddelerin müzakeresine, geneli üzerinde konuşuyoruz.

MİTHAT SANCAR (Mardin) - Ama geçmeyeceğiz...

BAŞKAN – Tamam, ama bir komisyon üyesinin bunu söylemesi kâfi mi? “Komisyon” diyor. Karar alacağız.

MİTHAT SANCAR (Mardin) - Onu tartışmaya açıyorum Sayın Başkan.

BAŞKAN – Anlıyorum ama yazılı bir önerge yok.

MİTHAT SANCAR (Mardin) - Bu kararı ben vermiyorum.

BAŞKAN – Anayasa'ya aykırılık önergesi yok.

MİTHAT SANCAR (Mardin) – Ben Anayasa'ya aykırı olduğu gerekçesiyle müzakereye geçmeden reddedilmesi gerektiğine dair...

BAŞKAN – Geçmeden önce onu tartışmamız lazım, doğru.

MİTHAT SANCAR (Mardin) – ...gerekçelerimi aktarıyorum.

BAŞKAN – Ama ilk defa siz...

MİTHAT SANCAR (Mardin) – ...ve bunu da diğer arkadaşların takdirine sunacağım.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – Önergeyi de vereceğiz.

MİTHAT SANCAR (Mardin) – Önergeyi de vereceğiz zaten, ayrı.

Şimdi o zaman devam edelim. Neden Anayasa'ya açık aykırılık var? Bir defa, geriye yürüme yasağını ihlal ediyor. Geriye yürüme yasağının en temel unsurlarından biri de kazanılmış hakların korunmasıdır. Şimdi, siz, bu Parlamenta'ya üye olarak seçildiği anda belli bir usule tabi olan dokunulmazlık meselesini değiştiriyorsunuz. Daha doğrusu değiştirmiyorsunuz, geçici bir maddeyle devre dışı bırakıyorsunuz, bu öneriyle. Bu, şu demektir: 83'üncü madde ve ona bağlı İç Tüzük hükümleri 131 ve devamı, Anayasa'nın 85'inci maddesi milletvekillerine belli temel haklar tanımıştır. O haklar temel haklardır, devredilemez, vazgeçilemez, ihlal edilemez haklardır. Nedir bu? Savunma hakkı. Nedir bu? Daha önce sahip olduğu hakların korunması talebi yani kazanılmış hak talebi. Ben buraya, Parlamenta'ya girdiğimde 83'üncü madde, 85'inci madde dokunulmazlıklarla ilgili hukukun temel ilkelerini düzenliyordu, İç Tüzük 131 ve devamı usulünü belirtiyordu. Bu benim hakkım, buna göre muamele görme hakkım var, bütün vekillerin de bu hakkı var. Şimdi, bunları apaçık devre dışı bırakan bir geçici madde teklifiyle karşı karşıyayız. Bu açıdan da Anayasa'ya net bir şekilde aykırıdır. Müzakere edilmeden reddedilmelidir. “Yargı yolunu kapatmak.” dedim. Zaten 85'inci maddede var, onu da devre dışı bırakacaklar. Böylece savunma hakkı da gasbedilmiş oluyor. Peki neden yapıyor bütün bunlar?

Şimdi, açıklanan gerekçeler bile bu teklifin neden apaçık Anayasa'ya aykırı olduğunu ortaya koyan itiraflar niteliğindedir, söyleyelim. “Çok ağır bir terörle mücadele dönemi yaşanıyor. Kamuoyunun yoğun baskısı var.” deniyor. Sevgili arkadaşlar birbirimizi kandırmayalım, kamuoyu hangi kamuoyu? Eğer iktidara yakın, iktidara bağlı gazetelerin aylardır sürdürdükleri linç kampanyasını kastediyorsanız, onun bu kadar rahat yürütülmesi bile bu oyunun nasıl bir mantığa ve hedefe dayandığını açıkça gösteriyor. “Dokunun şunlara, dokunun dokunulmazlıkları bir an önce kaldırın. Kim bunlar?” diye Parlamenta'da yer alan milletvekillerini hedef gösterici nitelikte manşetlerden aylardır yayın yapıyor. Bu planın önceden hazırlandığı ve belli bir hedefi olduğu açıktır. Nedir bu mantık, onu da anlatmaya çalışalım.

Kamuoyunda infial gerekçesiyle şimdi gündeme gelmesini takdir ettiler, 316 imzayla. Onun da Anayasa'ya aykırılığını söyleyeceğiz. Peki, 17-25 Aralıkta infial yok muydu? Ortada sayısız iddia, pek çok güçlü şüphe yok muydu? Neden gündeme getirmediğiniz? Infial size göre birileri için var ama sizin partinizi, partinizin hükümetini, bakanlarını, Başbakanını kapsayan iddialar ve onlarla ilgili kamuoyunun vicdanındaki rahatsızlıklar infial değil. Neden getirmediğiniz? Deniyor ki: İşte getirdik hepsini. Hayır efendim. Kamuoyunu bu şekilde kandıramazsınız. Getirmediniz. Önce o dosyaları sıfırladınız. Hâkimleri, savcılarını değiştirerek takipsizlik kararlarıyla pek çoğunun Medise intikalini önlediniz. Şimdi kalan 3-5 tane önemsiz dosyayla karşımıza geliyorsunuz. Böylece muhalefetin aylardır, yıllardır sürdürdüğü işte hep “Bütün dokunulmazlıklar kaldırılınsın.” talebine cevap vermiş olduğunuzu iddia ediyorsunuz. Bunu kimsenin bu kadar kolay yutmayacağını bilmenizi isteriz. Burada iktidar partisi tarafından ileri sürülen hiçbir gerekçe ve hiçbir argüman inandırıcı değil, tutarlı değil, hukuka uygun değil, başka amaçlara hizmet ediyor. Bu amaçların da kanunlarda izlenmemesi gereken amaçlar olduğunu belirtelim. Eğer şimdi söylediğim amaçları izlediği açık olan bir kanun teklifi varsa, bu da açıkça Anayasa'ya aykırılıktan müzakere edilmeden reddedilmelidir. Nedir bu? Siyasi bir hedefe ulaşmak için, belli bir grubu mağdur etmek için bir kanun çıkaramazsınız, kamu yararı buna engeldir. Kanunlar da idare hukuku genel teorisinde, Anayasa genel teorisinde çeşitli unsurlara göre değerlendirilir. Amacının kamu yararı olması gerekir. Kamu yararına aykırılık nasıl saptanır, çok basit. Açık siyasi amaç, belli kişi ve grupları hedef alma. Böyle bir mantıkla, böyle bir hedefle, böyle bir amaçla hazırlanan kanun Anayasa'ya aykırıdır, açık aykırıdır, müzakere edilmeden reddedilmelidir. Amaç nedir? Amaçlar çok saklı değil arkadaşlar. 7 Haziran sonrası ortaya çıkan tablo bu tartışmaların neden gündeme getirildiğini de yeterince açık bir biçimde ortaya koyuyor. Bir başkanlık planı var. Başkanlık planına uygun bir Anayasa hazırlığı var ve bunun önündeki en büyük engel HDP. HDP, 7 Haziranda aldığı oy ve çıkardığı milletvekili sayısı ile bu planları çok güçlü bir şekilde engelleyebileceğini ortaya koymuştur. Onun üzerine HDP'yi başka yöntemlerle tasfiye etme, işlevsizleştirme, etkisizleştirme operasyonlarına girişildi -ayrıntılılarına girmeme gerek yok- ve 1 Kasım da şimdi devam eden darbe sürecinin en önemli dönemeçlerinden biriydi. Bu darbe sürecinin önemli taşlarından biri, önemli sütunlarından biri 1 Kasımdı. Şimdi tartışmakta olduğumuz teklif bu darbe planlarının en önemli ikinci virajıdır. Neden böyle bir nitelemede

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Anayasa

Tarih :28/04/2016

Saat :

Kayıt:Anayasa

Stenograf :

Uzman :

Sayfa: 45

bulunuyoruz? Açık, demin saydığım nedenlerle Anayasa'ya aykırı bir teklif getiriyorsunuz. Darbe mantığına, darbelerin zihniyetine ve alışkanlıklarına uygun davranıyorsunuz, onları tekrar ediyorsunuz, bunun dışında siyaseti işlevsiz kılacak, Parlamento'yu muhalefetsiz bırakacak, 5 milyonu aşkın insanı temsiliyetsiz bırakacak bir yolu açıyorsunuz. Siyaseti askıya alarak darbe yapma planlarını daha da ileriye taşıyorsunuz. Garip olan şu: AKP'nin hedefleri var, kendine göre bu hedefler için de canhıraşane çalışması, çaba harcaması, hukuku dinlemeden her şeyi yapması anlaşılır, kendisi için hayati bir mesele. Başkanlık sistemi neden isteniyor? Çünkü pek çok şeyden kurtulmak için; soruşturma, iddia, bunlardan kurtulmak için keyfi yönetimi en üste taşıyacak bir otoriter sistem arzulanıyor. Bu kadar anlaşılır bir şey yani bir parti böyle bir hedefe sahipse hukuku da hiçe sayar, Anayasa'yı da hiçe sayar, getirir önümüze bu kadar garabet kanunları koyar ve sonrasını da istediği gibi yönetmek için yargıyla da oynar, emniyetle de oynar, orada da planlar kurar. Anlaşılmasın şudur: Bu söylediklerimin tamamını tekrar eden -pardon, benden önce söyleyen- sevgili CHP'li milletvekili sözcüsünün arkadaşımın "Yine de buna evet diyeceğiz." demesidir. Sizin hedefiniz ne? AKP'nin hedefi belli, anlaşılır, çıkarları var, ihtiyaçları var. Sizin ihtiyacınız ne? Neden bu kadar apaçık Anayasa'ya aykırı olduğunu Genel Başkanınızın, bizzat sizin -belki benden daha iyi anlattığınız şekilde- ortaya koyduğunuz bir teklife neden evet diyorsunuz? "Tarihe hesap vereceğiz." demekle bu işten sıyrılmak mümkün olmaz. Burada da birbirimize açıklama yapmak tarihe hesap vermenin, halka, halk vicdanına hesap vermenin bir yöntemidir.

Bizim dokunulmazlıklardan korktuğumuz yok, arkadaşlarımız zaten sürekli bunu açıklamak zorunda kaldılar çeşitli satışmalar dolayısıyla. Bu partiye adınızı atar atmaz risk aldığınızı bilirsiniz, bedel ödeme tehlikesiyle karşı karşıya olduğunuzu bilirsiniz. Ne bir maddi menfaat elde edebilirsiniz ne bir işte, mevki, makam elde edebilirsiniz, burada sizi bekleyen çok ciddi ihtimaller hapis hanelerdir, daha önce örneğini gördüğümüz bizatihi milletvekillerini hedef alan infazlardır. Bu tarihi bilmeden, bu gerçeği bilmeden HDP'de hiç kimse ne adaylık başvurusunda bulunur ne de bunu düşünür. Kimsenin bu konuda bir korkusu yok, bizim kendimizi bu açıdan güvenceye almaya ihtiyacımız yok, böyle bir arayışımız yok, esasen zaten kürsü dokunulmazlığımız da neredeyse fiilen yok.

İDRİS BALUKEN (Diyarbakır) – "Neredeyse" değil, yok.

MİTHAT SANCAR (Mardin) – Evet, yani sürekli saldırılarla karşı karşıya, vekillerimiz susturuluyor, dünkü gibi linç girişimleri olabiliyor.

Neden biz bütün bunları dile getiriyoruz ve bu kanuna karşıyız? Şunun için: Dokunulmazlıkların hepsini kaldırmanın yöntemi var, CHP bir yöntem önerdi, biz de önerdik. Bunu Sayın Başkan size de ilettim, kamuoyuna da açıkladık, Sayın Tezcan'a da ilettim bunu, kamuoyu da zaten yayın organları aracılığıyla öğrendi. Biz ne öneriyoruz, onu da söyleyeceğiz. Eğer derdiniz dokunulmazlıklar meselesiye biz varız ama biliyoruz ki dokunulmazlıkları kalıcı olarak kaldırmaktan en çok korkan parti AKP'dir. Bizim böyle bir korkumuz yok, Anayasa'ya uygun, evrensel normlara uygun bir teklifimiz, kalıcı Anayasa değişikliği teklifimiz var. 83'üncü maddeyi kalıcı bir biçimde değiştirme teklifimiz var, bunu müzakereye hazır olduğumuzu söyledik, önerge olarak getireceğiz, yazılı önerge olarak Komisyona da getireceğiz, iletmiştir arkadaşlarımız, bunları da o zaman tartışacağız.

Ben son olarak şunu söyleyeyim. Burada yaptığımız şey Anayasa'ya aykırı bir iştir, maddenin esasını müzakere etmek. Dolayısıyla maddenin esasını müzakereye geçmeden reddetmemiz gerekiyor. Bu konuda diğer parti sözcülerinin ve üyelerinin ne düşündüğünü de bilmek isteriz, kendileri konuşmayı uygun görürlerse.

Bunun dışında, tekrar ediyoruz Sayın Başkan; bir ara verin, böyle insanlık dışı şartlarda çalışmak olmaz, ne yemek yendi ne nefes alındı, aceleniz ne, ne oluyor, niye? Yani bir saat bir ara kimin hesabını nasıl bozacak ya? Bir ara verin, salon konusunu yeniden tetkik edin, yayın konusu nasıl işliyor bilmiyorum o konuda bilgi verin.

ERTUĞRUL KÜRKCÜ (İzmir) – Verilmiyor, öyle bir şey yok.

MİTHAT SANCAR (Mardin) – Neden bu kamera kayıt yapıyor, kime yayın yapıyor, onu açıklayın.

İDRİS BALUKEN (Diyarbakır) – Göstermelik, yahu kamerayı bari şey yapmayın yani.

MİTHAT SANCAR (Mardin) – Şu an İnternet'te de yayın yok.

İDRİS BALUKEN (Diyarbakır) – Yok, yok.

MİTHAT SANCAR (Mardin) – Bir nefes alınsın, ara verin, bizler de ondan sonra tartışmaya kaldığımız yerden usulle ilgili başka önerilerimiz de olacak, onları da tartışarak devam edelim, diğer arkadaşlarımızı da dinleyelim.

Teşekkürler efendim.

BAŞKAN – Ben teşekkür ederim Sayın Sancar.

Anayasa'ya aykırılıkla ilgili bir önerge gelmedi henüz.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – Gönderdik, geldi efendim.

Sayın Başkan, ara vermeyeceksiniz...

MAHMUT TOĞRUL (Gaziantep) - Sayın Başkanım, bir ara verin, ihtiyaçlarımızı giderelim yani.

BAŞKAN – Evet, Sayın Parsak...

ERTUĞRUL KÜRKCÜ (İzmir) – Başkan, ara taleplerine bir karar verecek misiniz?

İDRİS BALUKEN (Diyarbakır) – Ara verin...

BAŞKAN – Vereceğiz efendim, vereceğiz.

Söz isteyen, ara olmadan konuşmak isteyen arkadaşlar da var tabii, ben de bunu dengelemek istiyorum. Var, burada, başka arkadaşlarımız da var.

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Anayasa

Tarih :28/04/2016

Saat :

Kayıt:Anayasa

Stenograf :

Uzman :

Sayfa: 46

MEHMET PARSAK (Afyonkarahisar) – Hayır, ben şöyle söyledim. Ara verilmesine taraftarım ama şimdi etraflıca tüm parti gruplarından geneli üzerinde değerlendirmeler yapıldı...

BAŞKAN – Görüş açıklama oldu, tabii.

MEHMET PARSAK (Afyonkarahisar) – ...bir tek Milliyetçi Hareket Partisi olarak biz değerlendirmelerimizi sunmadık, etraflıca onu sunalım, ondan sonra bende ara verilmesinden taraftarım ama eğer ara verilecekse biz konuştuğuktan sonra verilsin diye söyledik.

BAŞKAN – Sıraya göre zaten devam ediyor.

MUSA ÇAM (İzmir) – Sayın Başkan...

BAŞKAN – Efendim?

MUSA ÇAM (İzmir) – Sendikacı olarak, bir işçi olarak burada bulunan milletvekili arkadaşlarımızın hakkını korumak gibi bir görevim de var. Anayasa 18’de “Angarya yasaktır.” diyor, “Angarya yasaktır.” yani sonuç itibarıyla burada bulunan milletvekili arkadaşımız ve kamu görevlileri var burada, görev yapan kamu görevlileri var ve on birden beri hiç ara vermeden, ihtiyaçlarını gidermeden burada oturuyorlar, lütfen angarya çalışmaya son verelim, arkadaşlarımız temel ihtiyaçlarını görsünler.

BAŞKAN – O maddeye göre angarya değil bu yalnız.

İDRİS BALUKEN (Diyarbakır) – Ben de grup başkan vekili olarak ilettim ama dikkate almadınız ama bir hekim olarak, dört saat aralıksız bir şekilde bu şekilde çalışmanın insan sağlığına aykırı olduğunu, biyolojik, psikolojik ve sosyal açıdan da sağlığa yönelik açık bir tehdit olduğunu ifade ettim. Belki milletvekili arkadaşlarımız zaman zaman dışarı çıkıp geziyorlar ama yani dışarı çıkamayan, burada sürekli bulunmak zorunda olan arkadaşlar var, hangi ihtiyaçlarının olduğunu da artık bize dillendirmeyin.

BAŞKAN – Doğrudur, haklısınız.

Sayın Parsak, buyurun.

MEHMET PARSAK (Afyonkarahisar) – Ya, onu tabii, ona göre değerlendirmeyeceğiz bunu da burada...

MAHMUT TOĞRUL (Gaziantep) – Sayın Parsak, aradan sonra siz konuşsanız...

MEHMET PARSAK (Afyonkarahisar) – İşte, ben konuştuğuktan sonra ara verilmesi talep ettim zaten, söz de verildi, müsaade ederseniz ben başlayayım.

Sayın Başkan, Sayın Bakan, çok değerli milletvekilleri ve sayın katılımcılar; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Benden önce tüm hatipleri dinledim nezakette, hiçbirinin sözünü kesmeden bir peşin istirham olarak benim de sözlerimin sonuna kadar dinlenirse belki etraflıca sonunda belki o söz kesme ihtimalinin de gerekli olmadığı da belki görülebilir, onu da özellikle istirham etmek isterim.

Biz, şimdi, bu dokunulmazlık meselesiyle ilgili olarak Milliyetçi Hareket Partisi Grubu olarak hiçbir endişeye sahip değiliz. Dolayısıyla bu cümleden olmak üzere bu teklifin yanında, bu teklifin evet olması yönünde oy kullanacağımızı ifade ediyorum peşinen. Ancak bu teklifin, bu Anayasa’ya bir geçici bir madde eklenmesine ilişkin bu teklifin birtakım eksiklikler ve yanlışlıklar barındırdığını düşünüyorum, birazdan konuşmalarında onları biraz daha izah edeceğim, bunu peşinen ifade etmiş olayım. Bu dokunulmazlık müessesesine ilişkin benden önceki hatipler hem teorik çerçevede hem de bunun tarihsel geçmişi içerisinde çok önemli açıklamalar yaptılar. Ben onlarla ilgili bir tekrar meydan vermek istiyorum, sadece Milliyetçi Hareket Partisi olarak bizim yaklaşımımızın bir tarihsel geçmişi özet olarak arz etmek isterim.

Biz de Milliyetçi Hareket Partisi olarak, 2009’da yeniden yürürlüğe giren parti programımızda 29’uncu sayfada “Hak arama özgürlüğü ve kanun önünde eşitlik” başlığı altında ana çerçeveyi çizdikten sonra parti programımızın 42’nci sayfasında açıkça “Milletvekili dokunulmazlığının kamu vicdanının kabul edeceği makul esaslara bağlanması ve Türkiye Büyük Millet Meclisi içerisinde yasama ve denetleme faaliyetlerinin dışında kalan hususlardaki dokunulmazlıkların kaldırılması gerektiğine inanmaktayız.” ibareleriyle ortaya koyuyoruz. Aynı parti programımızın 60’ıncı sayfasında daha açık bir başlıkla “Dokunulmazlıkların kaldırılması ve yüce divan” başlığı altında milletvekili dokunulmazlıklarının parlamento faaliyetleriyle sınırlandırılmasının sağlanacağı ve milletvekillerinin yapamayacağı işlerin Parlamento faaliyetlerinde etkinliğin sağlanması çerçevesinde düzenlenmesi gerektiğini ifade ediyoruz.

Parti programımızdan mülhem 2011 Seçim Beyannamemizde, 7 Haziran Seçim Beyannamemizde ve 1 Kasım Seçim Beyannamemizde de bu hususlar benzer ifadeleriyle yerini almış durumda.

Daha somut olarak, 24’üncü Dönem Türkiye Büyük Millet Meclisinde, 2012 yılında sayın grup başkan vekillerimiz tarafından Anayasa’nın 83’üncü maddesinin ikinci ve üçüncü fıkralarının değiştirilmesinin öngörüsüne ilişkin bir metin hem kamuoyuyla hem de diğer siyasi parti gruplarıyla paylaşılmıştır. Aynı şekilde, bu mesele, özellikle 1 Kasım seçimlerinden sonra, daha da fazla -ülkede yaşanan gelişmeler de nazara alındığında- gündemde olduğu için, özellikle 20 Temmuz 2015’ten itibaren bize göre olması gerektiği gibi Türk devleti yoğun bir terörle mücadele çalışmasına başladığından ötürü bunlarla bağlantılı çeşitli faaliyetlerden dolayı daha fazla tartışılır hâle gelmiştir. Fakat, 25’inci Dönemde komisyonlar oluşturulmadığı için, bu yönde resmî, hukuki herhangi bir girişim mümkün olmamıştır, 26’ncı Dönemde bu tartışmalar yoğunluğunu daha da artırmıştır ve biz bu çerçevede 3 Mart 2016 tarihinde karma komisyondaki milletvekillerimizin tamamının imzasıyla, özellikle içinde bulunduğumuz şartları da gözetmek suretiyle, terörle bağlantılı dosyaları bulunan milletvekillerinin bir an önce karma komisyon gündemine getirilmek suretiyle bu işi herhangi bir değişikliğe ihtiyaç duymaksızın -nitekim öyledir de, hâlen de öyledir- çözüme kavuşturulması yönünde Meclis kayıtlarına geçecek şekilde beyanlarımızı orada arz ettik.

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Anayasa

Tarih :28/04/2016

Saat :

Kayıt:Anayasa

Stenograf :

Uzman :

Sayfa: 47

Keza, Sayın Genel Başkanımız 17 Mart 2016 tarihinde geniş bir açıklaması içerisinde “Teröre yardım ve yataklıktan dolayı millî vıodanda çoktan hüküm giyenlerin dokunulmazlıkları mutlaka ve öncelikle kaldırılmalıdır. Türkiye'nin bir bölgesi terörün zalim niyet ve hedeflerine maruz kalmışken Mecliste 506...” O zaman için 506'ydı, bugün Sayın Başkanın ifadelerinden 600 olduğunu anlıyoruz. “...fezlekeyle uğraşmak zaman kaybının ötesinde millete ve Türkiye Cumhuriyeti'ne tarihî bir haksızlıktır.” düşüncelerimizi paylaşmıştık.

Keza, bu konuda bir teklifin artık sunulması noktasına gelindiğinde siyasi parti liderleri de görüşlerini açıklamış ve bu süreçte siyasi parti grup başkan vekillerinin kendi aralarında bir görüşme trafiği olmuştur. Bu kapsamda, 7 Nisan 2016'da sayın grup başkan vekilimiz Milliyetçi Hareket Partisinin yaklaşımlarını 4 eksen etrafında diğer grup başkan vekilleriyle, diğer siyasi parti gruplarıyla paylaşmıştır. Bunları kısaca burada özetle kayıtlara da geçmesi bakımından ifade etmek istiyorum.

Bunlardan birincisi, dokunulmazlıkların kaldırılması istemli karma komisyonda bekleyen bölücü terörle ilgili dosyaların gündeme alınması ve görüşülmesi talebiyle karma komisyona başvuruyu yaptığımızla ilişkin bu başvuru ekseninde mevcut Anayasa ve İç Tüzük çerçevesinde dokunulmazlıkların kaldırılması konusunun ele alınması yönündedir.

İkincisi, Anayasa'mızın 76'ncı maddesinde sayılan suçlarla ilgili dokunulmazlık dosyalarının karma komisyon tarafından ele alınarak Türkiye Büyük Millet Meclisi Genel Kuruluna sevk edilmesi yönündedir.

Üçüncüsü, karma komisyon bünyesinde bekleyen terör suçlarıyla ilgili dosyaların tamamı 83'üncü maddenin ikinci fıkrasında olduğu için karma komisyonun acilen toplanarak Türkiye Büyük Millet Meclisine sevk edilen fezlekelerde gerekli incelemelerin yapılması, bu dosyaların yasama dokunulmazlığı istisnalarından olduğu, usule aykırı şekilde Türkiye Büyük Millet Meclisine sevk edildiği ve bu dosyaların dokunulmazlık kapsamında değerlendirilmemesi gerektiği, doğrudan yargılamanın yapılması ve sadece konu hakkında Türkiye Büyük Millet Meclisinin bildirimine sunulması yönünde, bu yönde gerekçelerde tefrikine karar verilerek ilgili yargı mercilerine gönderilmesi gerektiğini ifade ettik.

Dördüncü ve son olarak da, dokunulmazlık dosyalarının Anayasa'da ve mevzuatta öngörülen hükümler çerçevesinde karma komisyon tarafından bir değerlendirmeye tabi tutulması gerektiğini... Çünkü bu noktada çeşitli aykırılıklar söz konusu. Biz bu dosyaların tamamına yakınına o çerçevede inceledik ve onların tasnifinden şu başlıklar altında bir değerlendirmemiz oldu, burada yeniden onu paylaşmak istiyorum.

Bir, terör suçlarıyla ilgili durumu biraz önce ifade ettim. Ayrıca, bu konuda Adalet Bakanlığının 21/12/2011 tarih ve 100/1 sayılı bir genelgesi var. Genelgesinin sonuç bölümünün 3 numaralı açıklamasında “Leh vealeyhteki delillerin eksiksiz olarak toplanması”, 5 numaralı açıklamasında “Kamu davasının açılması için yeterli delil elde edilememesi ve kovuşturma imkânının bulunmaması hâllerinde mahallinde yasal gereğine tevessül edilmesi ve genel müdürlüğe herhangi bir bilgi veya belge gönderilmemesi” ibarelerini havi. Genelge bu hükümleri doğrultusunda ve bu hükümlere aykırı olarak karma komisyon bünyesinde bekleyen ilgili diğer dokunulmazlık dosyalarının da usul ve esasa uygun şekilde işlem görmesi için tefrikine karar verilmesi gerekmektedir. Bu 600 dosyanın içinde bu mahiyette de dosyalar vardır.

Bir başka başlık olarak, kamu kurumları bünyesindeki idari disiplin dosyaları veya benzeri nitelikteki dosyaların yargı mercilerine intikal ettirilmeden doğrudan ve kurum tarafından Türkiye Büyük Millet Meclisine ve dolayısıyla karma komisyona gönderilmiş olması da bu çerçevede bir hukuka aykırılık mahiyetindedir. Bunun da tefrik edilerek ona göre işlem yapılmasını düşündüğümüzü ifade ettik.

Bu başlık altında son ayırım olarak da, bu milletvekilleri hakkında trafik cezası kapsamında dosyalar dahi var. Dolayısıyla, bunların da aynı şekilde tefrik edilmesi gerektiğini ortaya koyduk.

Hem parti programımız hem seçim beyannamelerimiz hem de partimizi bağlayan biraz önce özetini söylediğim bu yaklaşımımızdan hareketle bizler aslında bu konunun çözüme kavuşması noktasında öncü ve savunucu bir noktadayız. Her tarihte ve her olayda olduğu gibi mesele şayet ülke meselesiyse, memleket meselesiyse, millet meselesiyse burada siyasi saiklerden ziyade bunların olması gerektiği gibi bir an önce çözüme kavuşturulması ve millî vıodanın da bu noktada tatmin edilmesi gerektiğine inanıyoruz. Biz bu çerçevede, dokunulmazlık fezlekeleri hususunda açık desteklerimizi de hem Sayın Genel Başkanımız hem de sayın grup başkan vekilimiz daha önce bu minval üzere ifade etmişti.

Şimdi, burada, özellikle Terörle Mücadele Kanunu'nda yer alan suçlar kapsamındaki dosyaların dokunulmazlığa takılmadan doğrudan yargı mercilerinin karar verebileceği ve her türlü tasarrufu kullanabileceği bir sistemin hayata geçirilmesi gerektiğini düşünüyoruz. Bize göre bunun yolu da Anayasa'nın 83'üncü maddesine Terörle Mücadele Kanunu'nda yer alan suçlar kapsamındaki dosyalara ilişkin özel bir hüküm eklenmesi yoluyla olabileceğini düşünüyoruz.

Keza, geçici maddeyle bu hususun çözülmesi yaklaşımının bir sakıncası olarak da onu ifade edeyim. Şimdi, biz, bu müzakereleri tamamladık, Genel Kurula götürdük, oradan da bu geçti. Geçtikten bir gün sonra, yürürlüğe girdikten bir gün sonra da bu mahiyette eylemlerin olması ihtimal dâhilinde. Biraz önce CHP adına konuşan sayın hatip “o tarihe kadar işlenen suçlar kapsamında” diye görüşlerini ifade etti. Biz daha geniş olarak, içinde bulunduğumuz dönemin hassasiyetini de gözetmek suretiyle... Şu anda terörle olması gerektiği gibi amansız bir mücadele veriliyor. Dolayısıyla, biz o tarihe kadar değil, 26'ncı Dönem boyunca bu kapsamdaki dosyalarla ilgili biraz önce arz ettiğim çerçevede işlem yapılması gerektiğini düşünüyoruz ve bu şekilde kanun teklifinin zaman kapsamı bakımından ve özellikle Terörle Mücadele Kanunu'nda yer alan suçlar kapsamındaki ama sadece Terörle Mücadele Kanunu değil, terörle bağlantılı başka mevzuat hükümlerinde yer alan suçlar kapsamında da bu dosyalar açısından geleceğe dönük de bir

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Anayasa

Tarih :28/04/2016

Saat :

Kayıt:Anayasa

Stenograf :

Uzman :

Sayfa: 48

çerçevesi bulunması gerektiğini düşünüyoruz. Bu yönüyle kanun teklifine biz bir ek fıkra önereceğiz birazdan, onu o çerçevede daha detaylı, o aşamada izah edeceğim.

Bize göre bu teklifin eksik kalan bir başka boyutu da -biraz önce de ifade edildi- kişiler bakımındandır. Biz de Başbakan ve Bakanlar Kurulu üyelerinin de kanun teklifi kapsamına alınmamasını bir eşitlik ilkesine aykırılık olarak değerlendiriyoruz. Ve bu sebeple de kanun teklifine bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten itibaren Türkiye Büyük Millet Meclisi 26'ncı Dönemi sonuna kadar, Bakanlar Kurulunun genel siyasetiyle veya bakanların görevleriyle ilgili cezai sorumluluğu gerektiren ve görevleri sırasında işlenen fiillerinden dolayı "Başbakan ve Bakanlar Kurulu üyeleri hakkında da Anayasa'nın 83'üncü maddesinin ikinci fıkrasının 1'inci cümlesi ve 100'üncü maddesi hükümleri uygulanmaz." şeklinde bir fıkra eklenerek Başbakan ve Bakanlar Kurulu üyelerini koruyucu nitelikteki hükmün değiştirilebileceğini savunuyoruz, kabul edilir, edilmez.

Kanun teklifinin mevcut hâliyle bize göre, AKP'nin bir geçici çözümü olduğunu düşünüyoruz ve eğer biraz önce özetlemeye çalıştığım bu öneriler kabul edilirse, Milliyetçi Hareket Partisinin bu haklı ve kararlı sesine kulak verilirse geçici çözümün kalıcı değil belki ama kısmi kalıcı bir çözüme ulaşabileceğini düşünüyoruz. Biz, daha önce de ifade ettiğimiz gibi, Milliyetçi Hareket Partisi olarak ülkemizin menfaatine olan, terör ve terör örgütlerinin karşısında olan her girişimi şimdiye kadar olduğu gibi, şu anda da ve bundan sonra da destekliyoruz ve desteklemeye devam edeceğiz. Diğer siyasi partilerin de aynı şekilde samimi, tutarlı, kararlı ve millî düşünceler ve niyetler içinde olmasını bekliyoruz. Milliyetçi Hareket Partisi olarak biz, Anayasa Komisyonuna sunacağımız ve birazdan arz edeceğimiz önergelerimizin o çerçevede kabul edilmesi hâlinde bunun amaca da daha uygun ve içinde bulunduğumuz sorunları da çözmeye daha yardımcı, daha elverişli olacağına inanıyoruz.

Bu düşüncelerle konunun geneline ilişkin yaklaşımımızı paylaşarak, madde üzerinde ayrıca yaklaşımlarımızı da ortaya koyma hakkımızı saklı tutarak tüm yüce heyeti saygılarımla selamlıyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ederim Sayın Parsak.

Şimdi, aslında, bütün partiler görüşlerini bir genel olarak ifade etmiş oldular.

Bir ara verebiliriz diye tahmin ediyorum herkes hemfikirse.

MERAL DANIŞ BEŞTAŞ (Adana) – Ne kadar?

BAŞKAN – Ne kadar diyelim?

MİTHAT SANCAR (Mardin) – En az bir saat.

MUHAMMET EMİN AKBAŞOĞLU (Çankırı) – Yarım saat.

AYŞE ACAR BAŞARAN (Batman) - Bir buçuk saat.

BAŞKAN – Yarım saat, bir saat, bir buçuk saat var. Ortalama yapsak olmaz mı?

AYŞE ACAR BAŞARAN (Batman) – Bir buçuk saat Başkan yani sabahtan beridir ayaktaym.

BAŞKAN – Siz daha fazla yoruldunuz, doğru.

AYŞE ACAR BAŞARAN (Batman) – Evet, bir buçuk saat uygundur.

BAŞKAN – 16.30 uygun mudur?

AYŞE ACAR BAŞARAN (Batman) – 17.00, Başkan.

BAŞKAN – Peki, 17.00.

17.00'de toplanmak üzere ara veriyorum.

Kapanma Saati: 15.34

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Anayasa

Tarih :28/04/2016

Saat :

Kayıt:Anayasa

Stenograf :

Uzman :

Sayfa: 49

İKİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 17.02

BAŞKAN: Mustafa ŞENTOP (İstanbul)

BAŞKAN VEKİLİ: Reşat PETEK (Burdur)

SÖZCÜ: Abdurrahman ÖZ (Aydın)

KÂTİP: Muhammet Emin AKBAŞOĞLU (Çankırı)

BAŞKAN – Sayın Bakanım, değerli Komisyon üyeleri, değerli milletvekillerimiz, değerli basın mensupları, değerli arkadaşlar; hepinizi saygıyla selamlıyorum tekrar. (AK PARTİ ve HDP milletvekilleri arasında karşılıklı laf atmalar)

Arkadaşlar, alt komisyon toplantısı mı yapıyorsunuz? Arkadaşlar...

İDRİS BALUKEN (Diyarbakır) – 150 kişi 1 adamın üstüne saldırmışsınız. Ne nezaketi ya? Ayıp ya! İnsan utanır biraz “nezaket” derken!

OSMAN BAYDEMİR (Şanlıurfa) – Kimsenin yaptığı yanına kalmaz, kalmamalı.

ADALET BAKANI BEKİR BOZDAĞ (Yozgat) – Yakışmıyor Sayın Baluken.

İDRİS BALUKEN (Diyarbakır) – Sana yakışıyor mu? Bakansın, sana yakışıyor mu? Benim söylediğimde hiçbir tane yanlış bir şey yok.

ADALET BAKANI BEKİR BOZDAĞ (Yozgat) – Olur mu, sabahtan beri hakaret ediyorsunuz.

İDRİS BALUKEN (Diyarbakır) – Hiçbir hakaret unsuru içeren şey kullanmadım, hepsine bakın. “150 kişi 1 kişinin üzerine saldırıyor, bu eşkıyalıktır.” dedim, doğru da dedim.

AHMET YILDIRIM (Muş) – Hakaret görmek istiyorsanız gidin çünkü görüntülere bakın. Çünkü görüntüleri izlediniz mi?

ADALET BAKANI BEKİR BOZDAĞ (Yozgat) – Sabahtan beri burada bağırıyorsunuz, engelliyorsunuz.

İDRİS BALUKEN (Diyarbakır) – Hadi oradan!

MUSTAFA KÖSE (Antalya) – Konuşmaya bak. Ne biçim konuşuyorsun sen!

BAŞKAN – Arkadaşlar... Sayın Baluken...

ALİ İHSAN YAVUZ (Sakarya) – Kimsin sen!

AHMET YILDIRIM (Muş) – Sen kimsin!

HİLMİ BİLGİN (Sivas) – Otur yerinel (AK PARTİ ve HDP milletvekillerinin birbirlerinin üzerine yürümesi)

(Oturum Başkanlığına Başkan Vekili Reşat Petek geçti)

BAŞKAN – Değerli arkadaşlar, şimdi bu gerginlik konusunu arkadaşlarımızla görüşmek üzere saat 18.00'e kadar ara veriyoruz.

Kapanma Saati:17.12

T B M M

Tutanak Hizmetleri Başkanlığı

Komisyon : Anayasa

Tarih :28/04/2016

Saat :

Kayıt:Anayasa

Stenograf :

Uzman :

Sayfa: 50

ÜÇÜNCÜ OTURUM

Açılma Saati: 18.02

BAŞKAN: Mustafa ŞENTOP (İstanbul)

BAŞKAN VEKİLİ: Reşat PETEK (Burdur)

SÖZCÜ: Abdurrahman ÖZ (Aydın)

KÂTİP: Muhammet Emin AKBAŞOĞLU (Çankırı)

BAŞKAN – Sayın Bakanım, değerli Komisyon üyelerimiz, değerli milletvekilleri; hepinizi saygıyla selamlıyorum.

Bu müessif hadiseden sonra bütün partilerden temsilci olarak arkadaşlarla Komisyon Başkanı odasında görüştük, durumu değerlendirdik. Daha iyi bir müzakere psikolojisi içerisinde toplantıyı devam ettirmek için Pazartesi günü saat 15.00’te toplanmak üzere oturumu kapatıyorum.

Kapanma Saati: 18.03

